ΣΧΟΛΗ ΕΠΙΣΤΗΜΩΝ ΑΓΩΓΗΣ

ΠΑΙΔΑΓΩΓΙΚΟ ΤΜΗΜΑ ΔΗΜΟΤΙΚΗΣ ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗΣ

Πρόγραμμα Μεταπτυχιακών Σπουδών
«Επιστήμες της Αγωγής - Εξ Αποστάσεως Εκπαίδευση με την χρήση των ΤΠΕ (e-Learning)».

ΔΙΠΛΩΜΑΤΙΚΗ ΕΡΓΑΣΙΑ

ΣΧΕΔΙΑΣΜΟΣ, ΥΛΟΠΟΙΗΣΗ, ΑΠΟΤΙΜΗΣΗ ΜΙΑΣ ΟΛΟΚΛΗΡΩΜΕΝΗΣ ΠΑΡΕΜΒΑΣΗΣ ΕΞ ΑΠΟΣΤΑΣΕΩΣ ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗΣ ΓΙΑ ΕΝΗΛΙΚΕΣ ΜΕ ΘΕΜΑ: «ΒΙΟΓΡΑΦΙΕΣ ΓΥΝΑΙΚΩΝ ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΩΝ ΤΟΥ ΜΕΣΟΠΟΛΕΜΟΥ: ΟΙ ΠΕΡΙΠΤΩΣΕΙΣ ΤΩΝ ΜΥΡΣΙΝΗΣ ΚΛΕΑΝΘΟΥΣ-ΠΑΠΑΔΗΜΗΤΡΙΟΥ, ΜΑΡΙΑΣ ΑΜΑΡΙΩΤΟΥ ΚΑΙ ΡΟΖΑΣ ΙΜΒΡΙΩΤΗ»

ΜΑΡΙΑ ΠΑΪΤΑΚΗ

Επιβλέπουσα Καθηγήτρια: Ευαγγελία Μανούσου

Ρέθυμνο, Οκτώβριος 2024

Πρόγραμμα Μεταπτυχιακών Σπουδών
«Επιστήμες της Αγωγής - Εξ Αποστάσεως Εκπαίδευση με την χρήση των ΤΠΕ (e-Learning)».
[Αριθμ. ΦΕΚ 2615 τ.Β΄/5.7.2018]

Ακαδημαϊκός Υπεύθυνος ΠΜΣ:

Καθηγητής Αναστασιάδης Παναγιώτης

Πανεπιστήμιο Κρήτης – Παιδαγωγικό Τμήμα Δ.Ε

ΔΙΠΛΩΜΑΤΙΚΗ ΕΡΓΑΣΙΑ

ΣΧΕΔΙΑΣΜΟΣ, ΥΛΟΠΟΙΗΣΗ, ΑΠΟΤΙΜΗΣΗ ΜΙΑΣ ΟΛΟΚΛΗΡΩΜΕΝΗΣ ΠΑΡΕΜΒΑΣΗΣ ΕΞ ΑΠΟΣΤΑΣΕΩΣ ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗΣ ΓΙΑ ΕΝΗΛΙΚΕΣ ΜΕ ΘΕΜΑ: «ΒΙΟΓΡΑΦΙΕΣ ΓΥΝΑΙΚΩΝ ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΩΝ ΤΟΥ ΜΕΣΟΠΟΛΕΜΟΥ: ΟΙ ΠΕΡΙΠΤΩΣΕΙΣ ΤΩΝ ΜΥΡΣΙΝΗΣ ΚΛΕΑΝΘΟΥΣ-ΠΑΠΑΔΗΜΗΤΡΙΟΥ, ΜΑΡΙΑΣ ΑΜΑΡΙΩΤΟΥ ΚΑΙ ΡΟΖΑΣ ΙΜΒΡΙΩΤΗ»

ΜΑΡΙΑ ΠΑΪΤΑΚΗ

Υπεύθυνη Δήλωση Συγγραφέα:

Δηλώνω ρητά ότι, σύμφωνα με το άρθρο 8 του Ν. 1599/1986 και τα άρθρα 2,4,6 παρ. 3 του Ν. 1256/1982, η παρούσα εργασία αποτελεί αποκλειστικά προϊόν προσωπικής εργασίας και δεν προσβάλλει κάθε μορφής πνευματικά δικαιώματα τρίτων και δεν είναι προϊόν μερικής ή ολικής αντιγραφής, οι πηγές δε που χρησιμοποιήθηκαν περιορίζονται στις βιβλιογραφικές αναφορές και μόνον.

© Πανεπιστήμιο Κρήτης, ΠΤΔΕ, ΕΔΙΒΕΑ, 2024
Το Π.Τ.Δ.Ε του Πανεπιστημίου Κρήτης και ειδικότερα το Ε.ΔΙ.Β.Ε.Α, διατηρεί το δικαίωμα της χρήσης και αναπαραγωγής της παρούσας εργασίας για διδακτικούς και ερευνητικούς σκοπούς.

ΣΧΟΛΗ ΕΠΙΣΤΗΜΩΝ ΑΓΩΓΗΣ

ΠΑΙΔΑΓΩΓΙΚΟ ΤΜΗΜΑ ΔΗΜΟΤΙΚΗΣ ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗΣ

Σχεδιασμός, Υλοποίηση, Αποτίμηση μιας ολοκληρωμένης παρέμβασης Εξ Αποστάσεως Εκπαίδευσης για ενήλικες με θέμα: «Βιογραφίες γυναικών εκπαιδευτικών του Μεσοπολέμου: Οι περιπτώσεις των Μυρσίνης Κλεάνθους-Παπαδημητρίου, Μαρίας Αμαριώτου και Ρόζας Ιμβριώτη»

Μαρία Παϊτάκη

Επιτροπή Επίβλεψης Διπλωματικής Εργασίας

Επιβλέπουσα Καθηγήτρια*:*

Ευαγγελία Μανούσου

Επίκουρη Καθηγήτρια**,** Ελληνικό Ανοιχτό Πανεπιστήμιο

Συν-Επιβλέπων Καθηγητής:

Λάμπρος Καρβούνης

Διευθυντής Π.Ε. Ρεθύμνου, Διδάκτωρ Π.Τ.Δ.Ε., Πανεπιστήμιο Κρήτης

Συν-Επιβλέπων Καθηγητής:

Ευάγγελος Κελεσίδης

ΣΕΠ, Ελληνικό Ανοιχτό Πανεπιστήμιο

Ρέθυμνο, Οκτώβριος 2024

Στους γονείς μου,

το στήριγμά μου σε κάθε μου βήμα,

η δύναμή μου να πηγαίνω πάντα μπροστά.

Ευχαριστίες

Θα ήθελα να εκφράσω τις θερμές μου ευχαριστίες σε όλους όσοι συνέβαλαν στην ολοκλήρωση της παρούσας διπλωματικής εργασίας και μου προσέφεραν τη στήριξή τους σε κάθε στάδιο της διαδρομής μου στο μεταπτυχιακό πρόγραμμα.

Πρώτα απ' όλα, θα ήθελα να ευχαριστήσω την επιβλέπουσα καθηγήτριά μου, κα Ευαγγελία Μανούσου, για την καθοδήγηση και την ανατροφοδότηση που μου παρείχε, προσφέροντάς μου χρήσιμες παρατηρήσεις για τη βελτίωση της εργασίας. Ευχαριστώ επίσης τους συν-επιβλέποντες, κο Λάμπρο Καρβούνη και κο Ευάγγελο Κελεσίδη, για την υποστήριξή τους.

Θα ήθελα επίσης να ευχαριστήσω τον κο Κωνσταντίνο Γιαννενάκη, με τον οποίο είχαμε μια εξαιρετικά γόνιμη συνεργασία. Η ανατροφοδότηση που μου παρείχε για το Εκπαιδευτικό Υλικό ήταν πολύτιμη προσφέροντας χρήσιμες κατευθύνσεις. Επίσης, τον κο Κωνσταντίνο Στρατικόπουλο για τη βοήθειά του στη μεθοδολογική προσέγγιση της εργασίας.

Ευχαριστώ θερμά την ομάδα μου, *New Entry*, και συγκεκριμένα τις Ειρήνη Κασωτάκη, Χριστίνα Μίαρη και Υπακοή Παπαδοπούλου. Η υποστήριξή τους υπήρξε σταθερή και πολύτιμη καθ' όλη τη διάρκεια των μεταπτυχιακών μας σπουδών. Μαζί μοιραστήκαμε στιγμές γεμάτες γέλιο και χαρά μέσα στα μαθήματα, που όχι μόνο μας ενίσχυσαν τη διάθεση, αλλά έκαναν τη διαδικασία της μάθησης πιο ευχάριστη και ζωντανή.

Ευχαριστώ επίσης τους έξι συμμετέχοντες στην έρευνα, για τον χρόνο και την προθυμία τους να συνεισφέρουν στην ολοκλήρωση της μελέτης.

Ιδιαίτερα, θα ήθελα να ευχαριστήσω την πολύ καλή μου φίλη Υπακοή Παπαδοπούλου, με την οποία οι πορείες μας είναι άρρηκτα συνδεδεμένες. Ξεκινήσαμε μαζί τις προπτυχιακές μας σπουδές, ήμασταν μαζί στο πρώτο μας μεταπτυχιακό, συνεχίσαμε μαζί στο διδακτορικό, και τώρα μοιραζόμαστε την εμπειρία του δεύτερου μεταπτυχιακού. Η φιλία μας, που κρατάει πολλά χρόνια, είναι για μένα ανεκτίμητη, και η αμέριστη στήριξή της σε κάθε βήμα αυτής της διαδρομής υπήρξε καθοριστική, τόσο σε ακαδημαϊκό όσο και σε προσωπικό επίπεδο.

Επιπλέον, θέλω να εκφράσω την ευγνωμοσύνη μου στους φίλους μου που ήταν πάντα δίπλα μου και με στήριζαν.

Τέλος, το μεγαλύτερο ευχαριστώ οφείλω στους γονείς μου και στον αδερφό μου Κωνσταντίνο, για την αδιάκοπη υποστήριξη και ενθάρρυνση που μου πρόσφεραν καθ' όλη τη διάρκεια αυτής της πορείας. Η αφοσίωσή τους και η πίστη τους στις ικανότητές μου αποτέλεσαν πηγή δύναμης και έμπνευσης για μένα.

Η ολοκλήρωση της εργασίας αυτής θα ήταν αδύνατη χωρίς την υποστήριξη όλων σας. Σας ευχαριστώ από καρδιάς.

Περίληψη

Η παρούσα διπλωματική εργασία αφορά στον σχεδιασμό, στην υλοποίηση και στην αποτίμηση μιας ολοκληρωμένης παρέμβασης Εξ Αποστάσεως Εκπαίδευσης για ενήλικες, με θέμα «Βιογραφίες γυναικών εκπαιδευτικών του Μεσοπολέμου: Οι περιπτώσεις των Μυρσίνης Κλεάνθους-Παπαδημητρίου, Μαρίας Αμαριώτου και Ρόζας Ιμβριώτη». Το εκπαιδευτικό υλικό (Ε.Υ.) δημιουργήθηκε κυρίως με το εργαλείο H5P και ενσωματώθηκε στην πλατφόρμα Chamilo, ακολουθώντας τις αρχές της εξ αποστάσεως εκπαίδευσης (ΕξΑΕ) και της Πολυμεσικής Μάθησης. Η έρευνα πραγματοποιήθηκε σε δύο φάσεις. Στην πρώτη φάση, το Ε.Υ. αξιολογήθηκε από ειδικούς στον τομέα της ΕξΑΕ και της Πολυμεσικής Μάθησης, οι οποίοι αποτίμησαν τα τεχνικά και παιδαγωγικά χαρακτηριστικά του υλικού και προσέφεραν θετικές κριτικές, με προτάσεις για βελτιώσεις. Στη δεύτερη φάση, το υλικό αποτιμήθηκε από τους τελικούς χρήστες, ενήλικες επιμορφούμενους, οι οποίοι αξιολόγησαν το περιεχόμενο και την εκπαιδευτική εμπειρία. Και στις δύο φάσεις έγινε χρήση της σκόπιμης δειγματοληψίας και δόθηκαν ερωτηματολόγια με κλειστού και ανοιχτού τύπου ερωτήσεις. Ακολουθήθηκε η ποιοτική ανάλυση δεδομένων. Τα αποτελέσματα της έρευνας κατέδειξαν ότι το Ε.Υ. δημιουργήθηκε με βάση τις αρχές της ΕξΑΕ και της Πολυμεσικής Μάθησης, ήταν ιδιαίτερα αποτελεσματικό, ικανοποιώντας τις ανάγκες των εκπαιδευομένων, η δομή, τα διαδραστικά στοιχεία και τα πολυμέσα συνέβαλαν στην ευκολία χρήσης και την κατανόηση του περιεχομένου, ενώ ειδικοί και επιμορφούμενοι αναγνώρισαν τη συνολική θετική επίδραση του υλικού στην εκπαιδευτική διαδικασία. Συμπερασματικά, η εργασία αναδεικνύει τη σημαντική συμβολή των νέων τεχνολογιών στην εκπαίδευση ενηλίκων και προσφέρει βάση για περαιτέρω έρευνα και βελτιώσεις.

Λέξεις – Κλειδιά

Εξ αποστάσεως εκπαίδευση, Πολυμεσική Μάθηση, Διαδραστικό εκπαιδευτικό υλικό, Εκπαίδευση ενηλίκων, Βιογραφίες γυναικών εκπαιδευτικών

Abstract

This thesis focuses on the design, implementation, and evaluation of a comprehensive distance education intervention for adults, titled "Biographies of Women Educators of the Interwar Period: The Cases of Myrsini Kleanthous-Papadimitriou, Maria Amariotou, and Rosa Imbrioti". The material was mainly created using the H5P tool and integrated into the Chamilo platform, adhering to the principles of Distance Education and Multimedia Learning. The research was conducted in two phases. In the first phase, the educational material was evaluated by experts in the fields of Distance Education and Multimedia Learning, who assessed its technical and pedagogical characteristics, providing positive reviews and suggestions for improvement. In the second phase, the material was evaluated by the end users—adult learners—who provided feedback on the content and the educational experience. In both phases, purposive sampling was used, and questionnaires with both closed- and open-ended questions were administered. A qualitative data analysis approach was followed. The research findings demonstrated that the educational material was developed based on the principles of Distance Education and Multimedia Learning and was highly effective in meeting learners' needs. The structure, interactive elements, and multimedia components contributed to the ease of utilization and comprehension of the content, while both experts and learners recognized the material's overall positive impact on the educational process. In conclusion, the thesis highlights the significant contribution of new technologies to adult education and provides the foundation for further research and improvements.

Keywords

Distance Education, Multimedia Learning, Interactive Educational Material, Adult Learning, Biographies of Women Educators

Περιεχόμενα

Περίληψη vii
Abstract viii
Περιεχόμενα ix
Κατάλογος Εικόνων xi
Κατάλογος Πινάκων xii
Συντομογραφίες & Ακρωνύμια xiii
Εισαγωγή 1
1. Εξ αποστάσεως εκπαίδευση 5
1.1 Ιστορική αναδρομή 5
1.2 Εννοιολογική αποσαφήνιση 7
1.3 Χαρακτηριστικά εξ αποστάσεως εκπαίδευσης 8
1.4 Βασικές θεωρητικές προσεγγίσεις της εξ αποστάσεως εκπαίδευσης 10
1.5 Το εκπαιδευτικό υλικό στην εξ αποστάσεως εκπαίδευση 10
1.6 Δομή και συνοχή πολυμορφικού εκπαιδευτικού υλικού της εξ αποστάσεως εκπαίδευσης σύμφωνα με τους West-Λιοναράκη 12
2. Εκπαίδευση ενηλίκων 15
2.1 Θεωρίες μάθησης ενηλίκων 17
2.2 Χαρακτηριστικά ενηλίκων 18
2.3 Ο ρόλος των εκπαιδευτών/τριών ενηλίκων 20
3. Οι βιογραφίες γυναικών ως γνωστικό αντικείμενο 22
4. Σχεδιασμός και δομή εκπαιδευτικού υλικού 26
4.1 Συμβολή ΤΠΕ στη δημιουργία του εκπαιδευτικού υλικού 26
4.2 Δομή εκπαιδευτικού υλικού 28
4.3 Δομή διδακτικών ενοτήτων 35
4.4 Αρχές σχεδιασμού εκπαιδευτικού υλικού 39
4.4.1 Αρχές πολυμεσικής μάθησης 39
4.4.2 Τυπολογία West-Λιοναράκη 44
5. Μεθοδολογία της έρευνας 48
5.1 Εισαγωγικά 48
5.2 Στόχοι της έρευνας 48
5.3 Ερευνητικά ερωτήματα 48
5.4 Είδος της έρευνας 49
5.5 Χρονική περίοδος διεξαγωγής της έρευνας 49
5.6 Η στρατηγική της έρευνας 49
5.7 Μέθοδοι δειγματοληψίας και δείγμα της έρευνας 50
5.7.1 Έρευνα των ειδικών 50
5.7.2 Έρευνα των ενηλίκων χρηστών του εκπαιδευτικού υλικού 51
5.8 Ερευνητικές μέθοδοι και μέσα συλλογής δεδομένων 51
5.8.1 Έρευνα των ειδικών 51
5.8.2 Έρευνα των ενηλίκων χρηστών του εκπαιδευτικού υλικού 52
5.9 Τρόπος επεξεργασίας των δεδομένων της έρευνας 53

5.9.1 Επεξεργασία δεδομένων της έρευνας των ειδικών 53
5.9.2 Επεξεργασία δεδομένων της έρευνας των ενηλίκων χρηστών του εκπαιδευτικού υλικού....56
5.10 Δεοντολογία της έρευνας....57
5.11 Περιορισμοί της έρευνας 57
6. Παρουσίαση αποτελεσμάτων....59
6.1 Έρευνα των ειδικών....59
6.1.1 Προφίλ ειδικών 59
6.1.2 Παρουσίαση και σχολιασμός των ευρημάτων 60
6.2 Έρευνα των ενηλίκων χρηστών του εκπαιδευτικού υλικού 83
6.2.1 Προφίλ ενηλίκων χρηστών 83
6.2.2 Παρουσίαση και σχολιασμός των ευρημάτων 85
Συζήτηση – Συμπεράσματα – Προτάσεις περαιτέρω έρευνας....93
Βιβλιογραφικές αναφορές....101
Παράρτημα Α: «Ερωτηματολόγιο ειδικών ΕξΑΕ και Πολυμεσικής Μάθησης» 109
Παράρτημα Β: «Ερωτηματολόγιο ενηλίκων χρηστών» 125

Κατάλογος Εικόνων

Εικόνα 1: Είσοδος στο μάθημα....29
Εικόνα 2: Κεντρική σελίδα μαθήματος....30
Εικόνα 3: Περιεχόμενα Ε.Υ. 31
Εικόνα 4: Οδηγίες περιήγησης και μελέτης....32
Εικόνα 5: Εισαγωγικά στοιχεία ενότητας 32
Εικόνα 6: Εισαγωγική δραστηριότητα....33
Εικόνα 7: Κύριο περιεχόμενο 33
Εικόνα 8: Τελικό quiz 33
Εικόνα 9: Εξώφυλλα διδακτικών ενοτήτων....35
Εικόνα 10: Εισαγωγικό βίντεο 2ης Διδακτικής Ενότητας 35
Εικόνα 11: Επεξήγηση συμβόλων 36
Εικόνα 12: Περιεχόμενα 1ης Διδακτικής Ενότητας....36
Εικόνα 13: Σύμβολα περιήγησης 37
Εικόνα 14: Ενδεικτικές δραστηριότητες....37
Εικόνα 15: Σύνοψη 2ης Διδακτικής Ενότητας....38
Εικόνα 16: Ενδεικτική διαφάνεια βιβλιογραφίας και περαιτέρω μελέτης....38
Εικόνα 17: Ενδεικτικό διαδραστικό βίντεο....39
Εικόνα 18: Πολυμεσική αρχή 39
Εικόνα 19: Αρχές της χωρικής και χρονικής συνάφειας....40
Εικόνα 20: Αρχή της τροπικότητας....41
Εικόνα 21: Αρχή της προσωποποίησης 41
Εικόνα 22: Αρχή της κατάτμησης....42
Εικόνα 23: Αρχή της σηματοδότησης....42
Εικόνα 24: Αρχή της προπαίδευσης....43
Εικόνα 25: Ο φιλικός χαρακτήρας (avatar) που συνοδεύει το Ε.Υ. 43
Εικόνα 26: Κείμενο 44
Εικόνα 27: Προκείμενα....45
Εικόνα 28: Μετακείμενα....45
Εικόνα 29: Διακείμενα 46
Εικόνα 30: Επικείμενα 46
Εικόνα 31: Παρακείμενα....46
Εικόνα 32: Περικείμενα 47

Κατάλογος Πινάκων

Πίνακας 1: Ερευνητικοί άξονες Ε.Υ. με τις αντίστοιχες ερωτήσεις του ερωτηματολογίου 52
Πίνακας 2: Ερευνητικοί άξονες απόψεων εκπαιδευομένων με τις αντίστοιχες ερωτήσεις του ερωτηματολογίου.....53
Πίνακας 3: Κατηγορίες ανάλυσης δεδομένων που συλλέχθηκαν από τους ειδικούς.....56
Πίνακας 4: Κατηγορίες ανάλυσης δεδομένων που συλλέχθηκαν από τους εκπαιδευόμενους.....57
Πίνακας 5: Το δείγμα των ειδικών κατά φύλο.....59
Πίνακας 6: Οι συμμετέχουσες κατά ηλικιακή ομάδα.....59
Πίνακας 7: Οι συμμετέχουσες κατά έτη προϋπηρεσίας.....60
Πίνακας 8: Εξοικείωση συμμετεχουσών με ΕξΑΕ και ΤΠΕ.....60
Πίνακας 9: Το δείγμα των ενηλίκων χρηστών κατά φύλο.....83
Πίνακας 10: Οι συμμετέχοντες κατά ηλικιακή ομάδα.....83
Πίνακας 11: Οι συμμετέχοντες κατά ιδιότητα.....84
Πίνακας 12: Οι συμμετέχοντες κατά έτη προϋπηρεσίας.....84
Πίνακας 13: Εξοικείωση συμμετεχόντων με ΕξΑΕ και ΤΠΕ.....85

Συντομογραφίες & Ακρωνύμια

ΠΜΣ	Πρόγραμμα Μεταπτυχιακών Σπουδών
ΠΤΔΕ	Παιδαγωγικό Τμήμα Δημοτικής Εκπαίδευσης
ΕξΑΕ	Εξ αποστάσεως εκπαίδευση
Ε.Υ.	Εκπαιδευτικό υλικό
ΕΔΙΒΕΑ	Εργαστήριο Προηγμένων Μαθησιακών Τεχνολογιών στη Δια Βίου Μάθηση και Εξ Αποστάσεως
ΤΠΕ	Τεχνολογίες Πληροφορίας και Επικοινωνίας

Εισαγωγή

Οι νέες τεχνολογίες και τα πληροφοριακά συστήματα έχουν επιφέρει ριζικές αλλαγές στον τομέα της εκπαίδευσης, επηρεάζοντας ιδιαίτερα την εκπαίδευση ενηλίκων. Η ψηφιακή επανάσταση έχει δημιουργήσει νέες δυνατότητες για τη μάθηση και τη διδασκαλία, επιτρέποντας την πρόσβαση σε εκπαιδευτικούς πόρους από οποιοδήποτε μέρος και οποιαδήποτε στιγμή. Οι πλατφόρμες e-learning, τα διαδραστικά εργαλεία, οι εικονικές τάξεις και τα εκπαιδευτικά λογισμικά καθιστούν την ΕξΑΕ πιο ευέλικτη και προσαρμοσμένη στις ανάγκες των ενηλίκων εκπαιδευομένων. Επιπλέον, οι νέες τεχνολογίες διευκολύνουν την εξατομίκευση της μάθησης, επιτρέποντας στους εκπαιδευόμενους να προχωρούν με τον δικό τους ρυθμό και να εστιάζουν στα ενδιαφέροντά τους. Στην εκπαίδευση ενηλίκων, όπου οι μαθησιακές ανάγκες και οι προτεραιότητες διαφέρουν σημαντικά από αυτές των νεότερων μαθητών, η αξιοποίηση των πληροφοριακών συστημάτων μπορεί να ενισχύσει την αφοσίωση, την αυτονομία και την αποτελεσματικότητα της μάθησης. Συνεπώς, η ενσωμάτωση των ΤΠΕ στην εκπαιδευτική πράξη αποτελεί σημαντικό στοιχείο για την αναβάθμιση της εκπαίδευσης ενηλίκων, προάγοντας μια πιο διαδραστική, προσιτή και προσαρμοσμένη μαθησιακή εμπειρία.

Σκοπός της παρούσας Διπλωματικής Εργασίας είναι ο σχεδιασμός, η υλοποίηση και η αποτίμηση μιας ολοκληρωμένης παρέμβασης ΕξΑΕ για ενήλικες, με θέμα: «Βιογραφίες γυναικών εκπαιδευτικών του Μεσοπολέμου: Οι περιπτώσεις των Μυρσίνης Κλεάνθους-Παπαδημητρίου, Μαρίας Αμαριώτου και Ρόζας Ιμβριώτη».

Στόχοι της Διπλωματικής Εργασίας είναι:

1. Να διερευνηθεί εάν το Ε.Υ. διέπεται από τις αρχές και τη μεθοδολογία της ΕξΑΕ.
2. Να διερευνηθεί εάν το Ε.Υ. έχει δημιουργηθεί σύμφωνα με τις αρχές της Πολυμεσικής Μάθησης.
3. Να διερευνηθούν οι απόψεις των ενηλίκων χρηστών για το Ε.Υ..

Λαμβάνοντας υπόψη τους στόχους της παρούσας έρευνας, τα ερευνητικά ερωτήματα ως προς την αποτίμηση του Ε.Υ. από τους ειδικούς διαμορφώνονται ως εξής:

1. Το Ε.Υ. διέπεται από τις αρχές και τη μεθοδολογία της ΕξΑΕ;
2. Το Ε.Υ. έχει δημιουργηθεί σύμφωνα με τις αρχές της Πολυμεσικής Μάθησης;

3. Ποια είναι τα δυνατά σημεία του Ε.Υ.;
4. Ποια σημεία του Ε.Υ. χρήζουν βελτίωσης;

Τα ερευνητικά ερωτήματα ως προς τις απόψεις των ενηλίκων επιμορφούμενων για το Ε.Υ. διαμορφώνονται ως εξής:

1. Βρήκαν ενδιαφέρον το Ε.Υ. και για ποιους λόγους;
2. Οι επιμορφούμενοι απέκτησαν γνώσεις από το Ε.Υ.;
3. Ποιες είναι οι απόψεις των επιμορφούμενων σχετικά με την ικανότητα του Ε.Υ. να ανταποκριθεί στις εκπαιδευτικές ανάγκες και απαιτήσεις τους ως ενηλίκων;
4. Πώς περιγράφουν τη συνολική τους εμπειρία κατά τη μελέτη του Ε.Υ.; Αντιμετώπισαν δυσκολίες ή όχι;
5. Ποια σημεία του Ε.Υ. θεωρούν θετικά;
6. Ποια σημεία του Ε.Υ. θεωρούν ότι χρήζουν βελτίωσης;

Το Ε.Υ. αφορά στις βιογραφίες γυναικών εκπαιδευτικών του Μεσοπολέμου, και συγκεκριμένα των Μυρσίνης Κλεάνθους-Παπαδημητρίου, Μαρίας Αμαριώτου και Ρόζας Ιμβριώτη, σημαντικών προσωπικοτήτων της περιόδου με αξιόλογη εκπαιδευτική, κοινωνική και φεμινιστική δράση.

Η πρωτοτυπία της παρούσας διπλωματικής εργασίας αναδεικνύεται σε δύο κύριους άξονες. Πρώτον, αφορά τη δημιουργία ενός Ε.Υ. σχεδιασμένου σύμφωνα με τις αρχές της ΕξΑΕ και τη θεωρία της πολυμεσικής μάθησης, που απευθύνεται σε ενήλικες εκπαιδευόμενους. Αυτό ανταποκρίνεται στις σύγχρονες τάσεις στην εκπαίδευση ενηλίκων, εισάγοντας νέες πρακτικές διδασκαλίας για ιστορικά θέματα, ενώ παράλληλα προάγει την αυτονομία, την αλληλεπίδραση και την ενεργή συμμετοχή των εκπαιδευομένων. Δεύτερον, αφορά τη θεματική του υλικού, η οποία είναι πρωτότυπη, καθώς δεν έχει αξιοποιηθεί προηγουμένως ως εκπαιδευτικό εργαλείο σε προγράμματα ενηλίκων, εστιάζοντας στις βιογραφίες γυναικών εκπαιδευτικών του Μεσοπολέμου, μια λιγότερο εξερευνημένη και μελετημένη πτυχή της εκπαιδευτικής ιστορίας.

Η εργασία δομείται σε έξι κεφάλαια. Το πρώτο κεφάλαιο αναφέρεται στην ΕξΑΕ, ξεκινώντας με μια ιστορική αναδρομή που αποτυπώνει την εξέλιξή της μέσα στο χρόνο. Ακολουθεί η εννοιολογική της αποσαφήνιση, η αναφορά στα χαρακτηριστικά της, στις

βασικές θεωρητικές προσεγγίσεις, στο Ε.Υ. της ΕξΑΕ και στη δομή και συνοχή του πολυμορφικού Ε.Υ. σύμφωνα με τους West και Λιοναράκη.

Στο δεύτερο κεφάλαιο δίνεται έμφαση στην εκπαίδευση ενηλίκων και συγκεκριμένα γίνεται εννοιολογική αποσαφήνιση του όρου, γίνεται αναφορά στις θεωρίες μάθησης και στα χαρακτηριστικά των ενηλίκων, καθώς και στον ρόλο των εκπαιδευτών/τριών των ενηλίκων στην εκπαιδευτική διαδικασία, δίνοντας έμφαση στη σημασία της προσαρμογής της διδασκαλίας στις ανάγκες αυτής της ομάδας.

Το τρίτο κεφάλαιο αναφέρεται στις βιογραφίες γυναικών ως γνωστικό αντικείμενο. Συγκεκριμένα, εξετάζεται πώς οι βιογραφίες αυτές μπορούν να χρησιμοποιηθούν ως εκπαιδευτικό εργαλείο, συμβάλλοντας στην κατανόηση ιστορικών και κοινωνικών φαινομένων, καθώς και στην ανάδειξη της συνεισφοράς των γυναικών στην κοινωνία. Επίσης, γίνεται αναφορά στις ψηφιακές αφηγήσεις που δημιουργήθηκαν και ενσωματώθηκαν στο Ε.Υ.

Το τέταρτο κεφάλαιο αναφέρεται στο Ε.Υ. που δημιουργήθηκε στο πλαίσιο της εργασίας. Αναλύεται το πώς σχεδιάστηκε το Ε.Υ., εξετάζεται η συμβολή των ΤΠΕ στη δημιουργία του, παρουσιάζεται η δομή του Ε.Υ. και των διδακτικών ενοτήτων και γίνεται αναφορά στις αρχές της πολυμεσικής μάθησης και της τυπολογίας των West-Λιοναράκης σύμφωνα με τις οποίες σχεδιάστηκε το Ε.Υ..

Το πέμπτο κεφάλαιο επικεντρώνεται στη μεθοδολογία της έρευνας, αναλύοντας με σαφήνεια το πλαίσιο και τη διαδικασία που ακολουθήθηκε. Συγκεκριμένα, παρουσιάζεται ο σκοπός της έρευνας, οι συγκεκριμένοι στόχοι που τέθηκαν, καθώς και τα ερευνητικά ερωτήματα που διαμόρφωσαν τη βάση της μελέτης. Παράλληλα, περιγράφεται το είδος της έρευνας που επιλέχθηκε και εξηγούνται τα κριτήρια με τα οποία πραγματοποιήθηκε. Αναλύονται η χρονική περίοδος διεξαγωγής της, η στρατηγική που ακολουθήθηκε, η μέθοδος δειγματοληψίας και το μέγεθος του δείγματος. Εξετάζονται οι ερευνητικές μέθοδοι που χρησιμοποιήθηκαν, τα μέσα συλλογής των δεδομένων, καθώς και ο τρόπος με τον οποίο έγινε η επεξεργασία τους. Επιπλέον, γίνεται αναφορά στη δεοντολογία της έρευνας και στους περιορισμούς αυτής.

Το έκτο και τελευταίο κεφάλαιο παρουσιάζει τα αποτελέσματα της έρευνας, όπου αναλύονται τα ευρήματα με σαφήνεια και συνέπεια. Η εργασία ολοκληρώνεται με τη

συζήτηση και την εξαγωγή των τελικών συμπερασμάτων, όπου συνοψίζονται τα κυριότερα σημεία της μελέτης και προτείνονται κατευθύνσεις για μελλοντική έρευνα.

1. Εξ αποστάσεως εκπαίδευση

Η παραδοσιακή διδασκαλία χαρακτηριζόταν από την διαπροσωπική σχέση μεταξύ εκπαιδευτικού και μαθητή, όπου ο εκπαιδευτικός καθοδηγούσε τον μαθητή στην ανάπτυξη δεξιοτήτων μέσω του προφορικού λόγου. Ωστόσο, η εξέλιξη της τεχνολογίας αναπόφευκτα επηρέασε την εκπαιδευτική διαδικασία. Η ΕξΑΕ έχει μακρά ιστορία, αναπτύσσοντας συνεχώς νέες μεθόδους και τεχνολογίες για την κάλυψη των αναγκών των μαθητών και των εκπαιδευτικών και αποτελεί μια πρωτοποριακή προσέγγιση για πολλούς εκπαιδευτικούς σήμερα (Αναστασιάδης, 2014).

1.1 Ιστορική αναδρομή

Οι απαρχές της ΕξΑΕ τοποθετούνται το 1728, οπότε και εντοπίζεται η πρώτη καταγεγραμμένη μορφή ΕξΑΕ, όταν ο Caleb Phillips δημοσίευσε μια διαφήμιση στην εφημερίδα *Boston Gazette* προσφέροντας μαθήματα στενογραφίας μέσω αλληλογραφίας. Σχεδόν έναν αιώνα μετά, το 1833, μια διαφήμιση σε σουηδική εφημερίδα προωθούσε την εκμάθηση αγγλικών μέσω αλληλογραφίας. Το 1840, ο Sir Isaac Pitman στην Αγγλία εκμεταλλευόμενος το χαμηλό κόστος του ταχυδρομείου προσέφερε μαθήματα στενογραφίας δια αλληλογραφίας. Τρία χρόνια αργότερα, ιδρύθηκε η Κοινωνία Φωνογραφικής Αλληλογραφίας, πρόδρομος των Κολεγίων Αλληλογραφίας του Sir Isaac Pitman. Στα επόμενα χρόνια πραγματοποιήθηκαν και άλλες προσπάθειες εκπαίδευσης μέσω αλληλογραφίας (Μανούσου, 2008).

Αρχικά, η ΕξΑΕ απευθυνόταν σε ενήλικες με επαγγελματικές, κοινωνικές και οικογενειακές υποχρεώσεις και παραμένει πρωταρχική ομάδα-στόχος μέχρι σήμερα. Η ΕξΑΕ προσέφερε στους ενήλικες τη δυνατότητα να διευρύνουν τις γνώσεις τους και να αναπτυχθούν επαγγελματικά, αναδεικνύοντας ταυτόχρονα τη διαφορετικότητα στους τρόπους μάθησης και την ικανότητα ευελιξίας, τόσο στον χρόνο όσο και στον τόπο της μελέτης (Μουζάκης, 2006).

Η ΕξΑΕ στην Ευρώπη αναπτύχθηκε σταδιακά, χρησιμοποιώντας όλο και πιο εξελιγμένες μεθόδους διδασκαλίας, όπως ηχητικές καταγραφές για την εκπαίδευση τυφλών και την εκμάθηση γλωσσών, καθώς και εργαστηριακές συσκευές για θέματα όπως η ηλεκτρονική

και η ράδιο-εφαρμοσμένη μηχανική. Τα περισσότερα ιδρύματα ΕξΑΕ ήταν ιδιωτικά σχολεία αλληλογραφίας (Μουζάκης, 2006).

Στις Ηνωμένες Πολιτείες, οι εξελίξεις στις ηλεκτρονικές τεχνολογίες επικοινωνίας έπαιξαν καθοριστικό ρόλο. Στη δεκαετία του 1920, ραδιοφωνικοί σταθμοί κατασκευάστηκαν σε εκπαιδευτικά ιδρύματα, ενώ τη δεκαετία του 1930 ξεκίνησαν προγράμματα πειραματικής εκπαιδευτικής τηλεόρασης. Το πρώτο Πανεπιστήμιο που προσέφερε τέτοια προγράμματα ήταν το Western Reserve University το 1951, ενώ από το 1957 έως το 1982 το Πανεπιστήμιο της Νέας Υόρκης προσέφερε το "Sunrise Semester" στην CBS (Μουζάκης, 2006).

Η δορυφορική τεχνολογία τη δεκαετία του 1980 συνέβαλε στη γρήγορη εξάπλωση της εκπαιδευτικής τηλεόρασης, με παραδείγματα όπως το Learn/Alaska και το TI-IN Network. Την ίδια περίοδο, η ανάπτυξη των οπτικών ινών επέτρεψε την επέκταση των ζωντανών, αμφίδρομων, υψηλής ποιότητας ακουστικών και τηλεοπτικών συστημάτων, με το Iowa να έχει το μεγαλύτερο εθνικό σύστημα οπτικών ινών (Μουζάκης, 2006).

Η χρήση υπολογιστικών μέσων επικοινωνίας και του Διαδικτύου επέτρεψε την περαιτέρω ανάπτυξη της ΕξΑΕ. Στα μέσα της δεκαετίας του 1980, προσφέρθηκαν τα πρώτα αναγνωρισμένα και μη αναγνωρισμένα μαθήματα μέσω Διαδικτύου, με τη συνδιάσκεψη μέσω υπολογιστή να αυξάνει την αλληλεπίδραση και τη συνεργατική εργασία. Δίκτυα υπολογιστών διανέμουν υλικό μαθημάτων παγκοσμίως, με ιδρύματα όπως το βρετανικό Ανοικτό Πανεπιστήμιο, το Fern Universität και το University of Twente να προσφέρουν εκπαιδευτικές ζωντανές συνδέσεις στην Ευρώπη. Τρία Πανεπιστήμια στις ΗΠΑ (American Open University, Nova Southeastern University, University of Phoenix) πρωτοστάτησαν στην ΕξΑΕ, υλοποιώντας πληθώρα μαθημάτων σε ζωντανή σύνδεση (Μουζάκης, 2006).

Το 1962, η απόφαση να γίνει το Πανεπιστήμιο της Νότιας Αφρικής ένα ίδρυμα εξ αποστάσεως διδασκαλίας μετέβαλε τον τρόπο υλοποίησης της ΕξΑΕ παγκοσμίως. Άλλος σημαντικός σταθμός είναι η ίδρυση του Ανοικτού Πανεπιστημίου του Ηνωμένου Βασιλείου το 1971, το οποίο προσέφερε πλήρη πτυχιακά προγράμματα και χρησιμοποίησε πρωτοποριακά μέσα, προσδίδοντας κύρος στην ΕξΑΕ και παρακινώντας την καθιέρωση παρόμοιων ιδρυμάτων σε διάφορες χώρες. Αξίζει να σημειωθεί πως αν και τα Πανεπιστήμια

ΕξΑΕ είχαν πολλές ομοιότητες, διέφεραν ως προς την αποστολή και τον τρόπο λειτουργίας τους (Μουζάκης, 2006).

1.2 Εννοιολογική αποσαφήνιση

Ο όρος «εξ αποστάσεως εκπαίδευση» αναφέρεται σε εκπαιδευτικές δραστηριότητες, στις οποίες ο μαθητής δεν βρίσκεται στον ίδιο χώρο με τον εκπαιδευτή και αξιοποιεί τεχνολογικά μέσα για να επικοινωνεί και να έχει πρόσβαση στο εκπαιδευτικό υλικό. Ο όρος άρχισε να χρησιμοποιείται τη δεκαετία του 1970, ενώ επισημοποιήθηκε το 1982 από το Διεθνές Συμβούλιο για την Ανοιχτή και εξ Αποστάσεως Εκπαίδευση (Λιοναράκης, 2006). Σήμερα, το ενδιαφέρον στρέφεται στην αντίληψη της ΕξΑΕ ως μιας «ανοιχτής», συνεχούς και προσβάσιμης διαδικασίας που ανταποκρίνεται στις μαθησιακές ανάγκες όλων των πολιτών, ανεξαρτήτως τύπου και μορφής (Λιοναράκης, 2001).

Υπάρχουν πολλές διαφορετικές προσεγγίσεις και ορισμοί για την ΕξΑΕ, που ποικίλλουν ανάλογα με τα κριτήρια και τις παραμέτρους που επιλέγουν οι ερευνητές (Rumble, 1989).

Η Hillary Perraton (1988, όπ. αναφ. Μουζάκης, 2006: 4) την ορίζει ως *«τη διδασκαλία από κάποιον εκπαιδευτή που βρίσκεται μακριά από τον εκπαιδευόμενο τόσο σε φυσική απόσταση όσο και σε χρόνο».*

Σύμφωνα με τον Rudolf Manfred Delling (1986, όπ. αναφ. Μουζάκης, 2006: 4), *«αποτελεί μια καλά σχεδιασμένη και οργανωμένη δραστηριότητα που αφορά στην επιλογή στην προετοιμασία και στην παρουσίαση του εκπαιδευτικού υλικού καθώς και στην καθοδήγηση και στην υποστήριξη του εκπαιδευόμενου μέσα από την αξιοποίηση τεχνολογικών μέσων».*

Ο Holmberg (1977) υποστηρίζει ότι *«η εξ αποστάσεως εκπαίδευση περιλαμβάνει διάφορες μορφές σπουδών, σε όλα τα επίπεδα της εκπαίδευσης, οι οποίες διεξάγονται χωρίς την άμεση και συνεχή επίβλεψη εκπαιδευτικών και στηρίζονται στην οργάνωση, καθοδήγηση και διδασκαλία που παρέχεται από κάποιο εκπαιδευτικό οργανισμό».*

Σύμφωνα με τον Λιοναράκη (2001), «*είναι η εκπαίδευση που διδάσκει κι ενεργοποιεί το μαθητή πώς να μαθαίνει μόνος του και πώς να λειτουργεί αυτόνομα προς μία ευρετική πορεία αυτομάθησης*».

Σύμφωνα με τους Μαυροειδή, Γκιόσο και Κουτσούμπα (2014), η ΕξΑΕ συσχετίζεται στενά με την ανοικτή εκπαίδευση, καθώς και οι δύο έννοιες προωθούν την ευελιξία, την

προσβασιμότητα και την παροχή ίσων ευκαιριών στη μάθηση. Ωστόσο, οι δύο όροι δεν είναι ταυτόσημοι. Η ανοικτή εκπαίδευση, αν και μπορεί να υλοποιηθεί εξ αποστάσεως, δεν περιορίζεται αποκλειστικά σε αυτήν. Η διαφορά τους έγκειται στο γεγονός ότι η ανοικτή εκπαίδευση μπορεί να πραγματοποιηθεί τόσο εξ αποστάσεως όσο και με φυσική παρουσία, ενώ η ΕξΑΕ αφορά αποκλειστικά τη μάθηση που λαμβάνει χώρα σε περιβάλλοντα όπου ο εκπαιδευτής και ο εκπαιδευόμενος δεν βρίσκονται στον ίδιο χώρο. Η εξ αποστάσεως εκπαίδευση στηρίζεται σε τεχνολογικά μέσα για τη διευκόλυνση της επικοινωνίας και τη διάθεση του εκπαιδευτικού υλικού, παρέχοντας τη δυνατότητα μάθησης ανεξάρτητα από γεωγραφικούς περιορισμούς.

1.3 Χαρακτηριστικά εξ αποστάσεως εκπαίδευσης

Η ΕξΑΕ, σύμφωνα με τον Keegan (1986, οπ. αναφ. Γιαγλή κ.ά., 2010: 95), περιλαμβάνει τα παρακάτω χαρακτηριστικά:

- Υπάρχει γεωγραφική απόσταση ανάμεσα στον εκπαιδευτή και τον εκπαιδευόμενο κατά το μεγαλύτερο μέρος της εκπαιδευτικής διαδικασίας, γεγονός που την ξεχωρίζει από τη δια ζώσης εκπαίδευση.
- Την ευθύνη του σχεδιασμού, της παραγωγής και της διανομής του Ε.Υ., καθώς και της παροχής υπηρεσιών υποστήριξης στους εκπαιδευόμενους, αναλαμβάνει ένα εκπαιδευτικό ίδρυμα.
- Η χρήση τεχνολογικών μέσων (έντυπων και οπτικοακουστικών υλικών, υπολογιστών και Διαδικτύου) για την επικοινωνία ανάμεσα στον εκπαιδευτή και τον εκπαιδευόμενο και για την πρόσβαση στο Ε.Υ..
- Η προσπάθεια για δημιουργία αμφίδρομης επικοινωνίας, με στόχο την αξιοποίηση των πλεονεκτημάτων του διαλόγου και της ανταλλαγής απόψεων.
- Η μαθησιακή διαδικασία βασίζεται στην ατομική μελέτη του εκπαιδευτικού υλικού, ενώ παράλληλα ενσωματώνει ομαδικές συναντήσεις για την επίτευξη εκπαιδευτικών και κοινωνικών στόχων.

Αντίθετα, οι Garrison και Shale (1987) διαφοροποιούνται από τον Keegan (1986) δίνοντας έμφαση σε δύο βασικά χαρακτηριστικά της ΕξΑΕ. Πρώτον, τονίζουν την ανάγκη για όσο το δυνατόν πιο ουσιαστική και αποτελεσματική επικοινωνία μεταξύ εκπαιδευτή και εκπαιδευόμενου, με σκοπό την παροχή κατευθύνσεων, καθοδήγησης και συνεχιζόμενης υποστήριξης, κάτι που θεωρείται κρίσιμο για την επίτευξη των μαθησιακών στόχων και τη βελτίωση της εκπαιδευτικής διαδικασίας. Δεύτερον, υπογραμμίζουν τη σημασία της χρήσης νέων τεχνολογιών για τη διασφάλιση αμφίδρομης επικοινωνίας, η οποία διευκολύνει την άμεση ανταλλαγή πληροφοριών και ιδεών, ενισχύοντας την αλληλεπίδραση και την ενεργή συμμετοχή στην εκπαιδευτική διαδικασία (Garrison & Shale, 1987).

Λαμβάνοντας, λοιπόν, υπόψη τα παραπάνω η ΕξΑΕ αποτελεί μια παιδαγωγική-διδακτική διαδικασία όπου ο εκπαιδευόμενος μαθαίνει από τον δικό του χώρο χωρίς τη φυσική παρουσία του εκπαιδευτή, εφαρμόζονται ευέλικτες διδακτικές μέθοδοι ώστε κάθε εκπαιδευόμενος να προσαρμόζει την εκπαιδευτική διαδικασία στα ιδιαίτερα χαρακτηριστικά του και χρησιμοποιούνται τεχνολογικά μέσα προκειμένου να βρίσκονται σε επικοινωνία εκπαιδευτής και εκπαιδευόμενοι και να αποκτήσουν πρόσβαση στο Ε.Υ. οι εκπαιδευόμενοι (Μουζάκης, 2006).

Τα βασικά χαρακτηριστικά της ΕξΑΕ είναι τα εξής:

1. Πρόκειται για μια σύγχρονη μορφή εκπαίδευσης που σχεδιάζουν, οργανώνουν και υλοποιούν εκπαιδευτικοί οργανισμοί και αφορά σε όλα τα επίπεδα εκπαίδευσης.
2. Οι εκπαιδευτικοί και οι μαθητές βρίσκονται σε διαφορετικά γεωγραφικά σημεία, αλλά ο εκπαιδευόμενος λαμβάνει υποστήριξη από τον εκπαιδευτή.
3. Απαιτείται η δημιουργία και η ανάπτυξη ειδικά σχεδιασμένου Ε.Υ. για την αποτελεσματική υποστήριξη του εκπαιδευόμενου.
4. Ιδιαίτερη σημασία δίνεται στην αλληλεπίδραση και επικοινωνία ανάμεσα στον εκπαιδευτή και τους μαθητές, καθώς και στη συμβουλευτική υποστήριξη των εκπαιδευομένων.
5. Αναδεικνύεται η σημασία των νέων τεχνολογιών στη δημιουργία ενός διαδραστικού εκπαιδευτικού περιβάλλοντος και στη διανομή του Ε.Υ. (Αναστασιάδης, 2008).

1.4 Βασικές θεωρητικές προσεγγίσεις της εξ αποστάσεως εκπαίδευσης

Οι βασικές θεωρητικές προσεγγίσεις της ΕξΑΕ παρέχουν ένα πλαίσιο για την κατανόηση των μηχανισμών που διέπουν τη διαδικασία της μάθησης από απόσταση, αναδεικνύοντας τη σημασία της αλληλεπίδρασης, της τεχνολογικής υποστήριξης και της οργανωτικής δομής.

Σύμφωνα με τον Keegan (1986, όπ. αναφ. Μουζάκης, 2006: 10) οι κύριες θεωρητικές προσεγγίσεις της ΕξΑΕ είναι οι παρακάτω:

- *Θεωρία της αυτόνομης μάθησης (Moore, 1993):* Όπως υποστηρίζει η θεωρία αυτή, η εκπαιδευτική διαδικασία εξαρτάται από την ατομική μελέτη του υλικού από τον εκπαιδευόμενο, σε χώρο και χρόνο που επιλέγει ο ίδιος. Ο εκπαιδευόμενος χρησιμοποιεί δομημένο Ε.Υ. και επικοινωνεί με τον εκπαιδευτή του για υποστήριξη.
- *Θεωρία της βιομηχανοποιημένης μάθησης (Peters, 1993):* Αυτή η θεωρία εστιάζει σε μια καλά οργανωμένη και σχεδιασμένη με σαφείς εκπαιδευτικούς στόχους ΕξΑΕ.
- *Θεωρία της αλληλεπίδρασης και της επικοινωνίας (Holmberg, 1995):* Αυτή η θεωρία επισημαίνει τη σημασία των συναισθημάτων, της συνεργασίας και της κοινωνικής αλληλεπίδρασης για μια αποτελεσματική εκπαιδευτική διαδικασία.

1.5 Το εκπαιδευτικό υλικό στην εξ αποστάσεως εκπαίδευση

Τρεις είναι οι βασικές συνιστώσες στην ΕξΑΕ, ο εκπαιδευτής, ο εκπαιδευόμενος και το Ε.Υ. (Λιοναράκης, 2001). Το Ε.Υ. παίζει σημαντικό ρόλο στην ΕξΑΕ για αυτό και θα πρέπει να δίνεται ιδιαίτερη σημασία στον σχεδιασμό του. Στην ΕξΑΕ, το Ε.Υ. που μελετά ο εκπαιδευόμενος μόνος του «αντικαθιστά» τον διδάσκοντα και λειτουργεί ως «καθοδηγητής» και «διευκολυντής» της μάθησης (Μανούσου, 2008). Για αυτόν ακριβώς τον λόγο, το Ε.Υ. πρέπει να είναι κατανοητό, επεξηγηματικό, να παρακινεί τους εκπαιδευόμενους, να τους προσφέρει ευκαιρίες για ενεργή συμμετοχή μέσω ασκήσεων και εργασιών, να τους ενθαρρύνει, να παρέχει ανατροφοδότηση και να συμβάλλει στην αυτοαξιολόγηση. Και όλα αυτά στο πλαίσιο της αυτονομίας, της αυτομάθησης και της διάδρασης (Ματραλής, 1999).

Σύμφωνα με τον Rowntree (1994, όπ. αναφ. Μουζάκης, 2006: 14) το διδακτικό υλικό διακρίνεται σε τρεις κατηγορίες:

- Κείμενα, όπως βιβλία, σχεδιαγράμματα, περιλήψεις, δραστηριότητες, τεστ αξιολόγησης/αυτοαξιολόγησης.
- Οπτικοακουστικά μέσα, όπως κασέτες ήχου και βίντεο, τηλεοπτικές εκπομπές, διαφάνειες.
- Σύγχρονα μέσα της τεχνολογίας της πληροφορικής και των τηλεπικοινωνιών, όπως είναι το εκπαιδευτικό λογισμικό, το ηλεκτρονικό ταχυδρομείο, ο Παγκόσμιος Ιστός και η εκπαιδευτική τηλεδιάσκεψη.

Κατά το στάδιο του σχεδιασμού και της ανάπτυξης του Ε.Υ. πρέπει να λαμβάνονται υπόψη κάποιες βασικές αρχές. Αυτές οι αρχές είναι:

- Πολυμεσική αρχή: Ο συνδυασμός κειμένου και εικόνας συμβάλλει στην καλύτερη κατανόηση και αφομοίωση της πληροφορίας από τον εκπαιδευόμενο.
- Αρχή της χωρικής συνάφειας: Το συναφές κείμενο μιας εικόνας θα πρέπει να εμφανίζεται κοντά της, καθώς οι εκπαιδευόμενοι αντιλαμβάνονται καλύτερα την πληροφορία.
- Αρχή της χρονικής συνάφειας: Οι λέξεις πρέπει να παρουσιάζονται ταυτόχρονα με τις εικόνες. Με αυτόν τον τρόπο μαθαίνουν καλύτερα οι εκπαιδευόμενοι.
- Αρχή της συνοχής: Είναι σημαντικό να μην υπάρχει περιττή λεκτική και οπτική πληροφορία.
- Αρχή της τροπικότητας: Η χρήση της αφήγησης είναι προτιμότερη σε σχέση με το γραπτό κείμενο.
- Αρχή του πλεονασμού: Η χρήση πολλαπλών μέσων επιβαρύνει το Ε.Υ..
- Αρχή της προσωποποίησης: Η φιλικότητα του Ε.Υ. παίζει σημαντικό ρόλο και ενισχύεται με τη χρήση φιλικής γλώσσας, χρήση δεύτερου προσώπου, με τη χρήση αφήγησης, με στοιχεία που καθοδηγούν τους εκπαιδευόμενους, με την ένταξη διαδραστικών δραστηριοτήτων.
- Αρχή της κατάτμησης: Οι εκπαιδευόμενοι μαθαίνουν καλύτερα όταν η πληροφορία είναι συνοπτική και παρουσιάζεται τμηματικά.

- Αρχή της σηματοδότησης: Η κατεύθυνση της προσοχής του εκπαιδευόμενου στην πιο ουσιαστική επεξεργασία των πληροφοριών με την παροχή κατάλληλων νύξεων.
- Αρχή της προπαίδευσης: Εκμάθηση των απαραίτητων δεξιοτήτων για τη μελέτη του Ε.Υ. και δημιουργία εισαγωγικών παρεμβάσεων.
- Αρχή της φωνής: Στην αφήγηση η φωνή θα πρέπει να είναι φιλική.
- Αρχή της εικόνας: Η ύπαρξη ενός φιλικού χαρακτήρα (avatar) ενισχύει τη διαδικασία μάθησης (Mayer, 2001, 2005, 2017˙ Mayer & Moreno, 2002).

1.6 Δομή και συνοχή πολυμορφικού εκπαιδευτικού υλικού της εξ αποστάσεως εκπαίδευσης σύμφωνα με τους West-Λιοναράκη

Οι West και Λιοναράκης, επικεντρώνονται στην ανάπτυξη Ε.Υ., ειδικότερα στο πλαίσιο της ΕξΑΕ. Ο West έχει αναπτύξει ένα αρχικό μοντέλο για το εξ αποστάσεως διδακτικό υλικό, το οποίο εστιάζει σε συγκεκριμένες δομές και στρατηγικές για τη σχεδίαση και την αξιολόγηση του. Η προσέγγισή του είναι στοχευμένη στη διασφάλιση της αποτελεσματικότητας και της λειτουργικότητας του Ε.Υ.. Ο Λιοναράκης (2001) στηριζόμενος στο μοντέλο του West και προσαρμόζοντάς το κατάλληλα εστίασε και σε ένα ακόμη στοιχείο αυτό της ποιότητας ως ένα πολυδιάστατο και πολυσύνθετο ζήτημα. Πιο συγκεκριμένα, σύμφωνα με τον Λιοναράκη το Ε.Υ. διακρίνεται ως εξής:

Πρώτη δέσμη: κείμενο – προκείμενα – μετακείμενα

Δεύτερη δέσμη: διακείμενα – επικείμενα – παρακείμενα – περικείμενα

Τρίτη δέσμη: πολυκείμενα – πολυαντικείμενα

Κεντρικός πυρήνας του διδακτικού υλικού είναι το κείμενο. Ο ρόλος του βασικού κειμένου στο εξ αποστάσεως διδακτικό υλικό είναι να παρέχει το ακαδημαϊκό και επιστημονικό περιεχόμενο στους εκπαιδευόμενους για αυτόν τον λόγο το κείμενο πρέπει να είναι άρτιο, επιστημονικά τεκμηριωμένο και να ανταποκρίνεται στα προσδοκώμενα αποτελέσματα. Σημαντικά χαρακτηριστικά του κειμένου είναι η συνεχής αλληλεπίδραση με τους αναγνώστες και το προσωπικό ύφος που πρέπει να έχει. Το κύριο κείμενο, πλαισιώνουν τα προκείμενα και τα μετακείμενα, που διαπερνούν όλο το κείμενο (Λιοναράκης, 2001).

Τα προκείμενα που βοηθούν τον εκπαιδευόμενο στην ενσωμάτωση της νέας γνώσης, περιλαμβάνουν τα περιεχόμενα, ερμηνευτικούς τίτλους, κεφάλαια, ενότητες, σκοπό, στόχους, προσδοκώμενα αποτελέσματα, λέξεις-κλειδιά, διαγνωστικά τεστ και δραστηριότητες. Τα μετακείμενα συμπληρώνουν τα προκείμενα και περιλαμβάνουν συνόψεις κεφαλαίων και ενοτήτων, παραρτήματα, περιλήψεις, βιβλιογραφία, παραπομπές, οδηγούς για περαιτέρω μελέτη, γλωσσάρια και δραστηριότητες ελέγχου (Λιοναράκης, 2001).

Τα διακείμενα, έχουν ως στόχο να συνδυάσουν την προϋπάρχουσα γνώση του εκπαιδευόμενου με την καινούρια. Περιλαμβάνουν συμπεράσματα, συνόψεις και περιλήψεις, δραστηριότητες αυτοαξιολόγησης, ανατροφοδότηση, παραπομπές, εφαρμογή των νέων δεδομένων. Τα επικείμενα είναι μονάδες και υποστηρικτικά εργαλεία με επεξηγηματικό ρόλο. Περιλαμβάνουν διασαφηνίσεις, γλωσσάρια, ορισμούς, συνδέσεις, διευκολύνοντας την κατανόηση του βασικού κειμένου. Τα παρακείμενα είναι μη γλωσσικά ή ημιγλωσσικά στοιχεία, όπως φωτογραφίες, γραφήματα, εικόνες, σχήματα που υποστηρίζουν την επιστημονική ανάπτυξη των κειμένων και ενισχύουν την κατανόηση. Τα περικείμενα περιλαμβάνουν επιπλέον στοιχεία, όπως μελέτες περίπτωσης, σενάρια, παραδείγματα, παράλληλα κείμενα, επεξηγήσεις και βιβλιογραφία, τα οποία συμβάλλουν στην υποστήριξη και στον εμπλουτισμό του βασικού κειμένου, βοηθώντας στη διαδικασία της μάθησης (Λιοναράκης, 2001).

Τα πολυκείμενα και τα πολυαντικείμενα αποτελούν σημαντικά στοιχεία στην ανάπτυξη εξ αποστάσεως διδακτικού υλικού, που δεν συμπεριλήφθηκαν στο αρχικό μοντέλο του West (1996). Η ενσωμάτωσή τους στη νέα προσέγγιση θεωρείται αναγκαία για την ολοκλήρωση και την αποτελεσματικότερη λειτουργία του διδακτικού υλικού. Τα πολυκείμενα αποτελούνται από στοιχεία που απαιτούν από τους εκπαιδευόμενους να εφαρμόσουν και να αναπτύξουν τις γνώσεις τους σε εργασίες, με κατευθύνσεις και κριτήρια αξιολόγησης. Περιλαμβάνουν επίσης, αναλυτικά σχόλια και οδηγίες για την ολοκλήρωση δραστηριοτήτων, ενισχύοντας την επικοινωνία ανάμεσα στον εκπαιδευτή και τους εκπαιδευόμενους. Τα πολυαντικείμενα αναφέρονται στη χρήση οπτικοακουστικών μέσων (κασέτες βίντεο και ήχου), στην αξιοποίηση του διαδικτύου και του ηλεκτρονικού ταχυδρομείου, καθώς και στη μεταφορά κειμένου, εικόνων και ήχου σε ψηφιακές μονάδες (cd-rom, dvd), δημιουργώντας ένα ευέλικτο και λειτουργικό περιβάλλον για τη διδασκαλία

εξ αποστάσεως. Τα πολυαντικείμενα αποτελούν την κύρια μορφή που λαμβάνει το Ε.Υ. στο σύγχρονο περιβάλλον δια βίου μάθησης και επιτρέπουν την προσαρμογή τους στις ιδιαίτερες ανάγκες και τις διαφορετικές προτιμήσεις των εκπαιδευόμενων (Λιοναράκης, 2001).

Σε αυτό το πλαίσιο, η αισθητική του λόγου, της εικόνας και του ήχου αποτελεί κρίσιμο στοιχείο για την αποτελεσματικότητα του υλικού, καθώς ενισχύει την επιστημονική αρτιότητα και την ευκολία αφομοίωσης των πληροφοριών από τους εκπαιδευόμενους. Αυτή η προσέγγιση είναι σημαντική για την εξασφάλιση ότι το Ε.Υ. είναι όχι μόνο λειτουργικό και ευέλικτο αλλά και αποτελεσματικό στην υποστήριξη της εξ αποστάσεως μάθησης (Λιοναράκης, 2001).

2. Εκπαίδευση ενηλίκων

Η εκπαίδευση ενηλίκων ξεκίνησε στην Ευρώπη και τις Ηνωμένες Πολιτείες στα τέλη του 19ου αιώνα, με αρχικό σκοπό να ενισχύσει το μορφωτικό επίπεδο των ευάλωτων κοινωνικών ομάδων. Στενά συνδεδεμένη με την κοινωνική δικαιοσύνη, τη δημοκρατική συμμετοχή και τη χειραφέτηση, η εκπαίδευση ενηλίκων γρήγορα εξαπλώθηκε διεθνώς, παίρνοντας διάφορες μορφές. Αυτές περιλάμβαναν την επαγγελματική εκπαίδευση, την κατάρτιση σε πολιτικά, κοινωνικά ή πολιτισμικά ζητήματα, αλλά και την εκπαίδευση για την καλύτερη αξιοποίηση του ελεύθερου χρόνου. Με την πάροδο του 20ού αιώνα, η εκπαίδευση ενηλίκων διαφοροποιήθηκε σε κάθε χώρα, αντανακλώντας τις ιδιαίτερες κοινωνικές συνθήκες. Από τη δεκαετία του 1960 και μετά, αναδύθηκε έντονος θεωρητικός προβληματισμός και ερευνητική δραστηριότητα γύρω από την εκπαίδευση ενηλίκων, οδηγώντας στη διαμόρφωση ενός ανεξάρτητου επιστημονικού πεδίου με το ίδιο όνομα. Αυτό το πεδίο ερευνά τις αρχές, τις θεωρίες και τις πρακτικές που σχετίζονται με τον τρόπο που οι ενήλικες μαθαίνουν, διαδικασία που διαφέρει ουσιαστικά από την εκπαίδευση των παιδιών και των εφήβων, λόγω των χαρακτηριστικών που σχετίζονται με την ενηλικιότητα (Κόκκος, 2005).

Εννοιολογικές αποσαφηνίσεις

Ο όρος «εκπαίδευση ενηλίκων» αναφέρεται σε μια εκπαιδευτική δραστηριότητα, μη τυπική η οποία απευθύνεται σε ενήλικες (Καραλής, 2013). Ο Griffin (2006), περιγράφει την εκπαίδευση ενηλίκων ως μια διαδικασία δια βίου μάθησης, η οποία παρέχει νέες εκπαιδευτικές ευκαιρίες για επαγγελματική εξέλιξη, βελτίωση της ποιότητας ζωής και προσωπική ανάπτυξη των ενηλίκων μαθητών. Ωστόσο, το γεγονός ότι πολλές φορές γίνεται αναφορά στην εκπαίδευση ενηλίκων χρησιμοποιώντας όρους όπως «Δια Βίου Μάθηση και Εκπαίδευση», «Κατάρτιση Ενηλίκων» ή «Συνεχιζόμενη Εκπαίδευση και Κατάρτιση», αποδεικνύει την απουσία ενός σαφούς εννοιολογικού πλαισίου (Rogers, 1999˙ Σαχινίδης & Πολυχρονάκης, 2009).

Η UNESCO (1975, όπ. αναφ. Κοντάκος και Γκόβαρης, 2006: 5) ορίζει την εκπαίδευση των ενηλίκων ως «*τα οργανωμένα προγράμματα εκπαίδευσης που παρέχονται προς όφελος και είναι προσαρμοσμένα στις ανάγκες ατόμων που βρίσκονται εκτός του κανονικού σχολικού και*

πανεπιστημιακού συστήματος και που είναι γενικά πάνω από 15 ετών οργανωμένη και υποστηριζόμενη εκπαίδευση που σχεδιάζεται για να μεταδώσει συνδυασμό γνώσεων, δεξιοτήτων και κατανόησης, πολύτιμα στοιχεία σε όλες τις δραστηριότητες της ζωής».

Μάλιστα, κατατάσσει στην εκπαίδευση ενηλίκων πέντε κατηγορίες δραστηριοτήτων. Τη συμπληρωματική εκπαίδευση, την επαγγελματική εκπαίδευση, την εκπαίδευση σε κοινωνικά θέματα, την εκπαίδευση για την πολιτική και κοινωνική ζωή και την εκπαίδευση για την προσωπική ανάπτυξη.

Ένα από τα ζητήματα που απασχολούν τους θεωρητικούς της εκπαίδευσης ενηλίκων είναι το πότε ένα άτομο θεωρείται ενήλικας. Η βιβλιογραφία αναφέρει τέσσερις βασικές προσεγγίσεις στην ανάπτυξη των ενηλίκων: α) Η βιολογική προσέγγιση εστιάζει στον ρόλο της φύσης, β) Η ψυχολογική προσέγγιση επικεντρώνεται στην ατομική ανάπτυξη και τις εσωτερικές διαδικασίες ανάπτυξης, γ) Η κοινωνικο-πολιτισμική προσέγγιση τονίζει τη σημασία του κοινωνικού και ιστορικού πλαισίου στην ανάπτυξη και δ) Η ολιστική προσέγγιση συνδυάζει διάφορες επιρροές που επιδρούν στην πορεία της ανάπτυξης ενός ατόμου (Ράικου, 2022).

Σύμφωνα με τον Mezirow, ένα άτομο βρίσκεται στην ενήλικη φάση όταν είναι ικανός για κριτικό στοχασμό. Σύμφωνα με τον Arnett, η ενηλικιότητα είναι μια περίοδος ρευστή η οποία εξαρτάται από το κοινωνικό και πολιτιστικό πλαίσιο. Ο Knowles θεωρεί ότι ο ενήλικος τείνει να αυτοκαθορίζεται, διαθέτει γνώσεις, εμπειρίες και δεξιότητες, και συμμετέχει ενεργά στην κοινωνική ζωή (Ράικου, 2022). Ο Jarvis στηριζόμενος στις απόψεις του Knowles και ενσωματώνοντας τον κοινωνικό παράγοντα καταλήγει στον εξής ορισμό: *«ένας άνθρωπος μπορεί να θεωρηθεί ενήλικος όταν φτάσει σε ένα επίπεδο κοινωνικής ωριμότητας όπου μπορεί να αναλάβει υπεύθυνη θέση στην κοινωνία».* Επιπλέον, ο ίδιος υποστηρίζει ότι η ενηλικιότητα επιτυγχάνεται όταν ένα άτομο θεωρείται ώριμο από την κοινωνία αλλά και όταν το ίδιο αντιλαμβάνεται ότι έχει φτάσει σε αυτό το επίπεδο (Jarvis, 2006).

Τέλος, ο Rogers επισημαίνει το πολυδιάστατο της έννοιας «ενήλικος», που μπορεί να συνδέεται τόσο με το ηλικιακό όσο και με το κοινωνικό επίπεδο και αναφέρεται σε στοιχεία ενηλικιότητας τα οποία είναι η ωριμότητα, η ευθυκρισία, ο αυτοπροσδιορισμός (Ράικου, 2022).

2.1 Θεωρίες μάθησης ενηλίκων

Τα τελευταία χρόνια έχουν διαμορφωθεί διάφορες θεωρίες σχετικά με την εκπαίδευση και τη μάθηση των ενηλίκων. Ερευνητές όπως οι Jarvis, Knowles, Mezirow και Rogers αναδεικνύουν την εμπειρία και τα προσωπικά βιώματα των ενηλίκων, καθώς και τη δυναμική σχέση ανάμεσα σε εκπαιδευτές και εκπαιδευόμενους, ως κρίσιμα στοιχεία της μάθησης των ενηλίκων (Τσιμπουκλή & Φίλλιπς, 2007).

Ο Knowles εισήγαγε το μοντέλο της ανδραγωγικής, το οποίο έχει έξι βασικά χαρακτηριστικά που το διαφοροποιούν από την παιδαγωγική, τα οποία είναι:

- Η ανάγκη να γνωρίζουν: Οι ενήλικες που επιθυμούν να συμμετέχουν σε κάποιο εκπαιδευτικό πρόγραμμα θέλουν να είναι ενήμεροι εκ των προτέρων τόσο για το περιεχόμενο όσο και για τον σκοπό του.
- Η αυτοαντίληψή τους: Οι ενήλικες εξαιτίας του χαρακτηριστικού της αυτοαντίληψης εκλαμβάνουν τους εαυτούς τους ως υπεύθυνους για τις αποφάσεις που λαμβάνουν.
- Οι εμπειρίες τους: Οι ενήλικες έχουν διαμορφώσει την ατομικότητά τους βάσει των εμπειριών τους, οι οποίες επιδρούν και στον τρόπο μάθησής τους.
- Η μαθησιακή τους ετοιμότητα: Οι ενήλικες έχουν την ικανότητα να χρησιμοποιούν τις γνώσεις τους για την επίλυση καταστάσεων της καθημερινότητάς τους.
- Ο προσανατολισμός τους στη μάθηση: Οι ενήλικες επιθυμούν να συμμετέχουν σε ένα πρόγραμμα όταν το περιεχόμενο αυτού θα τους βοηθήσει να αντιμετωπίσουν συγκεκριμένα προβλήματα.
- Τα κίνητρα: Οι ενήλικες ανταποκρίνονται σε εξωτερικά και εσωτερικά κίνητρα με τα δεύτερα να είναι πιο ισχυρά (Κοντάκος & Γκόβαρης, 2006).

Ο Freire, ένας άλλος σημαντικός θεωρητικός της εκπαίδευσης ενηλίκων, εισήγαγε τη θεωρία της κοινωνικής χειραφέτησης, σύμφωνα με την οποία το άτομο που εκπαιδεύεται δεν μπορεί να παραμένει αποκομμένο από την κοινωνία. Ο Freire συνδέει την προσωπική ανάπτυξη με τον κοινωνικό μετασχηματισμό. Σχετικά με την εκπαίδευση ενηλίκων, προτείνει μια μαθησιακή διαδικασία που βασίζεται στον διάλογο, την ελευθερία και την

αλληλεπίδραση, με στόχο την ενίσχυση της κριτικής σκέψης και την ανάπτυξη της συνείδησης (Κοντάκος & Γκόβαρης, 2006).

Ο Mezirow ανέπτυξε τη θεωρία της μετασχηματιστικής μάθησης, η οποία επικεντρώνεται στις διαφορετικές ατομικές αντιλήψεις για την πραγματικότητα, οι οποίες διαμορφώνονται και επηρεάζονται από το ευρύτερο κοινωνικό περιβάλλον. Στην προσέγγιση του Mezirow, η μάθηση αποτελεί μια διαδικασία μέσω της οποίας το άτομο αναθεωρεί τις προϋπάρχουσες πεποιθήσεις του και επανερμηνεύει τις εμπειρίες του. Μέσα από αυτήν τη διαδικασία, το άτομο δεν αποκτά απλώς νέες γνώσεις, αλλά κατασκευάζει νέα νοήματα, τα οποία το οδηγούν στον μετασχηματισμό της αντίληψής του για τον κόσμο (Κοντάκος & Γκόβαρης, 2006).

2.2 Χαρακτηριστικά ενηλίκων

Για τον σχεδιασμό, την υλοποίηση και την αξιολόγηση προγραμμάτων εκπαίδευσης ενηλίκων πρέπει να λαμβάνονται υπόψη οι αρχές μάθησης των ενηλίκων. Οι αρχές μάθησης των ενηλίκων είναι άρρηκτα συνδεδεμένες με τον σεβασμό των κοινωνικών και ψυχολογικών χαρακτηριστικών τους, καθώς και των αναγκών τους (Παπαγεωργίου, 2012).

Σύμφωνα με τον Rogers (1999), οι ενήλικες παρά τις όποιες διαφορές τους, παρουσιάζουν κάποια κοινά σημεία τα οποία καθορίζουν το εκπαιδευτικό τους προφίλ. Αυτά περιλαμβάνουν το γεγονός ότι είναι εξ ορισμού ενήλικες και βρίσκονται σε μια διαδικασία συνεχούς ανάπτυξης. Επιπλέον, φέρουν μαζί τους ένα σύνολο εμπειριών και αξιών, και έχουν συγκεκριμένες προθέσεις και προσδοκίες. Τέλος, οι ενήλικες έχουν ανταγωνιστικά ενδιαφέροντα και έχουν ήδη διαμορφώσει τα δικά τους μοντέλα μάθησης.

Με βάση, λοιπόν, τα παραπάνω καθορίζονται οι αρχές μάθησής τους. Συγκεκριμένα, οι ενήλικες εκπαιδευόμενοι χρησιμοποιούν το ευρύ φάσμα εμπειριών που φέρουν για να κατανοούν και να αφομοιώνουν νέα γνώση. Ζητούν τη σύνδεση του περιεχομένου των προγραμμάτων με τις εμπειρίες τους, ως ένδειξη σεβασμού προς την προσωπικότητά τους και τις ανάγκες τους. Οι ήδη διαμορφωμένες αξίες και παραδοχές τους επηρεάζουν την κατανόηση των νέων δεδομένων. Έχουν τους δικούς τους ρυθμούς μάθησης και επιθυμούν την ενεργή συμμετοχή τους στη διαμόρφωση του προγράμματος και της εκπαιδευτικής

διαδικασίας. Ακόμη, αποζητούν οι στόχοι να συνδέονται με τις εμπειρίες τους (Παπαγεωργίου, 2012).

Στη δημιουργία μιας κατάλληλα στοχοθετημένης εκπαιδευτικής παρέμβασης, είναι σημαντικό να ληφθούν υπόψη οι ανάγκες των ενηλίκων εκπαιδευομένων. Σύμφωνα με τον Knowles (1970, όπ. αναφ. Καραλής, 2012: 62), *«μια εκπαιδευτική ανάγκη είναι αυτό που ένας άνθρωπος πρέπει να μάθει προς όφελος δικό του, ενός οργανισμού ή της κοινωνίας. Είναι το χάσμα μεταξύ του υφιστάμενου επιπέδου προσόντων και ενός ανώτερου επιπέδου προσόντων, που απαιτούνται για την αποτελεσματική του απόδοση, όπως αυτή ορίζεται από τον ίδιο ή στο πλαίσιο του οργανισμού ή της κοινωνίας που ανήκει»*.

Σύμφωνα με μια άλλη προσέγγιση τα ενδιαφέροντα ή/και τα κίνητρα του ενηλίκου εκπαιδευόμενου είναι αυτά που τον ωθούν να συμμετάσχει σε ένα πρόγραμμα. Έχει, δηλαδή, να κάνει με την υποκειμενική εκτίμηση του ίδιου του εκπαιδευομένου για τις ελλείψεις που θεωρεί ότι έχει σε σχέση με την εκπλήρωση κάποιου ρόλου του (Καραλής, 2012).

Λαμβάνοντας υπόψη τα χαρακτηριστικά που προαναφέρθηκαν διαμορφώνονται οι παρακάτω βασικές αρχές μάθησης των ενηλίκων (Καραλής, 2012˙ Κόκκος, 2005˙ Rogers, 1999):

1. Είναι σημαντικό να συνδυάζεται τη θεωρία με την πράξη. Οι ενήλικες εκπαιδευόμενοι πρέπει να είναι σε θέση να εφαρμόζουν την αποκτηθείσα γνώση στην πράξη, γεγονός που αποτελεί βασική αρχή για τον σχεδιασμό των προγραμμάτων εκπαίδευσης ενηλίκων.
2. Ο μαθητοκεντρικός σχεδιασμός στην εκπαιδευτική διαδικασία είναι εξαιρετικά σημαντικός, καθώς επιτρέπει να καλυφθούν οι ανάγκες και τα ενδιαφέροντα των ενηλίκων, κάνοντας τη μάθηση πιο αποτελεσματική. Έτσι, οι εκπαιδευόμενοι κατανοούν τη χρησιμότητα της γνώσης σε σχέση με τα ενδιαφέροντά τους. Είναι επίσης σημαντικό η μαθησιακή διαδικασία να προσαρμόζεται στον ρυθμό των ενήλικων εκπαιδευόμενων, ώστε να αποφεύγεται η εγκατάλειψη των σπουδών. Συνεπώς, ο εκπαιδευτής δεν περιορίζεται στον παραδοσιακό του ρόλο, αλλά αναλαμβάνει επιπλέον τον ρόλο του ρυθμιστή, υποστηρικτή και συμβούλου, με στόχο την ενθάρρυνση των εκπαιδευομένων.

3. Η τρίτη αρχή αναφέρει ότι ο εκπαιδευόμενος αλληλοεπιδρά με τη γνώση όταν η προϋπάρχουσα εμπειρία του σχετίζεται με το αντικείμενο της μάθησης. Μέσω της αυτοαξιολόγησης, ο εκπαιδευόμενος μπορεί να διαπιστώσει εάν η γνώση που έχει αποκτήσει είναι ολοκληρωμένη και επαρκής.
4. Η τέταρτη αρχή στηρίζεται στην κριτική σκέψη. Οι εκπαιδευόμενοι οι οποίοι φέρουν τις εμπειρίες τους και έχουν ήδη διαμορφωμένες απόψεις για τα διδακτικά αντικείμενα, θα πρέπει να ενθαρρύνονται να διερευνήσουν την νέα γνώση προσεγγίζοντάς την κριτικά.
5. Η αμφίδρομη σχέση εκπαιδευτή και εκπαιδευόμενου, η οποία θα πρέπει να χαρακτηρίζεται από συνεργασία, ανταλλαγή απόψεων, διάλογο, ομαδικότητα.

2.3 Ο ρόλος των εκπαιδευτών/τριών ενηλίκων

Η επιτυχία της ΕξΑΕ εξαρτάται σε μεγάλο βαθμό από τον εκπαιδευτή, ο οποίος είναι υπεύθυνος για την υλοποίηση του εκπαιδευτικού προγράμματος. Είναι σημαντικό να σημειωθεί ότι στην παραδοσιακή εκπαίδευση, και κυρίως στην τυπική εκπαίδευση, η παρουσία του εκπαιδευτικού και των διδακτικών εγχειριδίων είναι οι κύριες πηγές γνώσης για τους μαθητές, με τα εποπτικά μέσα να παίζουν υποστηρικτικό ρόλο. Αντίθετα, στην ΕξΑΕ, ο ρόλος του εκπαιδευτή απομακρύνεται από την κεντρική θέση της μάθησης, καθώς επικεντρώνεται περισσότερο στην οργάνωση και ανάπτυξη της γνώσης παρά στη διδασκαλία. Συγκεκριμένα, ο ρόλος του εκπαιδευτή έγκειται στο να αναβαθμίσει την όλη εκπαιδευτική διαδικασία ώστε αυτή να ανταποκρίνεται στις ανάγκες των μαθητών του.

Αυτό δε σημαίνει ότι ο ρόλος του εκπαιδευτή στην ΕξΑΕ υποβαθμίζεται. Αντιθέτως, ο εκπαιδευτής έχει έναν κεντρικό και πολυδιάστατο ρόλο. Για να επιτύχει τους εκπαιδευτικούς στόχους και το σκοπό του προγράμματος, ο εκπαιδευτής πρέπει να ανταποκριθεί αποτελεσματικά σε πολλούς και διαφορετικούς ρόλους. Συγκεκριμένα, αναλαμβάνει καθήκοντα αρχηγού, σχεδιαστή, συντονιστή, καθοδηγητή, εμψυχωτή, διευκολυντή και αξιολογητή. Πρέπει να είναι ευέλικτος, να χρησιμοποιεί διάφορες μεθόδους διδασκαλίας, να κατανοεί την οπτική των εκπαιδευομένων και να μην θεωρεί τον εαυτό του αυθεντία (Rogers, 1999). Ο Jarvis (2006) προτείνει δεκαεπτά διαφορετικούς ρόλους για τον εκπαιδευτή ενηλίκων, κάτι που υπογραμμίζει την πολυπλοκότητα του ρόλου του.

Μέσω τεχνολογικών εφαρμογών πρέπει να εμπλέξει τους μαθητές σε μια ενεργή αναζήτηση γνώσης (Βουζαξάκης & Γεωργιάδης, 2013) που θα ενεργοποιεί το ενδιαφέρον τους. Για να είναι αποτελεσματικός, ο εκπαιδευτής πρέπει να διαθέτει:

- Γνώση των κατάλληλων επιστημονικών πηγών, ιδιαίτερα διαδικτυακών ώστε να έχουν εύκολη πρόσβαση οι εκπαιδευόμενοι, και επιστημονική κατάρτιση πάνω στο αντικείμενό του.
- Ευελιξία για την τροποποίηση του υλικού σύμφωνα με τους εκπαιδευτικούς στόχους και τις ανάγκες των μαθητών.
- Διάδραση προκειμένου να διατηρήσει το ενδιαφέρον των μαθητών και να προάγει την αλληλεπίδραση μεταξύ τους. Επίσης, η χρήση διαφόρων εφαρμογών και φόρουμ στις πλατφόρμες ηλεκτρονικής μάθησης, παρέχει τη δυνατότητα άμεσης επικοινωνίας, αλληλεπίδρασης και ανταλλαγής απόψεων μεταξύ εκπαιδευτή και εκπαιδευομένων αλλά και μεταξύ των εκπαιδευομένων.
- Εξατομίκευση του μαθήματος για να καλύπτει τις ανάγκες κάθε μαθητή.

Εξίσου σημαντικό είναι ο εκπαιδευτής να ενεργοποιήσει τους ενήλικες μαθητές ώστε να επιτύχουν τον στόχο της αυτοπραγμάτωσης. Σύμφωνα με την Ανδραγωγική θεωρία, η μάθηση για τους ενήλικες είναι μια διαδικασία συνεχούς μετασχηματισμού μέσω των εμπειριών τους, με τον εκπαιδευτή να τους μαθαίνει πώς να μαθαίνουν (Knowles, 1978). Στο πλαίσιο της παραπάνω θεωρίας, ο εκπαιδευτής πρέπει να λάβει υπόψη κάποιες παραμέτρους κατά το σχεδιασμό μιας πλατφόρμας ηλεκτρονικής μάθησης, διασφαλίζοντας ότι οι ενήλικες κατανοούν την αναγκαιότητα της μάθησης και έχουν τη δυνατότητα να κάνουν οι ίδιοι επιλογές που επηρεάζουν τη ζωή τους.

Επίσης, απαιτείται ετοιμότητα από τον εκπαιδευτή να αντιμετωπίσει τυχόν δυσκολίες που θα προκύψουν από την ΕξΑΕ, όπως είναι η μεγαλύτερη προετοιμασία που χρειάζεται για τα μαθήματα και η ανάγκη εξοικείωσης των μαθητών με τις Νέες Τεχνολογίες, για αυτό και η πλατφόρμα θα πρέπει να είναι εύχρηστη, ώστε να μη λειτουργήσει αποτρεπτικά, και να αξιοποιηθούν πλήρως οι δυνατότητές της.

3. Οι βιογραφίες γυναικών ως γνωστικό αντικείμενο

Η μελέτη των βιογραφιών γυναικών ως γνωστικό αντικείμενο αποτελεί ένα σημαντικό πεδίο της ιστοριογραφίας και της έμφυλης ανάλυσης, επικεντρωμένο στην κατανόηση της θέσης και του ρόλου των γυναικών στην ιστορία, την κοινωνία και τον πολιτισμό. Η βιογραφική έρευνα των γυναικών συμβάλλει στην ανάδειξη των εμπειριών, των αγώνων, των επιτευγμάτων και των προκλήσεων που αντιμετώπισαν οι γυναίκες σε διαφορετικές χρονικές περιόδους και πολιτισμικά πλαίσια. Η μελέτη της ιστορίας των γυναικών και του φύλου άρχισε να αναπτύσσεται τις τελευταίες δεκαετίες. Πριν από αυτό, η ακαδημαϊκή έρευνα εστίαζε περισσότερο σε μεγάλες ανδρικές μορφές και σε τομείς που θεωρούνταν «σημαντικότεροι» ή ασκούσαν μεγαλύτερη επιρροή στην πολιτική και κοινωνική ιστορία.

Κατά τη διάρκεια των δεκαετιών του 1960 και 1970, άρχισε η ιστοριογραφία να εστιάζει στις γυναίκες καθώς πραγματοποιούνταν μελέτες που ενσωμάτωναν την οπτική του φύλου, ενταγμένες στη γενικότερη προσπάθεια να αποκαλυφθεί και να αναδειχθεί η μέχρι τότε αφανής συμβολή των γυναικών στην ιστορία. Αυτές οι μελέτες βοήθησαν να βγουν οι γυναίκες από την ιστορική αφάνεια και να αναδειχθούν ως σημαντικά υποκείμενα της ιστορίας (Ζιώγου-Καραστεργίου, 2006). Πριν από αυτήν την περίοδο, οι γυναίκες ήταν «αόρατες» στην ιστορία, παρά την ύπαρξη πλούσιου υλικού που τεκμηρίωνε τη σημαντική τους παρουσία (Αβδελά και Ψαρρά, 1997). Οι γυναίκες εμφανίζονταν πια ως υποκείμενα ή/και συλλογικά υποκείμενα, ενώ άρχισε να μελετάται η ιδιωτική και δημόσια δράση των γυναικών, η γυναικεία εκπαίδευση και εργασία. Παρά την πρόοδο αυτή, η ιστορία των γυναικών παρέμεινε σε μεγάλο βαθμό περιθωριοποιημένη και δεν αναγνωριζόταν ευρέως ως σημαντικός επιστημονικός κλάδος (Alimova & Shamsieva, 2024˙ Bucur, 2016˙ Γκότση κ.ά., 2015˙ Ζιώγου-Καραστεργίου, 2006).

Κατά τη δεκαετία του 1970, η ιστορία των γυναικών συνδέθηκε στενά με τα φεμινιστικά κινήματα της εποχής, τα οποία ανέδειξαν ζητήματα που αφορούσαν την ταυτότητα, τη θέση των γυναικών στην κοινωνία και τις σχέσεις μεταξύ των φύλων (Αβδελά & Ψαρρά, 1997).

Περνώντας στη δεκαετία του 1980 έχουμε τη μετάβαση από την ιστορία των γυναικών στην ιστορία του φύλου (Αβδελά & Ψαρρά, 1997). Ο όρος «φύλο» (gender) άρχισε να χρησιμοποιείται για να περιγράψει την κοινωνική κατασκευή των κατηγοριών του φύλου και να εξετάσει τις κοινωνικές σχέσεις και τις σχέσεις εξουσίας (Βαρίκα, 2009).

Στην Ελλάδα, οι πρώτες μελέτες που υλοποιήθηκαν στις αρχές της δεκαετίας του 1980 στόχευαν στην ανάδειξη των γυναικών ως υποκείμενα της ιστορίας, εστιάζοντας κυρίως στη δράση τους (Αβδελά, 2004). Αυτές οι μελέτες επικεντρώθηκαν κυρίως στις αστικές περιοχές, στα μεσαία κοινωνικά στρώματα, στους θεσμούς και στη δράση προσώπων της περιόδου από το 1833 έως τη δεκαετία του 1950. Το ενδιαφέρον στράφηκε στον προσδιορισμό της έμφυλης διαφοράς και των επιπτώσεών της στις κοινωνικές σχέσεις, με έμφαση στη ζωή, το έργο και τη δράση μορφωμένων γυναικών και στον λόγο τους στον γυναικείο και φεμινιστικό τύπο της εποχής (Αβδελά, 2010).

Η έρευνα μάλιστα, επικεντρώθηκε σε δύο βασικές περιόδους: το τέλος του 19ου αιώνα, όπου οι γυναίκες άρχισαν να διεκδικούν καλύτερη θέση στην κοινωνία για το φύλο τους, και την περίοδο του Μεσοπολέμου, όπου η δράση των γυναικών ήταν ιδιαίτερα δυναμική στο πλαίσιο του φεμινιστικού κινήματος (Αβδελά, 2004). Έτσι, οι γυναίκες άρχισαν να γίνονται μέρος της ιστορικής αφήγησης, και το φύλο άρχισε να λαμβάνεται υπόψη ως κεντρικός παράγοντας στην ιστορική ανάλυση της ελληνικής κοινωνίας (Αβδελά, 2010).

Από τη δεκαετία του 2000, το ενδιαφέρον των ερευνητών άρχισε να στρέφεται κυρίως στις γυναίκες ως υποκείμενα της ιστορίας και στις εμπειρίες τους μέσα όμως σε ένα σύνθετο ιστορικό, κοινωνικό και πολιτικό πλαίσιο, όπως ο εθνικισμός, οι νέες εκπαιδευτικές θεωρίες ο δημοτικισμός, ενώ θέματα που μελετώνται αφορούν μεταξύ άλλων σε βιογραφίες γυναικών εκπαιδευτικών και τις σχέσεις τους με τα διάφορα κινήματα, σε γυναικείους συλλόγους και στη δημόσια δράση τους (Δαλακούρα, 2015˙ Dalakoura, 2015).

Η βιογραφική προσέγγιση αποτελεί ένα ισχυρό εργαλείο για την κατανόηση της βιωμένης εμπειρίας ενός ατόμου και της αλληλεπίδρασής του με το κοινωνικό περιβάλλον. Μέσα από αυτήν την προσέγγιση, μπορούμε να εξετάσουμε πώς διαμορφώνεται η υποκειμενικότητα του ατόμου και πώς εξελίσσεται μέσα σε ένα κοινωνικό πλαίσιο που είναι συνεχώς μεταβαλλόμενο. Επιπλέον, η βιογραφία παρέχει πολύτιμα στοιχεία για το πώς οι κοινωνικές αλλαγές επιδρούν πάνω στο άτομο και πώς αυτό το ίδιο διαχειρίζεται τις μεταβολές γύρω του (Τσιώλης, 2006).

Αναλύοντας τη ζωή ενός ατόμου βιογραφικά, μπορούμε να δούμε πώς οι ευρύτερες κοινωνικές και πολιτικές αλλαγές επηρεάζουν την προσωπική του εμπειρία και αντίληψη. Παράλληλα, εξετάζουμε πώς το άτομο βιώνει και ερμηνεύει τη νέα πραγματικότητα, μια

πραγματικότητα που δεν γίνεται πάντα κατανοητή με τον ίδιο τρόπο από όλους. Έτσι, η βιογραφική προσέγγιση αποκαλύπτει την αλληλεπίδραση μεταξύ του ατόμου και του κοινωνικού του περιβάλλοντος, αναδεικνύοντας τον τρόπο με τον οποίο οι κοινωνικές αλλαγές και η προσωπική εμπειρία συνδιαμορφώνουν την υποκειμενική πραγματικότητα (Τσιώλης, 2006).

Το Ε.Υ. που δημιουργήθηκε στο πλαίσιο της παρούσας εργασίας, εστιάζει στις βιογραφίες τριών γυναικών εκπαιδευτικών και συγκεκριμένα της Μυρσίνης Κλεάνθους-Παπαδημητρίου, της Μαρίας Αμαριώτου και της Ρόζας Ιμβριώτη, οι οποίες παρουσιάζουν πολυδιάσταση δράση την περίοδο του Μεσοπολέμου, αφήνοντας έντονο αποτύπωμα στον χώρο της εκπαίδευσης και της κοινωνικής δράσης την περίοδο αυτή (Παϊτάκη, 2017˙ Παπαδοπούλου, 2017˙ Παπαστεφανάκη, 2013˙ Χαρίση, 2011).

Για να υποστηριχθεί η κατανόηση αυτών των σημαντικών προσωπικοτήτων, στο πλαίσιο κάθε διδακτικής ενότητας του Ε.Υ., έχουν δημιουργηθεί και ενσωματωθεί ψηφιακές αφηγήσεις. Αυτές οι αφηγήσεις εμπλουτίζουν το περιεχόμενο και δίνουν έμφαση σε συγκεκριμένες θεματικές πτυχές, συνδυάζοντας την ιστορική γνώση με μια πιο διαδραστική και ελκυστική προσέγγιση.

Συγκεκριμένα, δημιουργήθηκαν πέντε ψηφιακές αφηγήσεις, οι οποίες βάσει περιεχομένου μπορούν να χαρακτηριστούν οι δύο ως ιστορικές, οι δύο ως ιστορικές-βιογραφικές και η μια εργογραφική (Γκουτσιουκώστα, 2020).

Η ψηφιακή αφήγηση ή digital storytelling, αποτελεί έναν σύγχρονο τρόπο παρουσίασης ιστοριών που συνδυάζει την παραδοσιακή αφήγηση με τη χρήση ψηφιακών μέσων όπως κείμενο, εικόνες, ηχογραφημένη αφήγηση, μουσική και βίντεο. Όλα αυτά τα στοιχεία συνδυάζονται προκειμένου να αποτυπωθούν σημαντικές στιγμές της ελληνικής ιστορίας και κοινωνίας, ενώ αναδεικνύονται και οι προσωπικές πορείες των γυναικών εκπαιδευτικών μέσα από την ιστορικο-βιογραφική αφήγηση, υποστηρίζοντας την κατανόηση των θεμάτων και προσφέροντας μια πλουσιότερη και πιο συναισθηματική εμπλοκή με το περιεχόμενο (Robin, 2006, 2016).

Ειδικότερα, η χρήση πολυμεσικών στοιχείων (εικόνες, φωτογραφίες, αποσπάσματα εφημερίδων και εξώφυλλα περιοδικών/βιβλίων) συμβάλλει στην επιστημονική εγκυρότητα και στην ενίσχυση της αυθεντικότητας της ιστορίας. Το κάθε οπτικοακουστικό στοιχείο

ενισχύει την κατανόηση των ιστορικών και κοινωνικών συνθηκών της εποχής, δημιουργώντας ένα περιβάλλον μάθησης που εστιάζει στην ευαισθητοποίηση των εκπαιδευομένων σχετικά με την εποχή και τα πρόσωπα που εξετάζονται. Τέλος, στις αφηγήσεις έχουν συνδυαστεί κατάλληλα μουσική και ηχογραφημένη αφήγηση (Robin, 2008˙ Smeda et al., 2014).

Αυτές οι ψηφιακές αφηγήσεις σχεδιάστηκαν ώστε να προάγουν την ενεργό συμμετοχή των εκπαιδευομένων και να ενισχύσουν την κατανόηση των θεμάτων μέσα από μια ελκυστική και διαδραστική μορφή. Συμβάλλουν στην εμπλουτισμένη μάθηση, καθώς η απεικόνιση ιστοριών μέσω ψηφιακών μέσων καθιστά το εκπαιδευτικό περιεχόμενο πιο προσιτό και ελκυστικό.

4. Σχεδιασμός και δομή εκπαιδευτικού υλικού

4.1 Συμβολή ΤΠΕ στη δημιουργία του εκπαιδευτικού υλικού

Στη δημιουργία του Ε.Υ. αξιοποιήθηκαν οι δυνατότητες που προσφέρουν λογισμικά, εφαρμογές και τα εργαλεία WEB 2.0. (Χαρτοφύλακα, 2011). Πιο συγκεκριμένα, χρησιμοποιήθηκαν τα παρακάτω:

H5P: Πρόκειται για μια συνεργατική πλατφόρμα ανοιχτού κώδικα που επιτρέπει τη δημιουργία πολυμεσικού και διαδραστικού μαθησιακού περιεχομένου. Διευκολύνει την οργάνωση περιεχομένου με εναλλακτικούς τρόπους παρουσίασης (κείμενα, εικόνες, ήχο, βίντεο/διαδραστικά βίντεο, ασκήσεις σωστού-λάθους, πολλαπλής επιλογής, συμπλήρωσης κενών κ.λπ.), ενώ δίνει τη δυνατότητα το περιεχόμενο να ενσωματωθεί σε μια πλατφόρμα διαχείρισης μάθησης (LMS) (Jacob & Centofanti, 2023). Το Ε.Υ. δημιουργήθηκε στο H5P και στη συνέχεια ενσωματώθηκε στο chamilo.

Chamilo: Το Ε.Υ. αναπτύχθηκε στην πλατφόρμα ΕξΑΕ chamilo, που παρέχει το εργαστήριο ΕΔΙΒΕΑ του ΠΤΔΕ του Πανεπιστημίου Κρήτης. Πρόκειται για ένα Σύστημα Διαχείρισης Μάθησης (LMS) ανοιχτού κώδικα, το οποίο χρησιμοποιείται για τη δημιουργία και τη διαχείριση διαδικτυακών εκπαιδευτικών προγραμμάτων και μαθημάτων. Είναι εύχρηστο και υποστηρίζει την εκπαίδευση από απόσταση σε σχολεία, πανεπιστήμια, επιχειρήσεις και άλλους οργανισμούς. Ο εκπαιδευτικός έχει τη δυνατότητα να ενσωματώσει στο μάθημά του αρχεία κειμένου, φωτογραφίες, ήχο, βίντεο, links, να δημιουργήσει δραστηριότητες και τεστ, να ενσωματώσει Ε.Υ. από άλλες εφαρμογές, να παρακολουθεί την πρόοδο των εκπαιδευόμενων, να επικοινωνεί μαζί τους.

Doodly: Πρόκειται για ένα ισχυρό εργαλείο δημιουργίας κινούμενων βίντεο με τεχνική doodle (σχεδίαση με το χέρι), το οποίο επιτρέπει τη δημιουργία ελκυστικού και διαδραστικού οπτικού περιεχομένου, κάνοντας τη μάθηση πιο διασκεδαστική και προσιτή στους εκπαιδευόμενους. Το λογισμικό προσφέρει μεγάλη γκάμα από προκαθορισμένα σχέδια και χαρακτήρες, αλλά και τη δυνατότητα εισαγωγής γραφικών. Το Doodly αξιοποιήθηκε για τη δημιουργία της σύνοψης κάθε εκπαιδευτικής ενότητας (Edet et al., 2021).

Padlet: Πρόκειται για ένα διαδικτυακό εργαλείο που επιτρέπει τη δημιουργία διαδραστικών ψηφιακών τοίχων (wall), όπου οι χρήστες μπορούν να προσθέσουν και να μοιραστούν περιεχόμενο όπως κείμενα, εικόνες, βίντεο, συνδέσμους και έγγραφα. Με το Padlet, οι χρήστες μπορούν να δημοσιεύουν τις ιδέες τους, καθώς και να σχολιάζουν τις αναρτήσεις των άλλων. Το Padlet αξιοποιήθηκε στο Ε.Υ. με σκοπό τη διευκόλυνση και ενίσχυση της αλληλεπίδρασης μεταξύ των εκπαιδευόμενων και την καλλιέργεια της κριτικής τους σκέψης. Συγκεκριμένα, δημιουργήθηκαν τέσσερα padlet για τέσσερις δραστηριότητες, οι οποίες ζητούν την άποψη ή τον σχολιασμό των εκπαιδευόμενων για συγκεκριμένα θέματα (Fuchs, 2014).

Google forms: Επιτρέπει τη δημιουργία ερωτηματολογίων ανοιχτού και κλειστού τύπου. Τα δεδομένα συλλέγονται και αποθηκεύονται διαδικτυακά σε ένα λογιστικό φύλλο. Χρησιμοποιήθηκε στην εισαγωγική δραστηριότητα της εισαγωγικής ενότητας και αφορά σε ερώτηση ανοιχτού τύπου (Simanjuntak & Limbong, 2018).

Canva: Είναι ένα εργαλείο γραφιστικής σχεδίασης που επιτρέπει τη δημιουργία ελκυστικών γραφικών, παρουσιάσεων, αφισών και άλλου οπτικού περιεχομένου. Το Canva δίνει τη δυνατότητα ενσωμάτωσης κειμένων, εικόνων και εικονιδίων κάνοντας το εκπαιδευτικό περιεχόμενο πιο διαδραστικό και κατανοητό για τους εκπαιδευόμενους εξασφαλίζοντας παράλληλα την ελκυστική του παρουσίαση. Το Canva αξιοποιήθηκε για τη δημιουργία του Ε.Υ., των διαδραστικών βίντεο, του οδηγού μελέτης και του βίντεο του μαθήματος που ενημερώνει τον εκπαιδευόμενο για τη δομή του (Klug & Williams, 2016).

Audacity: Πρόκειται για ένα λογισμικό επεξεργασίας ήχου, που προσφέρει μια ευρεία γκάμα εργαλείων για την εγγραφή, επεξεργασία και μίξη ήχου. Αξιοποιήθηκε στην αφήγηση του Ε.Υ. και στα βίντεο που δημιούργησα, επιτρέποντάς μου να ηχογραφήσω καθαρά, εξασφαλίζοντας έτσι ότι το τελικό αποτέλεσμα θα ήταν ποιοτικό και ευχάριστο για τους εκπαιδευόμενους.

Wordwall: Πρόκειται για μια online πλατφόρμα, η οποία επιτρέπει τη δημιουργία ψηφιακών διαδραστικών δραστηριοτήτων εμπέδωσης με παιγνιώδη τρόπο (π.χ. κρυπτόλεξο, σταυρόλεξα, αναγραμματισμός, κουίζ κ.λπ.). Το wordwall αξιοποιήθηκε στην πρώτη, δεύτερη και τρίτη διδακτική ενότητα όπου ζητήθηκε από τους εκπαιδευόμενους να βρουν σε ένα κρυπτόλεξο τις λέξεις κλειδιά της αντίστοιχης διδακτικής ενότητας.

Unscreen: Πρόκειται για ένα δωρεάν διαδικτυακό εργαλείο το οποίο μπορεί και αφαιρεί το φόντο από ένα βίντεο ή gif και να δημιουργεί ένα animated gif. Το εργαλείο αυτό χρησιμοποιήθηκε για την αφαίρεση του φόντου από το gif του φιλικού χαρακτήρα (avatar) που συνοδεύει το Ε.Υ..

iLoveIMG: Πρόκειται για ένα δωρεάν διαδικτυακό εργαλείο για την περικοπή ενός gif, διατηρώντας παράλληλα την κινούμενη εικόνα. Αξιοποιήθηκε για την περικοπή του φόντου από τον φιλικό χαρακτήρα (avatar) που δημιουργήθηκε στο plotagon.

Plotagon: Πρόκειται για ένα λογισμικό δημιουργίας κινούμενων βίντεο που επιτρέπει τη μετατροπή γραπτών σεναρίων σε κινούμενες ταινίες. Το plotagon διαθέτει μια πληθώρα προτύπων χαρακτήρων, τοποθεσιών και κινήσεων, ενώ δίνει παράλληλα και τη δυνατότητα δημιουργίας νέων χαρακτήρων, επιτρέποντας το «ζωντάνεμα» ιστοριών και σεναρίων ανάλογα με τις ανάγκες του χρήστη. Επίσης, το λογισμικό παρέχει εργαλεία για την εύκολη προσθήκη διαλόγων, κινήσεων και εκφράσεων στους χαρακτήρες. Το αποτέλεσμα είναι η δημιουργία κινούμενων βίντεο που εμπλουτίζουν το Ε.Υ. και διευκολύνουν την κατανόηση πολύπλοκων εννοιών με οπτικοακουστικό τρόπο. Στο παρόν Ε.Υ., το plotagon αξιοποιήθηκε για τη δημιουργία του φιλικού χαρακτήρα (avatar) που συνοδεύει το Ε.Υ., καθώς και για τη δημιουργία του εισαγωγικού βίντεο κάθε διδακτικής ενότητας, το οποίο ενημερώνει τους εκπαιδευόμενους για το περιεχόμενο της ενότητας. Έτσι, προσφέρεται στους εκπαιδευόμενους μια πιο διαδραστική και ενδιαφέρουσα εμπειρία μάθησης (Alwasilah, 2019).

Pixabay: Πρόκειται για μια διαδικτυακή πλατφόρμα που παρέχει δωρεάν εικόνες, βίντεο και γραφικά υψηλής ποιότητας, τα οποία μπορούν να χρησιμοποιηθούν για διάφορους σκοπούς χωρίς περιορισμούς πνευματικών δικαιωμάτων. Το Pixabay αξιοποιήθηκε για την μουσική επένδυση των βίντεο της σύνοψης και των διαδραστικών βίντεο.

4.2 Δομή εκπαιδευτικού υλικού

Το Ε.Υ. αναπτύχθηκε στην πλατφόρμα ΕξΑΕ Chamilo (εικόνα 1), που παρέχει το εργαστήριο ΕΔΙΒΕΑ του Π.Τ.Δ.Ε. του Πανεπιστημίου Κρήτης, με τη χρήση του εργαλείου ανοικτού κώδικα H5P και είναι διαθέσιμο στη διεύθυνση http://chamilo.datacenter.uoc.gr/metchamilo/courses/BIOGRAFIESGYNAIKWNEKPAIDEYTIKWNTOYME/index.php?id_session=0

Εικόνα 1: Είσοδος στο μάθημα

Το μάθημα έχει τίτλο «Βιογραφίες γυναικών εκπαιδευτικών του Μεσοπολέμου». Ο εκπαιδευόμενος, καθώς εισέρχεται στο μάθημα αντικρύζει την κεντρική σελίδα του μαθήματος (εικόνα 2) που τον καλωσορίζει και ένα βίντεο το οποίο τον ενημερώνει για τη δομή του μαθήματος. Στη συνέχεια, δίνονται οδηγίες πρόσβασης στο Ε.Υ. μέσα από το εικονίδιο «Μονοπάτι γνώσης». Επίσης, στην σελίδα αυτή υπάρχει και το εικονίδιο πρόσβασης στην περιγραφή του μαθήματος.

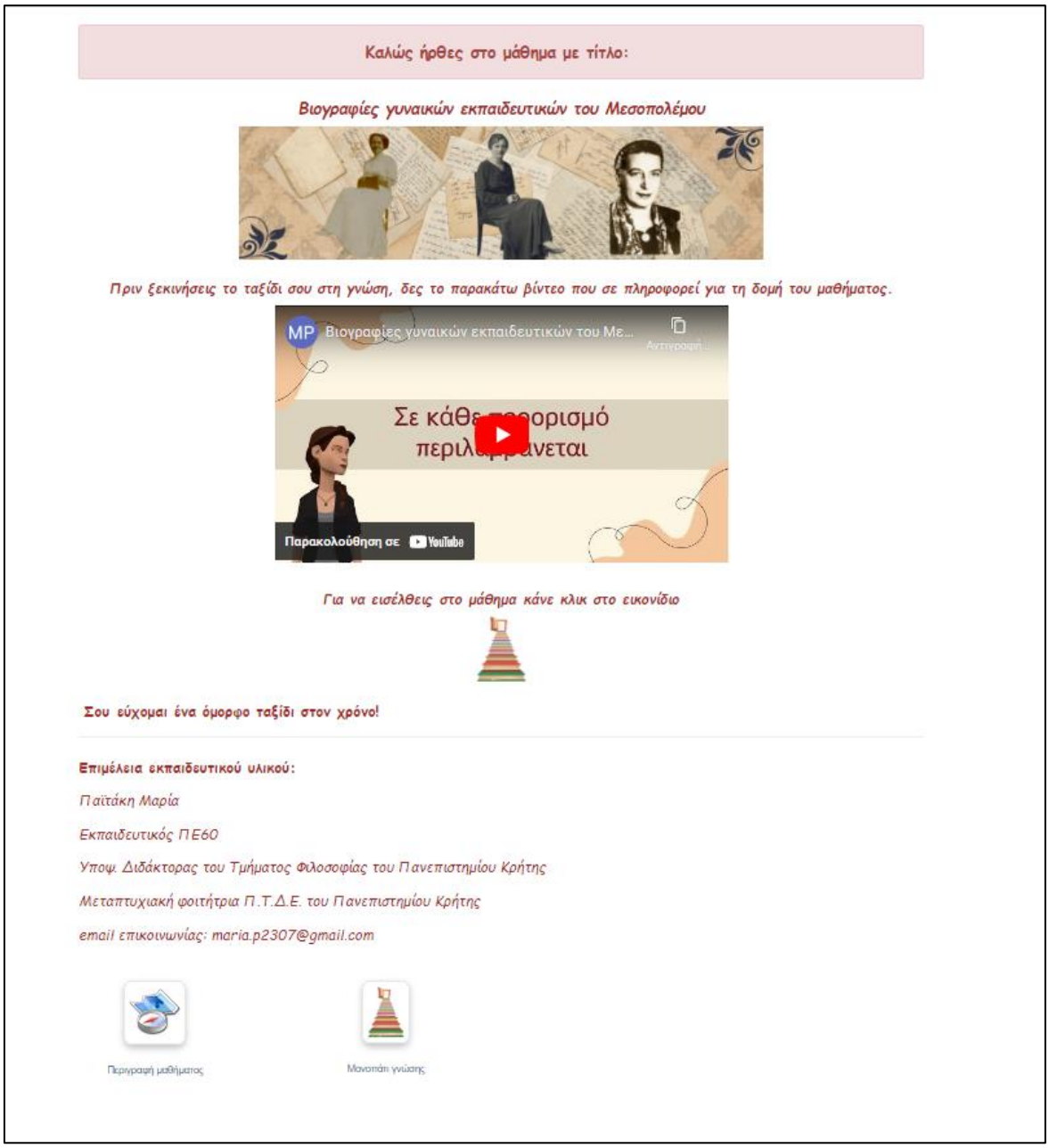

Εικόνα 2: Κεντρική σελίδα μαθήματος

Στην περιγραφή του μαθήματος περιλαμβάνονται όλες οι πληροφορίες που χρειάζεται να γνωρίζει ο εκπαιδευόμενος. Συγκεκριμένα, αναφέρεται ο τίτλος του μαθήματος, ο σκοπός του, τα προσδοκώμενα μαθησιακά αποτελέσματα σε επίπεδο γνώσεων, δεξιοτήτων και στάσεων, οι διδακτικές ενότητες του μαθήματος, ο εκτιμώμενος χρόνος που θα χρειαστεί ο εκπαιδευόμενος για να ολοκληρώσει τη μελέτη του μαθήματος, η βιβλιογραφία, οι πηγές πολυμέσων και τα λογισμικά και οι εφαρμογές που χρησιμοποιήθηκαν στη δημιουργία του μαθήματος.

Πατώντας το εικονίδιο «Μονοπάτι γνώσης», ο εκπαιδευόμενος εισέρχεται στα περιεχόμενα του Ε.Υ. (εικόνα 3). Συγκεκριμένα, εμφανίζονται οι σύνδεσμοι των διδακτικών ενοτήτων του μαθήματος. Το μάθημα αποτελείται από τις εξής ενότητες:

- Εισαγωγή
- Εισαγωγική Ενότητα: Αποσαφήνιση βασικών εννοιών
- 1η Διδακτική Ενότητα: Μυρσίνη Κλεάνθους-Παπαδημητρίου (1887-1981)
- 2η Διδακτική Ενότητα: Μαρία Αμαριώτου (1897-1997)
- 3η Διδακτική Ενότητα: Ρόζα Ιμβριώτη (1898-1977)
- Τελικό quiz

Εικόνα 3: Περιεχόμενα Ε.Υ.

Ο εκπαιδευόμενος πατώντας στον σύνδεσμο «Εισαγωγή», θα βρει την υποενότητα «Οδηγίες περιήγησης και μελέτης», όπου περιέχεται μία σύντομη παρουσίαση, προκειμένου να βοηθηθεί στην περιήγηση και στη μελέτη του διδακτικού υλικού (εικόνα 4).

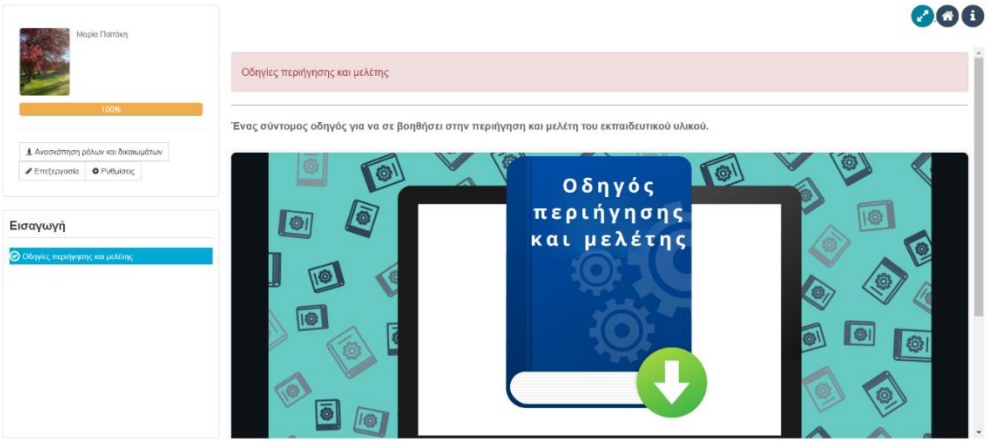

Εικόνα 4: Οδηγίες περιήγησης και μελέτης

Εισερχόμενος ο εκπαιδευόμενος σε κάθε μία από τις επόμενες ενότητες, βλέπει:

- Τα «Εισαγωγικά στοιχεία» της διδακτικής ενότητας (εικόνα 5), όπου αναφέρονται ο σκοπός, τα προσδοκώμενα μαθησιακά αποτελέσματα σε επίπεδο γνώσεων, δεξιοτήτων και στάσεων, οι έννοιες/λέξεις κλειδιά της ενότητας και ο εκτιμώμενος χρόνος μελέτης που χρειάζεται ο εκπαιδευόμενος για να ολοκληρώσει τη μελέτη της ενότητας.

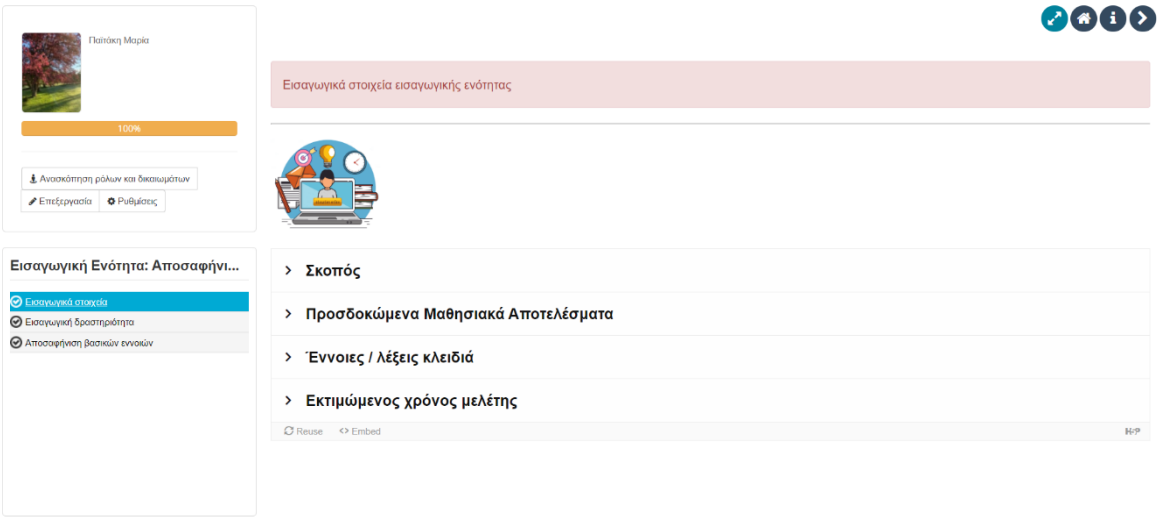

Εικόνα 5: Εισαγωγικά στοιχεία ενότητας

- Μία «Εισαγωγική δραστηριότητα» (εικόνα 6), η οποία εισάγει τον εκπαιδευόμενο στη θεματική της κάθε ενότητας.

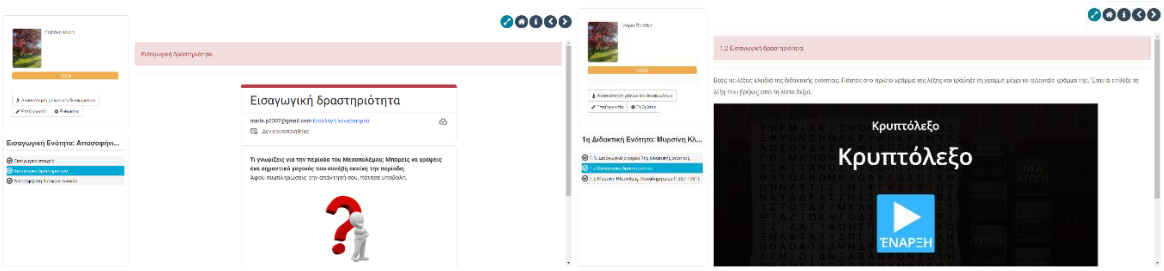

Εικόνα 6: Εισαγωγική δραστηριότητα

- Το κύριο περιεχόμενο της διδακτικής ενότητας (εικόνα 7).

Εικόνα 7: Κύριο περιεχόμενο

Ολοκληρώνοντας της μελέτη όλου του Ε.Υ., υπάρχει ένα τελικό quiz (εικόνα 8) με το οποίο ο εκπαιδευόμενος μπορεί να ελέγξει τι έμαθε.

Εικόνα 8: Τελικό quiz

Όσον αφορά στους διδακτικούς στόχους του Ε.Υ. αυτοί βασίστηκαν στην ταξινομία του Bloom (1956). Ο εκπαιδευόμενος ολοκληρώνοντας τη μελέτη του Ε.Υ. θα πρέπει:

Σε επίπεδο γνώσεων

- Να προσδιορίζει χρονικά την περίοδο του Μεσοπολέμου.

- Να προσδιορίζει τα κυριότερα ιστορικά γεγονότα του Μεσοπολέμου.
- Να ορίζει τη Νέα Αγωγή και τον Εκπαιδευτικό Δημοτικισμό.
- Να αναγνωρίζει τους κυριότερους εκπροσώπους της Νέας Αγωγής.
- Να ορίζει την έννοια του Φεμινισμού.
- Να αναγνωρίζει τις Φεμινιστικές οργανώσεις και τα φεμινιστικά έντυπα της Ελλάδας του Μεσοπολέμου
- Να προσδιορίζει τις γυναικείες διεκδικήσεις των τελών του 19ου αιώνα μέχρι και τον Μεσοπόλεμο.
- Να περιγράφει τη ζωή, το έργο και τη δράση της Μυρσίνης Κλεάνθους-Παπαδημητρίου.
- Να προσδιορίζει τα βασικά σημεία της παιδαγωγικής θεωρίας της Μυρσίνης Κλεάνθους-Παπαδημητρίου.
- Να περιγράφει τη ζωή, το έργο και τη δράση της Μαρίας Αμαριώτου.
- Να διατυπώνει τις παιδαγωγικές απόψεις της Μαρίας Αμαριώτου.
- Να περιγράφει τη ζωή, το έργο και τη δράση της Ρόζας Ιμβριώτη.
- Να προσδιορίζει τα βασικά σημεία της παιδαγωγικής θεωρίας της Ρόζας Ιμβριώτη.

Σε επίπεδο δεξιοτήτων

- Να εξοικειωθεί με τη χρήση ΤΠΕ εργαλείων.

Σε επίπεδο στάσεων

- Να αλληλεπιδρά με τους άλλους επιμορφούμενους.
- Να αντιμετωπίζει τις ΤΠΕ ως εργαλεία που ενισχύουν τη σκέψη και τις ικανότητές του και όχι μόνο ως μέσα διασκέδασης και ψυχαγωγίας.
- Να καλλιεργήσει την κριτική του σκέψη.

4.3 Δομή διδακτικών ενοτήτων

Η πρώτη, σε κάθε διδακτική ενότητα, διαφάνεια λειτουργεί ως εξώφυλλο. Σε αυτήν υπάρχει ο τίτλος της εκάστοτε ενότητας, μια εικόνα σχετική με τη θεματική αυτής και το κουμπί «Έναρξη» που οδηγεί στη δεύτερη διαφάνεια (εικόνα 9).

Εικόνα 9: Εξώφυλλα διδακτικών ενοτήτων

Στη δεύτερη διαφάνεια ο εκπαιδευόμενος μπορεί να παρακολουθήσει ένα εισαγωγικό βίντεο με έναν φιλικό χαρακτήρα (avatar) που τον καλωσορίζει στη διδακτική ενότητα και τον πληροφορεί για το περιεχόμενο αυτής (εικόνα 10). Αυτός ο χαρακτήρας αποτελεί τον εικονικό βοηθό του εκπαιδευόμενου και υπάρχει σε όλο το Ε.Υ. ενισχύοντας τη διαδικασία της μάθησης και την αλληλεπίδραση.

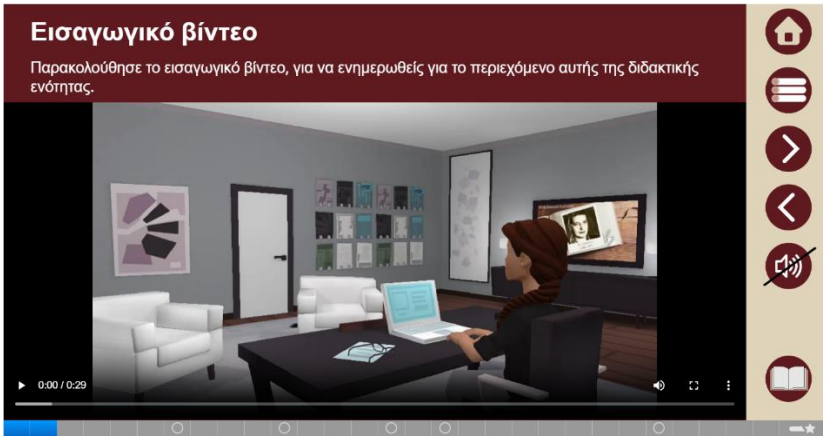

Εικόνα 10: Εισαγωγικό βίντεο 2ης Διδακτικής Ενότητας

Στην τρίτη διαφάνεια ο εκπαιδευόμενος συναντά τη διαφάνεια επεξήγησης συμβόλων (εικόνα 11), όπου δηλώνεται η σημασία όλων των συμβόλων που πρόκειται να συναντήσει ο εκπαιδευόμενος καθώς περιηγείται στο Ε.Υ., ώστε να διευκολυνθεί η πλοήγησή του σε αυτό.

Εικόνα 11: Επεξήγηση συμβόλων

Στην τέταρτη διαφάνεια υπάρχουν τα περιεχόμενα της εκάστοτε διδακτικής ενότητας (ενότητα 12). Κάθε τίτλος αποτελεί ενεργό σύνδεσμο, τον οποίο πατώντας τον ο εκπαιδευόμενος οδηγείται απευθείας στη διαφάνεια με τον αντίστοιχο τίτλο.

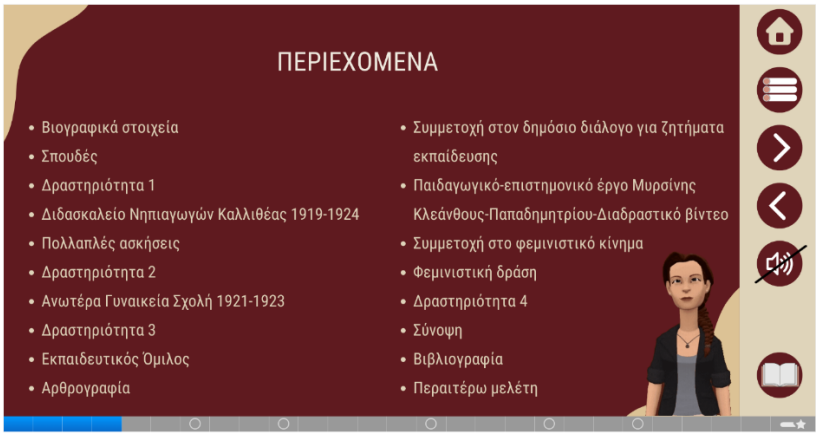

Εικόνα 12: Περιεχόμενα 1ης Διδακτικής Ενότητας

Από την πέμπτη διαφάνεια και έπειτα παρουσιάζεται το περιεχόμενο, το οποίο βασίζεται στις αρχές της Πολυμεσικής Μάθησης του Mayer και στην τυπολογία των West και Λιοναράκη.

Στο δεξί μέρος κάθε διαφάνειας υπάρχουν ενεργά σύμβολα περιήγησης (εικόνα 13), τα οποία οδηγούν άμεσα τον εκπαιδευόμενο στην αρχική σελίδα, στα περιεχόμενα, στην

επόμενη διαφάνεια, στην προηγούμενη διαφάνεια, στη βιβλιογραφία, ενώ υπάρχει και το σύμβολο που δηλώνει αν υπάρχει αφήγηση ή όχι.

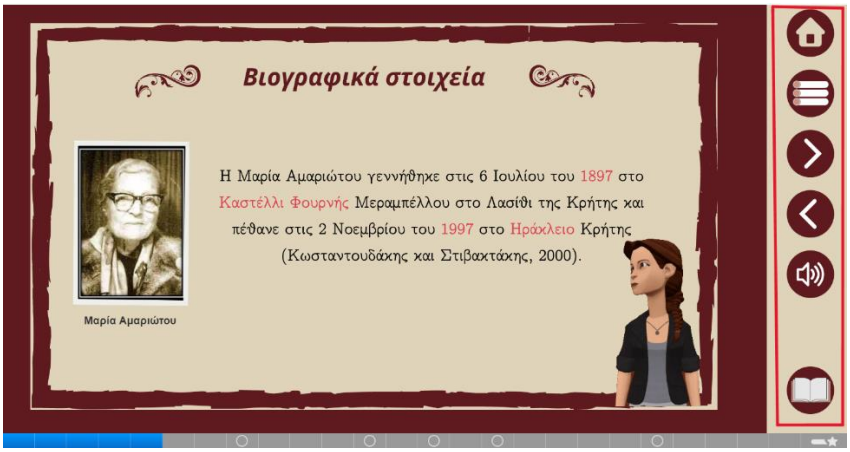

Εικόνα 13: Σύμβολα περιήγησης

Το κύριο μέρος του Ε.Υ. περιέχει ασκήσεις και δραστηριότητες που ανατίθενται στους εκπαιδευομένους (εικόνα 14), όπως:

- Drag and Drop (Σύρε και Άφησε)
- Fill in the blanks (Συμπλήρωσε τα κενά)
- Single Choice Set (Μοναδική επιλογή)
- True/False Question (Σωστό/Λάθος)
- Interactive video (Διαδραστικό βίντεο)

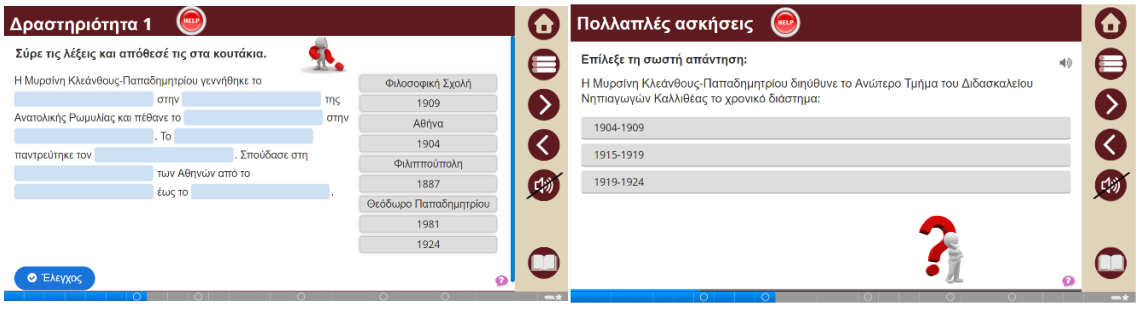

Εικόνα 14: Ενδεικτικές δραστηριότητες

Στο τέλος κάθε διδακτικής ενότητας, υπάρχει η διαφάνεια με το βίντεο της «Σύνοψης» (εικόνα 15), όπου αναφέρονται τα κυριότερα σημεία της εκάστοτε διδακτικής ενότητας.

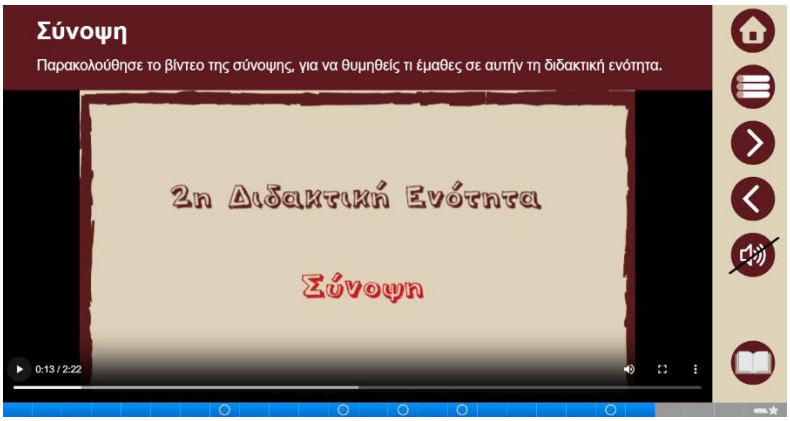

Εικόνα 15: Σύνοψη 2ης Διδακτικής Ενότητας

Αμέσως μετά τη Σύνοψη, υπάρχει η διαφάνεια με τη «Βιβλιογραφία» και στη συνέχεια η διαφάνεια με την «Περαιτέρω Μελέτη» (εικόνα 16).

Εικόνα 16: Ενδεικτική διαφάνεια βιβλιογραφίας και περαιτέρω μελέτης

Επίσης, στο Ε.Υ. κάθε ενότητας έχει ενταχθεί και η ψηφιακή αφήγηση. Συγκεκριμένα, δημιουργήθηκαν πέντε ψηφιακές αφηγήσεις, οι οποίες βάσει περιεχομένου μπορούν να χαρακτηριστούν οι δύο ως ιστορικές, οι δύο ως ιστορικές-βιογραφικές και η μια εργογραφική (Γκουτσιουκώστα, 2020). Εστιάζουν σε κάποια σημαντική πτυχή του υπό εξέταση θέματος της κάθε διδακτικής ενότητας που επιδιώκεται να τονιστεί. Σε αυτές αξιοποιούνται οπτικά τεκμήρια, όπως εικόνες, φωτογραφίες, αποκόμματα εφημερίδων και περιοδικών, εξώφυλλα βιβλίων, τα οποία συνδέονται με την αφήγηση και προσδίδουν εγκυρότητα και επιστημονική τεκμηρίωση στην πληροφορία που παρέχεται. Αναφορικά με την επιλογή της μουσικής επένδυσης των ψηφιακών αφηγήσεων αυτή πραγματοποιήθηκε ώστε να ταιριάζει με το περιεχόμενο και την ατμόσφαιρα και να μην αποσυντονίζει τον εκπαιδευόμενο. Τέλος, ως προς την εγγραφή της φωνής αξιοποιήθηκαν οι δυνατότητες της νοηματοδότησης, όπως παύσεις όπου χρειαζόταν, επιτονισμός, χρωματισμός της φωνής, ώστε να αποδοθεί το κατάλληλο ύφος. Οι ψηφιακές αφηγήσεις έχουν ενταχθεί στο Ε.Υ. ως

διαδραστικά βίντεο (εικόνα 17) περιέχοντας δραστηριότητες τις οποίες καλούνται να υλοποιήσουν οι εκπαιδευόμενοι.

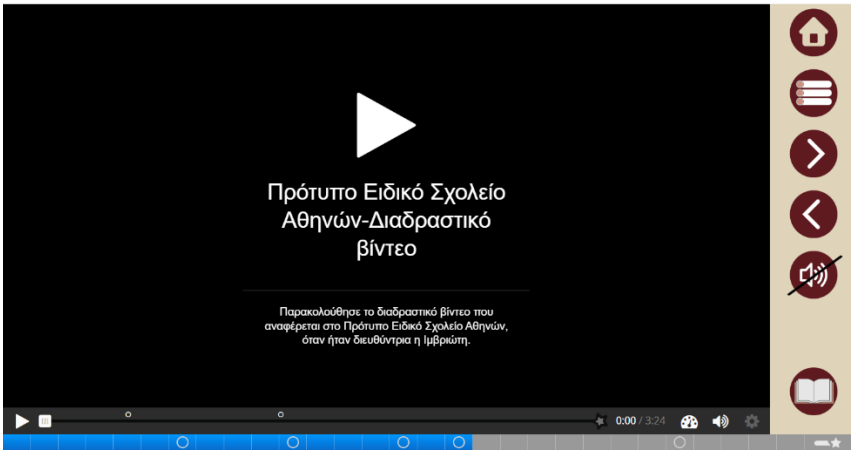

Εικόνα 17: Ενδεικτικό διαδραστικό βίντεο

4.4 Αρχές σχεδιασμού εκπαιδευτικού υλικού

4.4.1 Αρχές πολυμεσικής μάθησης

Ο σχεδιασμός του Ε.Υ. στηρίχθηκε στις αρχές της πολυμεσικής μάθησης του Mayer (2001, 2005, 2017) και Mayer & Moreno (2002), οι οποίες αναλύθηκαν σε προηγούμενη ενότητα. Συγκεκριμένα βασίστηκε στην:

- Πολυμεσική αρχή: Επιδιώχθηκε ο συνδυασμός κειμένου και εικόνας, με στόχο την καλύτερη κατανόηση και αφομοίωση της πληροφορίας από τον εκπαιδευόμενο (εικόνα 18).

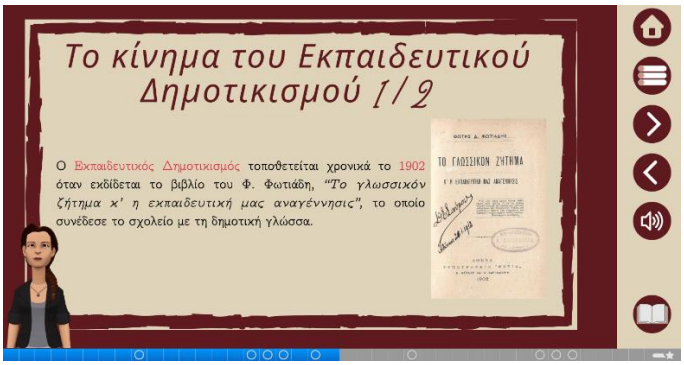

Εικόνα 18: Πολυμεσική αρχή

- Αρχές της χωρικής και χρονικής συνάφειας: Επιδιώχθηκε το συναφές κείμενο μιας εικόνας να εμφανίζεται κοντά σε αυτήν και ταυτόχρονα, καθώς οι εκπαιδευόμενοι αντιλαμβάνονται καλύτερα την πληροφορία (εικόνα 19).

Εικόνα 19: Αρχές της χωρικής και χρονικής συνάφειας

- Αρχή της συνοχής: Επιδιώχθηκε να μην υπάρχει περιττή λεκτική και οπτική πληροφορία.
- Αρχή της τροπικότητας: Επιδιώχθηκε η παρουσίαση του υλικού με διάφορους τρόπους και η ύπαρξη όσο το δυνατόν περισσότερης αφήγησης από γραπτό κείμενο. Δημιουργήθηκαν εισαγωγικά βίντεο σε όλες τις διδακτικές ενότητες, βίντεο με κείμενο και μουσική στις συνόψεις των ενοτήτων, καθώς και βίντεο με αφήγηση, εικόνα και κείμενο προκειμένου να τονιστεί κάποιο σημαντικό σημείο της κάθε διδακτικής ενότητας. Κάποια από τα βίντεο είναι διαδραστικά και έχουν εμπλουτιστεί με στοιχεία και δραστηριότητες από το H5P (εικόνα 20).

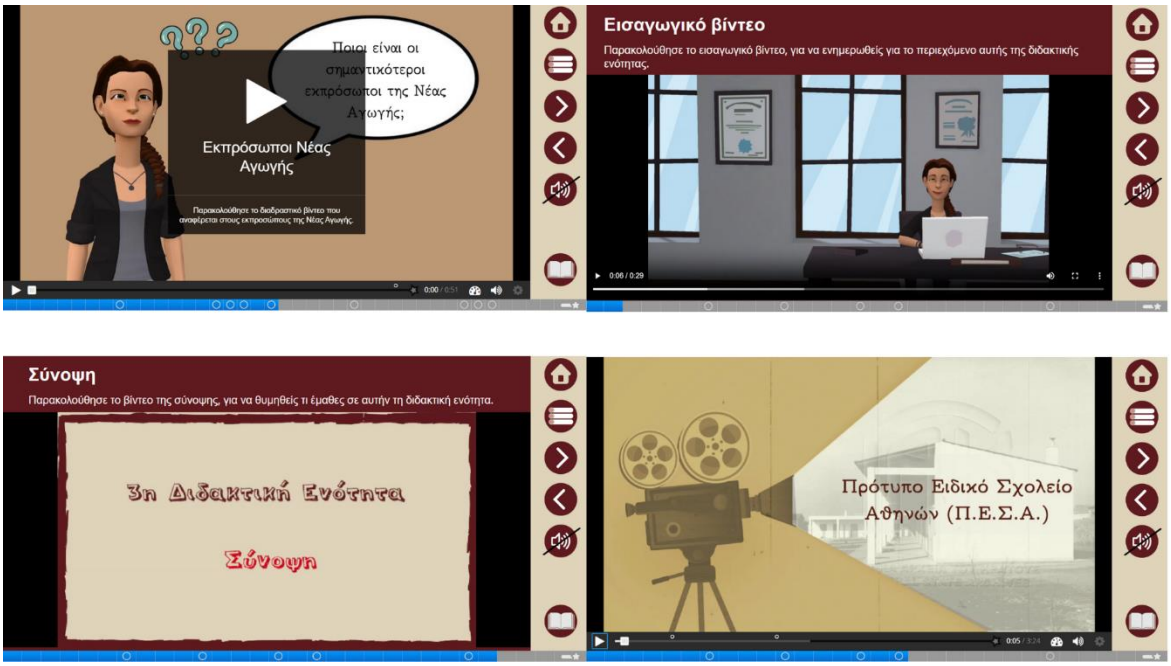

Εικόνα 20: Αρχή της τροπικότητας

- Αρχή του πλεονασμού: Αποφεύχθηκε η χρήση πολλαπλών μέσων προκειμένου να μην επιβαρυνθεί το Ε.Υ..
- Αρχή της προσωποποίησης: Ο φιλικός χαρακτήρας του Ε.Υ. παίζει σημαντικό ρόλο. Σε όλο το Ε.Υ. γίνεται χρήση φιλικής γλώσσας και χρήση β' προσώπου. Αυτό φαίνεται στα εισαγωγικά βίντεο, στις οδηγίες που δίνονται προς τους εκπαιδευόμενους και στις δραστηριότητες που τους ανατίθενται (εικόνα 21). Επίσης, στην ενίσχυση της φιλικότητας του Ε.Υ. συμβάλλουν η αφήγηση που υπάρχει σε κάθε διαφάνεια, καθώς και τα γραφικά καθοδήγησης.

Εικόνα 21: Αρχή της προσωποποίησης

- Αρχή της κατάτμησης: Η μάθηση επιτυγχάνεται καλύτερα όταν η πληροφορία είναι συνοπτική και παρουσιάζεται τμηματικά (εικόνα 22).

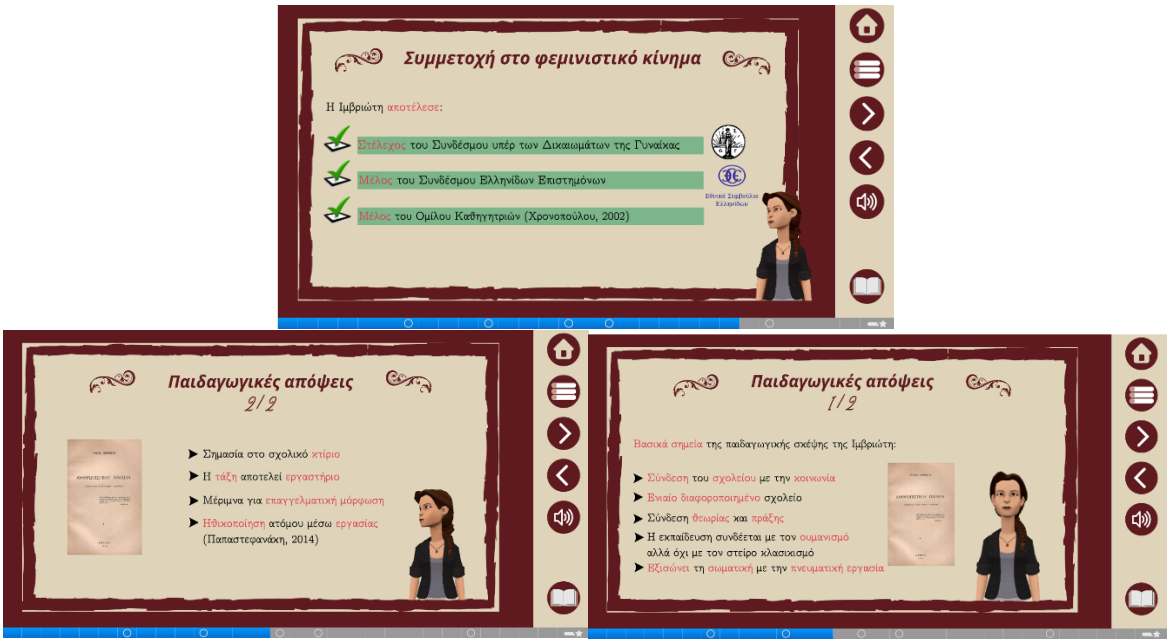

Εικόνα 22: Αρχή της κατάτμησης

- Αρχή της σηματοδότησης: Δόθηκε ιδιαίτερη σημασία στην επισήμανση των σημαντικών σημείων του Ε.Υ.. Χρησιμοποιήθηκαν πλαίσια, βέλη, χρωματισμοί, έντονη επισήμανση, σήματα ώστε να κατευθυνθεί η προσοχή του εκπαιδευόμενου στην πιο ουσιαστική επεξεργασία των πληροφοριών (εικόνα 23).

Εικόνα 23: Αρχή της σηματοδότησης

- Αρχή της προπαίδευσης: Ιδιαίτερη προσοχή δόθηκε στην εκμάθηση των βασικών δεξιοτήτων που απαιτούνται για τη μελέτη του Ε.Υ. και στη δημιουργία εισαγωγικών παρεμβάσεων. Δημιουργήθηκε ένας οδηγός μελέτης και περιήγησης για τη διευκόλυνση των εκπαιδευόμενων στη χρήση του Ε.Υ.. Επίσης, η εισαγωγική ενότητα εξυπηρετεί την αρχή της προπαίδευσης, καθώς γίνεται η αποσαφήνιση κάποιων βασικών εννοιών, ώστε να διευκολυνθούν οι εκπαιδευόμενοι στη μελέτη

των επόμενων διδακτικών ενοτήτων (εικόνα 24). Επίσης, σε κάθε διδακτική ενότητα έχει δημιουργηθεί μια εισαγωγική δραστηριότητα που εισάγει τους εκπαιδευόμενους στη θεματική της κάθε ενότητας, όπως έχει αναφερθεί και παραπάνω.

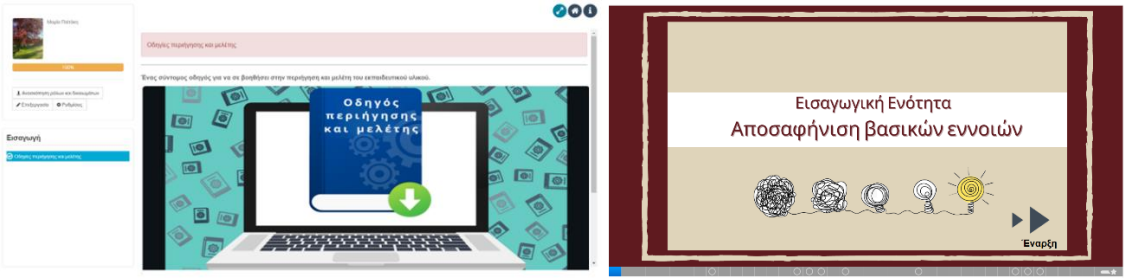

Εικόνα 24: Αρχή της προπαίδευσης

- Αρχή της φωνής: Το Ε.Υ. έχει εμπλουτιστεί με αφήγηση με φυσική φωνή, όπως και τα βίντεο. Αυτή η επιλογή βοηθά στην ανάπτυξη κοινωνικών σχέσεων σε μεγαλύτερο βαθμό σε σχέση με τη χρήση ψηφιακής φωνής. Οι εκπαιδευόμενοι έχουν την επιλογή να ενεργοποιήσουν ή να απενεργοποιήσουν την αφήγηση μέσω του αντίστοιχου εικονιδίου και μπορούν να τη διακόψουν όποτε επιθυμούν, αν κρίνουν ότι η αφήγηση δεν συμβάλλει στην κατανόηση του κειμένου.
- Αρχή της εικόνας: Σε όλο το Ε.Υ. υπάρχει ένας φιλικός χαρακτήρας (avatar), ο οποίος συμβάλλει στην ενίσχυση της διαδικασίας της μάθησης (εικόνα 25).

Εικόνα 25: Ο φιλικός χαρακτήρας (avatar) που συνοδεύει το Ε.Υ.

4.4.2 Τυπολογία West-Λιοναράκη

Η δομή του Ε.Υ. βασίστηκε στην τυπολογία West-Λιοναράκη, που αναλύθηκε σε προηγούμενο κεφάλαιο. Συγκεκριμένα, στο παρόν Ε.Υ. υπάρχουν:

- Το Κείμενο, το σταθερό κείμενο γραμμένο με σαφήνεια και επιστημονική τεκμηρίωση (εικόνα 26).

Εικόνα 26: Κείμενο

- Τα Προκείμενα, όπως ο σκοπός, τα προσδοκώμενα μαθησιακά αποτελέσματα, οι έννοιες/λέξεις κλειδιά, τα περιεχόμενα, οι τίτλοι, τα κεφάλαια, οι ενότητες (εικόνα 27).

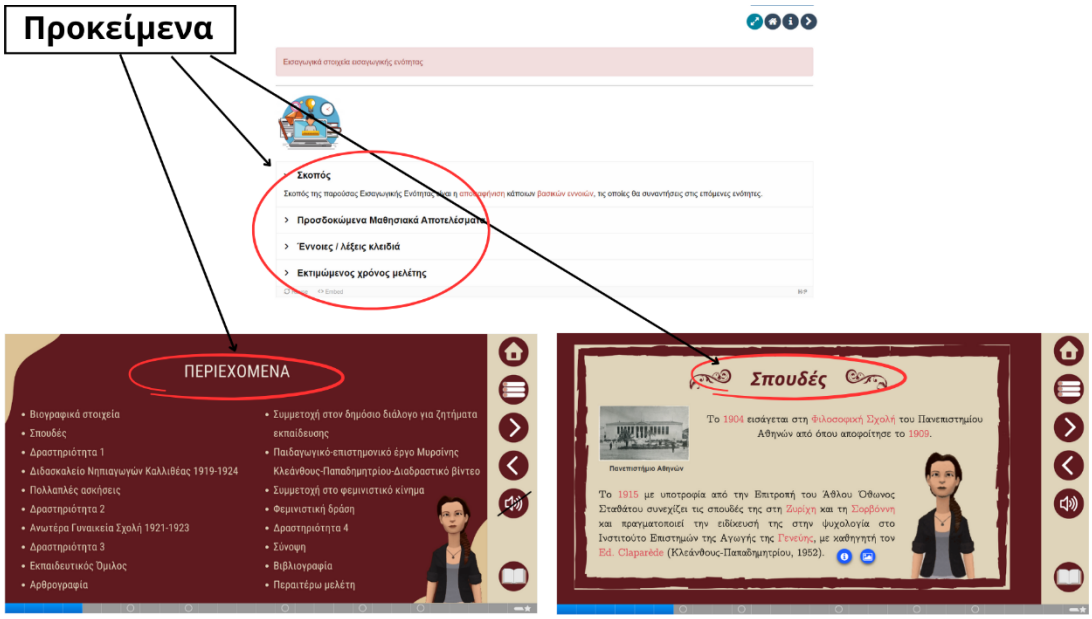

Εικόνα 27: Προκείμενα

- Τα Μετακείμενα, όπως οι συνόψεις, η βιβλιογραφία, οι οδηγοί για περαιτέρω μελέτη, οι παραπομπές (εικόνα 28).

Εικόνα 28: Μετακείμενα

- Τα Διακείμενα, όπως οι δραστηριότητες και οι ασκήσεις αυτοαξιολόγησης, οι ανατροφοδοτήσεις (εικόνα 29).

Εικόνα 29: Διακείμενα

- Τα Επικείμενα, όπως οι διασαφηνίσεις, οι ορισμοί και τα κείμενα που βοηθούν στην καλύτερη κατανόηση του βασικού κειμένου (εικόνα 30).

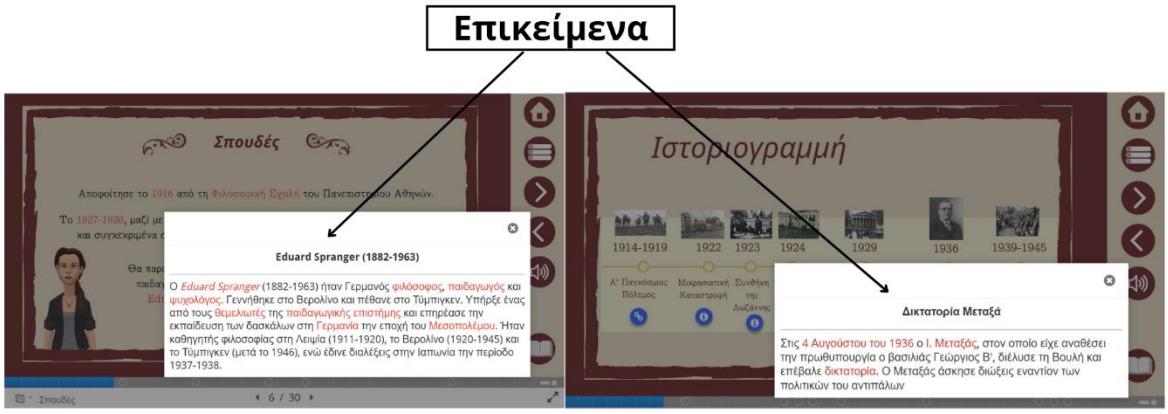

Εικόνα 30: Επικείμενα

- Τα Παρακείμενα, όπως οι φωτογραφίες, οι εικόνες, τα σχήματα, τα τυπογραφικά στοιχεία (εικόνα 31).

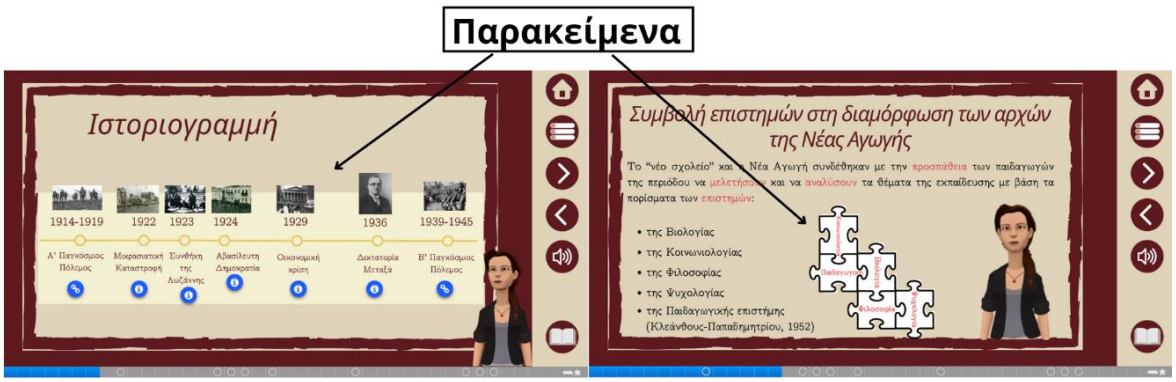

Εικόνα 31: Παρακείμενα

- Τα Περικείμενα, όπως τα παράλληλα κείμενα, βιβλία, άρθρα κ.λπ. για την καλύτερη κατανόηση και εμβάθυνση (εικόνα 32).

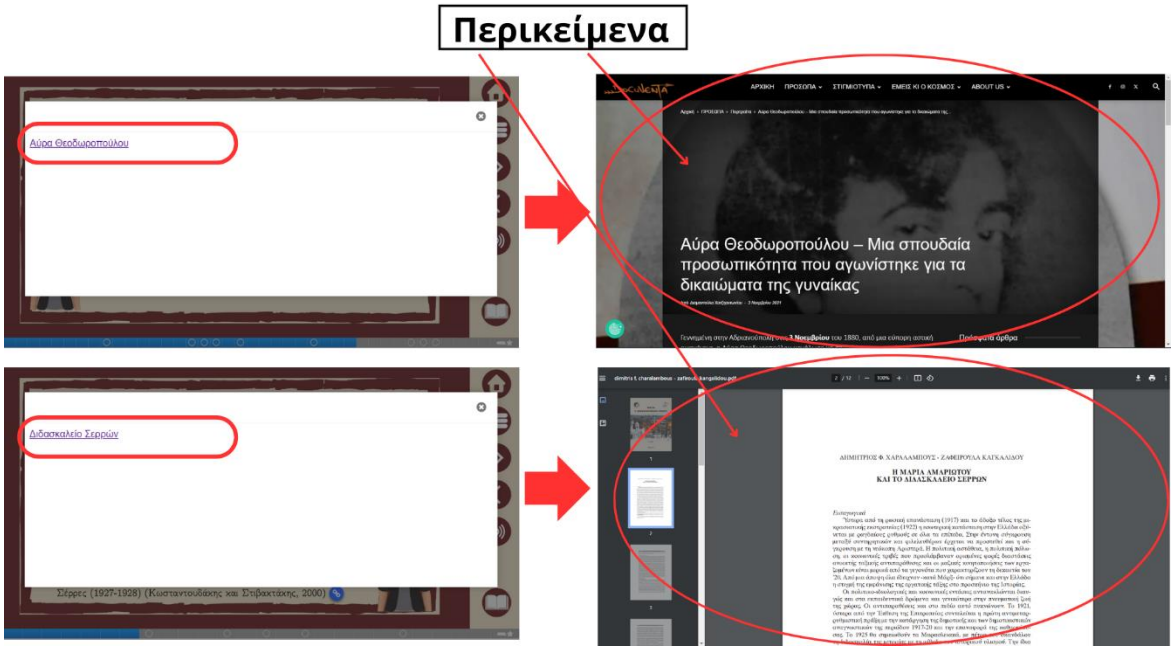

Εικόνα 32: Περικείμενα

- Τα Πολυκείμενα δεν συμπεριλαμβάνονται στο παρόν Ε.Υ., καθώς δε συμπεριλήφθηκε κάποια εργασία με τη μορφή πρότζεκτ.
- Τα Πολυαντικείμενα, στα οποία ανήκουν τα ηλεκτρονικά μέσα που χρησιμοποιήθηκαν για τη δημιουργία και τον διαμοιρασμό του Ε.Υ., που ενισχύουν τον πολυμορφικό του χαρακτήρα όπως το h5p, η πλατφόρμα chamilo και άλλα ψηφιακά μέσα.

5. Μεθοδολογία της έρευνας

5.1 Εισαγωγικά

Σκοπός της παρούσας Διπλωματικής Εργασίας είναι ο σχεδιασμός, η υλοποίηση και η αποτίμηση Ε.Υ. για ενήλικες με τη μέθοδο της ΕξΑΕ με θέμα: «Βιογραφίες γυναικών εκπαιδευτικών του Μεσοπολέμου: Οι περιπτώσεις των Μυρσίνης Κλεάνθους-Παπαδημητρίου, Μαρίας Αμαριώτου και Ρόζας Ιμβριώτη».

Ιδιαίτερη έμφαση δίνεται στην αποτίμηση της εκπαιδευτικής παρέμβασης, μέσω της οποίας αξιολογείται τόσο η αποτελεσματικότητα της εκπαιδευτικής διαδικασίας όσο και η επίδραση που είχε στους συμμετέχοντες. Η αποτίμηση αυτή βασίζεται σε ποιοτικά δεδομένα που συλλέχθηκαν μετά την ολοκλήρωση της παρέμβασης, ενώ επιδιώκεται να καταδειχθούν οι δυνατότητες αλλά και οι προκλήσεις που ενέχει η ΕξΑΕ σε τέτοιου είδους θέματα.

5.2 Στόχοι της έρευνας

Στόχοι της Διπλωματικής Εργασίας είναι:

1. Να διερευνηθεί εάν το Ε.Υ. διέπεται από τις αρχές και τη μεθοδολογία της ΕξΑΕ.
2. Να διερευνηθεί εάν το Ε.Υ. έχει δημιουργηθεί σύμφωνα με τις αρχές της Πολυμεσικής Μάθησης.
3. Να διερευνηθούν οι απόψεις των ενηλίκων χρηστών για το Ε.Υ..

5.3 Ερευνητικά ερωτήματα

Λαμβάνοντας υπόψη τους στόχους της παρούσας έρευνας, τα ερευνητικά ερωτήματα ως προς την αποτίμηση του Ε.Υ. από τους ειδικούς διαμορφώνονται ως εξής:

1. Το Ε.Υ. διέπεται από τις αρχές και τη μεθοδολογία της ΕξΑΕ;
2. Το Ε.Υ. έχει δημιουργηθεί σύμφωνα με τις αρχές της Πολυμεσικής Μάθησης;
3. Ποια είναι τα δυνατά σημεία του Ε.Υ.;
4. Ποια σημεία του Ε.Υ. χρήζουν βελτίωσης;

Τα ερευνητικά ερωτήματα ως προς τις απόψεις των ενηλίκων επιμορφούμενων για το Ε.Υ. διαμορφώνονται ως εξής:

1. Βρήκαν ενδιαφέρον το Ε.Υ. και για ποιους λόγους;
2. Οι επιμορφούμενοι απέκτησαν γνώσεις από το Ε.Υ.;
3. Ποιες είναι οι απόψεις των επιμορφούμενων σχετικά με την ικανότητα του Ε.Υ. να ανταποκριθεί στις εκπαιδευτικές ανάγκες και απαιτήσεις τους ως ενηλίκων;
4. Πώς περιγράφουν τη συνολική τους εμπειρία κατά τη μελέτη του Ε.Υ.; Αντιμετώπισαν δυσκολίες ή όχι;
5. Ποια σημεία του Ε.Υ. θεωρούν θετικά;
6. Ποια σημεία του Ε.Υ. θεωρούν ότι χρήζουν βελτίωσης;

5.4 Είδος της έρευνας

Πρόκειται για έρευνα αποτίμησης διαδραστικού Ε.Υ. για ΕξΑΕ, μέσω της συλλογής και επεξεργασίας ποιοτικών δεδομένων. Επιλέχθηκε η ποιοτική μέθοδος ερευνητικής προσέγγισης τόσο για την αποτίμηση του Ε.Υ. από τους ειδικούς στον τομέα της ΕξΑΕ και της Πολυμεσικής Μάθησης, όσο και από τους ενήλικες επιμορφούμενους, οι οποίοι ήταν οι τελικοί χρήστες του υλικού, καθώς είναι κατάλληλη για την εμβάθυνση και την κατανόηση των απόψεων και των εμπειριών, προσφέροντας πλούσια και λεπτομερή δεδομένα. Η συλλογή των δεδομένων πραγματοποιήθηκε μέσω ερωτηματολογίων με ερωτήσεις κλειστού και ανοιχτού τύπου (Berelson, 1952). Η συνδυασμένη αποτίμηση από ειδικούς και ενήλικους χρήστες προσφέρει μια ολοκληρωμένη και πολυδιάστατη εικόνα της αποτελεσματικότητας και των αδυναμιών του Ε.Υ..

5.5 Χρονική περίοδος διεξαγωγής της έρευνας

Η έρευνα των ειδικών πραγματοποιήθηκε από 16 Σεπτεμβρίου έως 7 Οκτωβρίου 2024 και η έρευνα των ενηλίκων χρηστών από 8 Οκτωβρίου μέχρι 15 Οκτωβρίου 2024.

5.6 Η στρατηγική της έρευνας

Η έρευνα διεξήχθη σε δύο φάσεις. Στην πρώτη φάση, ο στόχος ήταν η βελτίωση του Ε.Υ., με έμφαση στα τεχνικά χαρακτηριστικά του. Αφού ολοκληρώθηκε αυτή η αρχική αποτίμηση και πραγματοποιήθηκαν οι απαραίτητες βελτιώσεις, το υλικό διατέθηκε στους συμμετέχοντες για τη δεύτερη φάση της έρευνας. Σε αυτή τη φάση, οι ενήλικες χρήστες αξιολόγησαν το περιεχόμενο και τη συνολική εκπαιδευτική εμπειρία, επιτρέποντας τη συλλογή ποιοτικών δεδομένων για την τελική αποτίμηση της παρέμβασης.

Φάση της έρευνας των ειδικών

Η αρχική φάση της έρευνας, αφορούσε στην αποτίμηση του διαδραστικού Ε.Υ. από ειδικούς στον τομέα της ΕξΑΕ και της πολυμεσικής μάθησης. Οι ειδικοί αυτοί επιλέχθηκαν βάσει της εμπειρίας και της γνώσης τους στον σχεδιασμό και την εφαρμογή εκπαιδευτικών τεχνολογιών. Για τη συλλογή των δεδομένων, χρησιμοποιήθηκε ερωτηματολόγιο που περιλάμβανε κλειστού και ανοιχτού τύπου ερωτήσεις προκειμένου να αξιολογηθεί το Ε.Υ. ως προς τις αρχές της ΕξΑΕ και της Πολυμεσικής Μάθησης. Οι ανοιχτού τύπου ερωτήσεις παρείχαν στους ειδικούς τη δυνατότητα να εκφράσουν αναλυτικά τις απόψεις τους για το Ε.Υ., να εντοπίσουν πιθανά προβλήματα και να προτείνουν βελτιώσεις. Από την ποιοτική ανάλυση των δεδομένων που συλλέχθηκαν προέκυψαν σημαντικά συμπεράσματα για τη βελτίωσή του.

Φάση της έρευνας των ενηλίκων χρηστών του ΕΥ

Η επόμενη φάση της έρευνας αφορούσε στην αποτίμηση του διαδραστικού Ε.Υ. από τους ενήλικες επιμορφούμενους, οι οποίοι αποτελούν τους τελικούς χρήστες του υλικού. Συγκεκριμένα, η φάση αυτή αποσκοπούσε στη διερεύνηση της εμπειρίας τους από τη χρήση του υλικού. Για τη συλλογή δεδομένων, δόθηκαν ερωτηματολόγια που περιλάμβαναν κλειστού καθώς και ανοιχτού τύπου ερωτήσεις, όπου οι χρήστες είχαν τη δυνατότητα να καταγράψουν λεπτομερώς την εμπειρία τους από τη χρήση του Ε.Υ.. Από την ποιοτική ανάλυση των δεδομένων που συγκεντρώθηκαν εξήχθησαν σημαντικά συμπεράσματα για μελλοντικές βελτιώσεις.

5.7 Μέθοδοι δειγματοληψίας και δείγμα της έρευνας

5.7.1 Έρευνα των ειδικών

Όσον αφορά στην έρευνα για την αποτίμηση του Ε.Υ. από τις ειδικούς, χρησιμοποιήθηκε η σκόπιμη δειγματοληψία, καθώς το δείγμα της έρευνας επιλέχτηκε στοχευμένα και με σκοπιμότητα. Πρόκειται για μια μέθοδο δειγματοληψίας που χρησιμοποιείται κυρίως στην ποιοτική έρευνα. Σε αυτή τη μέθοδο, ο ερευνητής επιλέγει ως δείγμα άτομα που θεωρεί ότι ανταποκρίνονται σε συγκεκριμένα χαρακτηριστικά, βασιζόμενος στην κρίση του και στην εμπειρία του σχετικά με το συγκεκριμένο θέμα της έρευνας. Αυτή η μέθοδος είναι ιδιαίτερα χρήσιμη όταν ο ερευνητής επιθυμεί να αποκτήσει βαθύτερες και πιο λεπτομερείς γνώσεις

για ένα συγκεκριμένο φαινόμενο, παρά να εξάγει στατιστικά συμπεράσματα που να ισχύουν για έναν ευρύτερο πληθυσμό (Ίσαρη & Πουρκός, 2015).

Επιλέχθηκαν τρεις εκπαιδευτικοί τελειόφοιτοι του Μεταπτυχιακού Προγράμματος του ΕΔΙΒΕΑ «Επιστήμες της Αγωγής-Εξ Αποστάσεως Εκπαίδευση με τη χρήση των ΤΠΕ (e-Learning)». Το συγκεκριμένο δείγμα θεωρείται κατάλληλο για την αποτίμηση του Ε.Υ. ως προς τις αρχές της ΕξΑΕ και της Πολυμεσικής Μάθησης.

5.7.2 Έρευνα των ενηλίκων χρηστών του εκπαιδευτικού υλικού

Σχετικά με την έρευνα που αφορά στη διερεύνηση των απόψεων των ενηλίκων χρηστών του Ε.Υ., χρησιμοποιήθηκε και πάλι η σκόπιμη δειγματοληψία, καθώς το δείγμα της έρευνας επιλέχτηκε στοχευμένα και με σκοπιμότητα (Ίσαρη & Πουρκός, 2015).

Συγκεκριμένα, επιλέχθηκε ένα ποικιλόμορφο δείγμα χρηστών διαφορετικών εκπαιδευτικών επιπέδων που περιλαμβάνει τρεις εκπαιδευτικούς, έναν Υποψήφιο διδάκτορα και δύο φοιτήτριες ανώτατης εκπαίδευσης. Οι διαφορετικές απόψεις τους συμβάλλουν στην κατανόηση του πώς το Ε.Υ. ανταποκρίνεται σε διαφορετικά επίπεδα γνώσεων και εμπειριών. Με αυτόν τον τρόπο, εξασφαλίζεται η συγκέντρωση ποικίλων και αξιόπιστων ανατροφοδοτήσεων.

5.8 Ερευνητικές μέθοδοι και μέσα συλλογής δεδομένων

5.8.1 Έρευνα των ειδικών

Στην έρευνα για την αποτίμηση του Ε.Υ. από τις ειδικούς στην ΕξΑΕ και στην Πολυμεσική Μάθηση εφαρμόστηκε η ποιοτική ανάλυση δεδομένων, η οποία αποτελεί ένα εργαλείο ερευνητικής διαδικασίας με συγκεκριμένες διαδικασίες και εντάσσεται στις τεχνικές μεθοδολογίες για τη διαχείριση, οργάνωση και κατάταξη ερευνητικών δεδομένων (Βάμβουκας, 2000). Στις συμμετέχουσες δόθηκε ο σύνδεσμος του μαθήματος στην πλατφόρμα Chamilo και ένα ερωτηματολόγιο με ερωτήσεις κλειστού και ανοιχτού τύπου, το οποίο δημιουργήθηκε από το ΕΔΙΒΕΑ του Πανεπιστημίου Κρήτης. Η δομή του βασίζεται στα τέσσερα ερευνητικά ερωτήματα που αφορούν στην αποτίμηση του Ε.Υ. (βλ. Παράρτημα Α).

Το πρώτο μέρος του ερωτηματολογίου αποτελείται από εφτά ερωτήσεις κλειστού τύπου, οι οποίες δίνουν πληροφορίες σχετικά με το προφίλ των ειδικών. Στο δεύτερο μέρος περιλαμβάνονται τριάντα εννιά ερωτήσεις ανοιχτού τύπου που αφορούν στην αποτίμηση του Ε.Υ. με βάση τις αρχές της ΕξΑΕ. Στο τρίτο μέρος περιλαμβάνονται δεκαπέντε ερωτήσεις που αφορούν στην αποτίμηση του Ε.Υ. με βάση τις αρχές της Πολυμεσικής Μάθησης. Τέλος, το τέταρτο και πέμπτο μέρος περιλαμβάνουν από μία ερώτηση ανοιχτού τύπου, όπου ζητείται να αναφέρουν τρία δυνατά στοιχεία του Ε.Υ. και τρία στοιχεία βελτίωσής του. Οι ερωτήσεις ανοιχτού τύπου συνοδεύονται από πλαίσιο μέσα στο οποίο καταγράφεται η απάντηση. Οι ερωτήσεις ανοιχτού τύπου έχουν το πλεονέκτημα της ελεύθερης έκφρασης και της διατύπωσης λεπτομερών απαντήσεων.

Στον παρακάτω πίνακα (πίνακας 1) δίνονται οι δέκα ερευνητικοί άξονες, βάσει των οποίων έγινε η επεξεργασία των δεδομένων που συλλέχθηκαν σχετικά με την αποτίμηση του Ε.Υ.. Οι πρώτοι εφτά άξονες αντιστοιχούν στο πρώτο ερευνητικό ερώτημα, ο όγδοος άξονας αντιστοιχεί στο δεύτερο ερευνητικό ερώτημα, ο ένατος άξονας στο τρίτο ερευνητικό ερώτημα και ο δέκατος άξονας στο τέταρτο ερευνητικό ερώτημα.

Ερευνητικοί Άξονες Εκπαιδευτικού Υλικού
1ος άξονας: Επιστημονική συνοχή / Τεκμηρίωση Ε.Υ. (Α1-Α5)
2ος άξονας: Απλή – κατανοητή παρουσίαση γνωστικού αντικειμένου (Β1-Β10)
3ος άξονας: Ευχρηστία Ε.Υ. (Γ1-Γ4)
4ος άξονας: Υποστήριξη – καθοδήγηση εκπαιδευόμενου στη μελέτη του (Δ1-Δ3)
5ος άξονας: Αλληλεπίδραση Ε.Υ. με τον εκπαιδευόμενο στη μελέτη του (Ε1-Ε6)
6ος άξονας: Αναστοχασμός – αυτοαξιολόγησης εκπαιδευόμενου (ΣΤ1-ΣΤ5)
7ος άξονας: Σκοπός και προσδοκώμενα μαθησιακά αποτελέσματα (Ζ1-Ζ6)
8ος άξονας: Εφαρμογή αρχών Πολυμεσικής Μάθησης (Α.1-Α.15)
9ος άξονας: Δυνατά σημεία
10ος άξονας: Σημεία βελτίωσης

Πίνακας 1: Ερευνητικοί άξονες Ε.Υ. με τις αντίστοιχες ερωτήσεις του ερωτηματολογίου

5.8.2 Έρευνα των ενηλίκων χρηστών του εκπαιδευτικού υλικού

Για τη διερεύνηση των απόψεων των ενηλίκων χρηστών για το Ε.Υ. εφαρμόστηκε, επίσης, η ποιοτική ανάλυση δεδομένων. Συγκεκριμένα, δόθηκε στους συμμετέχοντες ο σύνδεσμος

του μαθήματος και ένα ερωτηματολόγιο με ερωτήσεις κλειστού και ανοιχτού τύπου, το οποίο δημιουργήθηκε βάσει των ερευνητικών ερωτημάτων (βλ. Παράρτημα Β). Το πρώτο μέρος του ερωτηματολογίου αποτελείται από οχτώ ερωτήσεις κλειστού τύπου, οι οποίες δίνουν πληροφορίες σχετικά με το προφίλ των χρηστών. Στο δεύτερο μέρος περιλαμβάνονται τέσσερις ερωτήσεις ανοιχτού τύπου που αφορούν στη διερεύνηση των απόψεών τους σχετικά με το Ε.Υ..

Στον παρακάτω πίνακα (πίνακας 2) δίνονται οι έξι ερευνητικοί άξονες, βάσει των οποίων έγινε η επεξεργασία των δεδομένων που συλλέχθηκαν. Καθένας από τους άξονες αντιστοιχεί σε ένα ερευνητικό ερώτημα. Συγκεκριμένα, ο πρώτος άξονας αντιστοιχεί στο πρώτο ερευνητικό ερώτημα, ο δεύτερος άξονας αντιστοιχεί στο δεύτερο, ο τρίτος άξονας αντιστοιχεί στο τρίτο, ο τέταρτος άξονας αντιστοιχεί στο τέταρτο ερευνητικό ερώτημα, ο πέμπτος άξονας στο πέμπτο ερευνητικό ερώτημα και ο έκτος στο έκτο ερευνητικό ερώτημα.

Ερευνητικοί Άξονες Απόψεων Εκπαιδευομένων
1ος άξονας: Ενδιαφέρον (1)
2ος άξονας: Μαθησιακό αποτέλεσμα (2)
3ος άξονας: Καταλληλότητα για ενήλικες (3)
4ος άξονας: Εμπειρία (4)
5ος άξονας: Δυνατά σημεία (5)
6ος άξονας: Σημεία βελτίωσης (6)

Πίνακας 2: Ερευνητικοί άξονες απόψεων εκπαιδευομένων με τις αντίστοιχες ερωτήσεις του ερωτηματολογίου

5.9 Τρόπος επεξεργασίας των δεδομένων της έρευνας

5.9.1 Επεξεργασία δεδομένων της έρευνας των ειδικών

Α) Καθορισμός μονάδας ανάλυσης

Στην παρούσα έρευνα ως μονάδα καταγραφής και ανάλυσης επιλέχθηκε η πλήρης απάντηση που δόθηκε από τους συμμετέχοντες σε κάθε ερώτηση του ερωτηματολογίου. Αυτή η επιλογή επιτρέπει μια πιο ολοκληρωμένη ανάλυση των δεδομένων, καθώς κάθε απάντηση αντιμετωπίζεται ως μια αυτόνομη ενότητα με πλήρες νοηματικό και θεματικό περιεχόμενο, παρέχοντας έτσι τη δυνατότητα για λεπτομερέστερη διερεύνηση των απόψεων και εμπειριών των ειδικών (Κυριαζή, 1998).

Β) Κατηγορίες κωδικοποίησης

Οι κατηγορίες που δημιουργήθηκαν χαρακτηρίζονται από πιστότητα και εγκυρότητα και βασίζονται στις αρχές της αντικειμενικότητας, της εξαντλητικότητας, της καταλληλότητας και του αμοιβαίου αποκλεισμού (Βάμβουκας, 2000˙ Τζάνη & Κεχαγιάς, 2005). Με βάση τα παραπάνω, οι κατηγορίες για την ανάλυση των δεδομένων που συλλέχθηκαν από τα ερωτηματολόγια που δόθηκαν στους ειδικούς διαμορφώθηκαν ως εξής:

1ος Άξονας: Επιστημονική συνοχή / Τεκμηρίωση Ε.Υ.
Βιβλιογραφική τεκμηρίωση
Αναφορά σε διαφορετικές πηγές πληροφοριών
Συγκριτική ανάλυση πληροφοριών/απόψεων
Ερμηνεία/κριτική συζήτηση πληροφοριών
Δυνατότητα περαιτέρω μελέτης σε διαφορετικές πηγές
2ος Άξονας: Απλή - κατανοητή παρουσίαση γνωστικού αντικειμένου
Φιλικό ύφος
Χρήση προσωπικών και κτητικών αντωνυμιών
Χρήση καθομιλουμένης γλώσσας
Ευανάγνωστη γραφή
Ικανοποιητική πυκνότητα πληροφοριών
Τμηματική παρουσίαση στο μέγεθος της οθόνης
Μόνο κείμενο
Κείμενο και εικόνες
Κείμενο, εικόνες, βίντεο
Χρωματικές συνθέσεις για άνετη αλληλεπίδραση
3ος Άξονας: Ευχρηστία Ε.Υ.
Κουμπιά κατανοητά και αναγνωρίσιμα
Εικονίδια κατανοητά και αναγνωρίσιμα
Εύκολη πλοήγηση
Ακρίβεια υπερσυνδέσμων
4ος Άξονας: Υποστήριξη – καθοδήγηση εκπαιδευόμενου στη μελέτη του

Συμβουλές μελέτης
Έμφαση σε σημεία
Επεξηγηματικά σχόλια
5ος Άξονας: Αλληλεπίδραση Ε.Υ. με τον εκπαιδευόμενο στη μελέτη του
Δραστηριότητες που ενθαρρύνουν την έκφραση απόψεων-κρίσεων
Δραστηριότητες που ενθαρρύνουν τη διατύπωση ερωτήσεων
Δραστηριότητες συναισθηματικής εμπλοκής
Δραστηριότητες που ενθαρρύνουν ανταλλαγή απόψεων μεταξύ εκπαιδευόμενων
Δραστηριότητες που ενθαρρύνουν τον εκπαιδευόμενο να αισθανθεί μέλος ομάδας
Δραστηριότητες που ενθαρρύνουν τον εκπαιδευόμενο να ενσωματώσει/εμπλουτίσει τις απόψεις του
6ος Άξονας: Αναστοχασμός - αυτοαξιολόγησης εκπαιδευόμενου
Δραστηριότητες αυτοαξιολόγησης
Δραστηριότητες για ανάπτυξη αυτόνομης κριτικής σκέψης
Δραστηριότητες για ανάπτυξη διαύλων επικοινωνίας με στόχο την ανατροφοδότηση
Δραστηριότητες συσχέτισης νέων δεδομένων με τη δική του πραγματικότητα
Δραστηριότητες εφαρμογής νέας γνώσης στη δική του πραγματικότητα
7ος Άξονας: Σκοπός και προσδοκώμενα μαθησιακά αποτελέσματα
Σαφής διατύπωση του σκοπού κάθε διδακτικής ενότητας
Σαφής διατύπωση των προσδοκώμενων αποτελεσμάτων κάθε διδακτικής ενότητας
Παρακίνηση σε επίπεδο γνώσεων
Παρακίνηση σε επίπεδο δεξιοτήτων
Παρακίνηση σε επίπεδο στάσεων
Έλεγχος προόδου με βάση τα προσδοκώμενα αποτελέσματα
8ος Άξονας: Εφαρμογή αρχών Πολυμεσικής Μάθησης
Συνδυασμός κειμένου-εικόνας (Πολυμεσική Αρχή)
Χρήση εικόνων (Πολυμεσική Αρχή)
Στοιχεία αφήγησης (Αρχή της Τροπικότητας)
Μη σχετικές πληροφορίες (Αρχή της Συνοχής)
Φιλική γλώσσα (Αρχή της Προσωποποίησης)

Χρήση δεύτερου προσώπου (Αρχή της Προσωποποίησης)
Ηχητική παρουσίαση (Αρχή της Προσωποποίησης)
Φιλικό ύφος ηχητικής παρουσίασης (Αρχή της Φωνής)
Φιλικός χαρακτήρας-Avatar (Αρχή της Εικόνας)
Τμηματική παρουσίαση γνωστικού αντικειμένου (Αρχή της Κατάτμησης)
Διαδραστικές δραστηριότητες με ανατροφοδότηση (Αρχή της Προσωποποίησης)
Μακροσκελή κείμενα (Αρχή Κατάτμησης)
Σαφείς οδηγίες για δραστηριότητες-εργασίες (Αρχή της Σηματοδότησης)
Στοιχεία επισήμανσης (Αρχή της Σηματοδότησης)
Εισαγωγικές δραστηριότητες (Αρχή της Προπαίδευσης)
9ος Άξονας: Δυνατά σημεία
Δυνατά σημεία
10ος Άξονας: Σημεία βελτίωσης
Προτάσεις βελτίωσης

Πίνακας 3: Κατηγορίες ανάλυσης δεδομένων που συλλέχθηκαν από τους ειδικούς

5.9.2 Επεξεργασία δεδομένων της έρευνας των ενηλίκων χρηστών του εκπαιδευτικού υλικού

Α) Καθορισμός μονάδας ανάλυσης

Στην παρούσα έρευνα ως μονάδα καταγραφής και ανάλυσης επιλέχθηκε η πλήρης απάντηση που δόθηκε από τους συμμετέχοντες σε κάθε ερώτηση του ερωτηματολογίου. Αυτή η επιλογή επιτρέπει μια πιο ολοκληρωμένη ανάλυση των δεδομένων, καθώς κάθε απάντηση αντιμετωπίζεται ως μια αυτόνομη ενότητα με πλήρες νοηματικό και θεματικό περιεχόμενο, παρέχοντας έτσι τη δυνατότητα για λεπτομερέστερη διερεύνηση των απόψεων και εμπειριών των ενηλίκων χρηστών (Κυριαζή, 1998).

Β) Κατηγορίες κωδικοποίησης

Οι κατηγορίες για την ανάλυση των δεδομένων που συλλέχθηκαν από τα ερωτηματολόγια που δόθηκαν στους ενήλικες επιμορφούμενους, χαρακτηρίζονται από πιστότητα και εγκυρότητα και διαμορφώθηκαν με βάση τις αρχές της αντικειμενικότητας, της

εξαντλητικότητας, της καταλληλότητας και του αμοιβαίου αποκλεισμού (Βάμβουκας, 2000˙ Τζάνη & Κεχαγιάς, 2005) ως εξής:

1ος Άξονας: Ενδιαφέρον
Ενδιαφέρον
2ος Άξονας: Μαθησιακό αποτέλεσμα
Απόκτηση γνώσεων
3ος Άξονας: Καταλληλότητα για ενήλικες
Καταλληλότητα για ενήλικες
4ος Άξονας: Εμπειρία
Εμπειρία
5ος Άξονας: Δυνατά σημεία
Δυνατά σημεία
6ος Άξονας: Σημεία βελτίωσης
Σημεία βελτίωσης

Πίνακας 4: Κατηγορίες ανάλυσης δεδομένων που συλλέχθηκαν από τους εκπαιδευόμενους

5.10 Δεοντολογία της έρευνας

Η δεοντολογία αποτελεί έναν από τους θεμελιώδεις πυλώνες που διασφαλίζουν την ηθική και υπεύθυνη διεξαγωγή της ερευνητικής διαδικασίας. Κατά τη διεξαγωγή της έρευνας, δεν προέκυψαν ηθικά διλήμματα ή επιλογές οι οποίες ενδεχομένως θα προκαλούσαν προβλήματα στην τήρηση των κανόνων δεοντολογίας της έρευνας. Οι συμμετέχοντες ενημερώθηκαν για τον σκοπό και τη φύση της έρευνας και διασφαλίστηκε πλήρως η ανωνυμία τους. Κάθε συμμετέχων στην έρευνα είχε τη βεβαιότητα ότι τα προσωπικά του στοιχεία δεν θα αποκαλυφθούν και ότι τα δεδομένα που παρείχε θα χρησιμοποιηθούν μόνο για τους σκοπούς της έρευνας (Λιαργκόβας κ.ά., 2022).

5.11 Περιορισμοί της έρευνας

Η παρούσα έρευνα δεν πραγματοποιήθηκε στο πλαίσιο μιας οργανωμένης εκπαιδευτικής παρέμβασης, όπως θα συνέβαινε με ένα συστηματικό εκπαιδευτικό πρόγραμμα. Αντίθετα, διεξήχθη με την επιλογή μεμονωμένων ατόμων που ανήκουν σε μια συγκεκριμένη ομάδα

στόχου. Αυτή η επιλογή έγινε με σκοπό να προκύψουν κάποια πρώτα συμπεράσματα, παρέχοντας μια πρώτη εικόνα για το αντικείμενο της έρευνας.

Η φύση της έρευνας είναι πιλοτική, κάτι που σημαίνει ότι στοχεύει να εξετάσει τις βασικές παραμέτρους του αντικειμένου και να προσδιορίσει πιθανές δυσκολίες και περιοχές που χρειάζονται περαιτέρω διερεύνηση. Οι πιλοτικές έρευνες είναι συχνά προκαταρκτικές και χρησιμεύουν ως δοκιμαστικές μελέτες πριν από την πραγματοποίηση μεγαλύτερων και πιο εκτεταμένων ερευνών.

Ένα ακόμη σημαντικό περιοριστικό στοιχείο της έρευνας είναι το μικρό μέγεθος του δείγματος. Εξαιτίας αυτού, τα αποτελέσματα της έρευνας δεν μπορούν να γενικευτούν για ολόκληρη την ομάδα στόχου ή τον ευρύτερο πληθυσμό. Η περιορισμένη δυνατότητα γενίκευσης οφείλεται στο γεγονός ότι το μικρό δείγμα δεν παρέχει μια επαρκώς αντιπροσωπευτική εικόνα του συνολικού πληθυσμού. Παρά τον περιορισμό αυτό, η έρευνα μπορεί να προσφέρει πολύτιμες ενδείξεις και να θέσει τις βάσεις για μελλοντικές έρευνες που θα περιλαμβάνουν μεγαλύτερα και πιο αντιπροσωπευτικά δείγματα, επιτρέποντας έτσι την εξαγωγή πιο ασφαλών και γενικευμένων συμπερασμάτων.

6. Παρουσίαση αποτελεσμάτων

6.1 Έρευνα των ειδικών

6.1.1 Προφίλ ειδικών

Α) Φύλο

Φύλο	**Αριθμός**
Άντρες	0
Γυναίκες	3
Σύνολο	3

Πίνακας 5: Το δείγμα των ειδικών κατά φύλο

Στην έρευνα των ειδικών συμμετείχαν συνολικά τρεις (3), στο σύνολό τους γυναίκες.

Β) Ηλικία

Ηλικιακή Ομάδα	**Αριθμός**
22-30	0
31-40	2
41-50	1
> 51	0

Πίνακας 6: Οι συμμετέχουσες κατά ηλικιακή ομάδα

Οι δύο (2) από τις τρεις (3) συμμετέχουσες ανήκουν στην ηλικιακή ομάδα 31-40 και μία (1) στην ηλικιακή ομάδα 41-50.

Γ) Έτη προϋπηρεσίας

	Συμμετέχουσες			
Έτη προϋπηρεσίας	**Ε1**	**Ε2**	**Ε3**	**Σύνολο**
0-4				0
5-10	Χ			1

11-20		X	X	2
> 20				0
Γενικό σύνολο				3

Πίνακας 7: Οι συμμετέχουσες κατά έτη προϋπηρεσίας

Δύο (2) από τις συμμετέχουσες έχουν 11-20 έτη προϋπηρεσίας, ενώ μία (1) συμμετέχουσα έχει 5-10 έτη.

Δ) Εξοικείωση με μεθοδολογία ΕξΑΕ και ΤΠΕ

	Συμμετέχουσες		
Ερώτηση	**Ε1**	**Ε2**	**Ε3**
Είσαι εξοικειωμένος/η με τις Τεχνολογίες της Πληροφορίας και της Επικοινωνίας (ΤΠΕ).	5	5	5
Χρησιμοποιείς τις Τεχνολογίες της Πληροφορίας και της Επικοινωνίας (ΤΠΕ) στην εκπαιδευτική πράξη.	5	5	4
Είσαι εξοικειωμένος/η με τη μέθοδο της Εξ Αποστάσεως Εκπαίδευσης (ΕξΑΕ) με τη χρήση των ΤΠΕ.	5	5	5
Είσαι εξοικειωμένος/η με τη μελέτη του εκπαιδευτικού υλικού το οποίο έχει σχεδιαστεί με τη μέθοδο της Εξ Αποστάσεως Εκπαίδευσης (ΕξΑΕ).	5	5	5
Μέση τιμή	**5**	**5**	**4,75**

Πίνακας 8: Εξοικείωση συμμετεχουσών με ΕξΑΕ και ΤΠΕ

Οι συμμετέχουσες είναι εξοικειωμένες με τις ΤΠΕ και τη χρήση αυτών στην εκπαιδευτική πράξη, με τη μέθοδο της ΕξΑΕ με τη χρήση των ΤΠΕ και με τη μελέτη Ε.Υ. που έχει σχεδιαστεί με τη μέθοδο της ΕξΑΕ.

6.1.2 Παρουσίαση και σχολιασμός των ευρημάτων

1ος Άξονας: Επιστημονική συνοχή / Τεκμηρίωση Ε.Υ.

Α) Βιβλιογραφική τεκμηρίωση

Ως προς τη βιβλιογραφική τεκμηρίωση οι ερωτώμενες αναφέρουν πως το Ε.Υ. διαθέτει πλούσια βιβλιογραφική τεκμηρίωση, η οποία καλύπτει κάθε πληροφορία που παρατίθεται και βρίσκεται οργανωμένη στο τέλος κάθε ενότητας.

Ε1: *«Βεβαίως, υπάρχει βιβλιογραφική τεκμηρίωση για κάθε πληροφορία που παρατίθεται».*

Ε2: *«Η βιβλιογραφία που χρησιμοποιήθηκε για τη δημιουργία του Ε.Υ. βρίσκεται στο τέλος κάθε ενότητας».*

Ε3: *«Ναι, σε όλο το εκπαιδευτικό υλικό. Συγκεκριμένα, είναι εξαιρετικά πλούσια η βιβλιογραφική τεκμηρίωση, για ο,τιδήποτε αναφέρεται στο Ε.Υ υπάρχει και σχετική βιβλιογραφική τεκμηρίωση».*

Β) Αναφορά σε διαφορετικές πηγές πληροφοριών

Σχετικά με την αναφορά σε διαφορετικές πηγές πληροφοριών, οι ερωτώμενες απάντησαν ότι το Ε.Υ. αναφέρεται σε μια ποικιλία διαφορετικών πηγών πληροφοριών, συμπεριλαμβάνοντας τόσο πρωτογενείς όσο και δευτερογενείς πηγές, όπως μονογραφίες, άρθρα περιοδικών και πρακτικά συνεδρίων. Επιπλέον, υπάρχει διαδραστική δυνατότητα για περαιτέρω αναζήτηση πληροφοριών μέσω πρόσθετων συνδέσμων και κουμπιών που παρέχουν σχετικές λεπτομέρειες. Επίσης, τονίζουν τη σημασία που δίνεται στο οπτικοακουστικό υλικό, ακόμη και από τις αρχές του προηγούμενου αιώνα, υπογραμμίζοντας την ποικιλία σε πηγές πληροφοριών.

Ε1: *«Υπάρχουν διαφορετικές πηγές πληροφοριών τόσο πρωτογενείς όσο και δευτερογενείς. Συγκεκριμένα, γίνεται αναφορά σε μονογραφίες, άρθρα περιοδικών, συνέδρια».*

Ε2: *«Καθώς ο εκπαιδευόμενος μελετά το Ε. Υ. μπορεί να ανατρέξει σε περισσότερες πληροφορίες, πατώντας το κουμπί της πληροφορίας. Τότε εμφανίζονται πληροφορίες σχετικές με το θέμα».*

Ε3: *«Ναι, στο Ε.Υ. υπάρχει εξαιρετικά μεγάλη ποικιλία σε πηγές πληροφοριών. Ιδιαίτερα ενδιαφέρον είναι το γεγονός ότι υπάρχει οπτικοακουστικό υλικό από τις αρχές του προηγούμενου αιώνα π.χ βίντεο, βιβλία - αναγνωστήρια κ.α».*

Γ) Συγκριτική ανάλυση πληροφοριών/απόψεων

Σχετικά με το αν γίνεται στο Ε.Υ. συγκριτική ανάλυση των πληροφοριών/απόψεων που παρατίθενται, σύμφωνα με τις απαντήσεις των ερωτώμενων αυτό συμβαίνει, ενώ επισημαίνεται πως στο τέλος κάθε ενότητας περιλαμβάνεται βιβλιογραφία, που παρέχει υλικό για περαιτέρω σύγκριση και αναστοχασμό.

Ε1: *«Ναι, στο εκπαιδευτικό υλικό γίνεται συγκριτική ανάλυση πληροφοριών».*

Ε2: *«Στο τέλος κάθε ενότητας αναγράφεται η βιβλιογραφία που έχει χρησιμοποιηθεί, όπως περιοδικά, διαδικτυακές πηγές, αναφορές και απόψεις ιστορικών επιστημόνων».*

Ε3: *«Σε κάποια σημεία του Ε.Υ. γίνεται συγκριτική αναφορά πληροφοριών / απόψεων».*

Δ) Ερμηνεία/κριτική συζήτηση πληροφοριών

Σύμφωνα με τις ερωτώμενες, το Ε.Υ. είναι εμπλουτισμένο με ερμηνεία και κριτική συζήτηση των πληροφοριών, προσφέροντας στους εκπαιδευόμενους τη δυνατότητα να κατανοήσουν καλύτερα το περιεχόμενο. Επισημαίνουν, επίσης, την ύπαρξη κουμπιών, που επιτρέπουν στους εκπαιδευόμενους να αποκτούν περισσότερες πληροφορίες για τις εικόνες και τα δεδομένα που παρουσιάζονται, ενώ εμπεριέχονται και δραστηριότητες που ενισχύουν την κριτική συζήτηση και την ερμηνεία των πληροφοριών από τους ίδιους τους εκπαιδευόμενους.

Ε1: *«Ναι, ερμηνεύονται τα όσα παρατίθενται».*

Ε2: *«Το κουμπί που συναντάει ο εκπαιδευόμενος στο Ε.Υ. δίνει περισσότερες πληροφορίες και επεξηγεί τις εικόνες».*

Ε3: *«Ναι, το Ε.Υ. είναι εμπλουτισμένο με ερμηνεία των πληροφοριών από την δημιουργό του και εμπλουτισμένο με δραστηριότητες για κριτική συζήτηση και ερμηνεία από τους εκπαιδευόμενους».*

Ε) Δυνατότητα περαιτέρω μελέτης σε διαφορετικές πηγές

Σύμφωνα με τις ερωτώμενες το Ε.Υ. παρέχει σαφείς δυνατότητες για περαιτέρω μελέτη σε ποικιλία πηγών, ενθαρρύνοντας τους εκπαιδευόμενους να εμβαθύνουν στα θέματα που επιθυμούν.

Ε1: *«Ναι, στο τέλος κάθε διδακτικής ενότητας υπάρχει υλικό για περαιτέρω μελέτη».*

Ε2: *«Δίνεται η δυνατότητα στον εκπαιδευόμενο, αφού ολοκληρώσει τη μελέτη του Ε.Υ. να ανατρέξει σε όποια βιβλιογραφία εκείνος επιθυμεί, καθώς η βιβλιογραφία αναγράφεται στο τέλος κάθε ενότητας».*

Ε3: *«Ναι, το Ε.Υ παρέχει τη δυνατότητα στον εκπαιδευτικό για περαιτέρω μελέτη σε μεγάλο πλήθος διαφορετικών πηγών».*

2ος Άξονας: Απλή - κατανοητή παρουσίαση γνωστικού αντικειμένου

Α) Φιλικό ύφος

Σύμφωνα με τις ερωτώμενες, το ύφος γραφής του Ε.Υ. χαρακτηρίζεται ως φιλικό προς τον αναγνώστη και σε αυτό συμβάλλει η χρήση του β' ενικού προσώπου και το κατανοητό λεξιλόγιο.

Ε1: *«Το ύφος γραφής είναι φιλικό. Σε αυτό βοηθάει η χρήση β΄ ενικού προσώπου αλλά και το κατανοητό λεξιλόγιο».*

Ε2: *«Το ύφος του Ε.Υ. είναι φιλικό, καθώς ο δημιουργός χρησιμοποιεί το β ενικό πρόσωπο».*

Ε3: *«Ναι, είναι εξαιρετικά φιλικό για τον αναγνώστη».*

Β) Χρήση προσωπικών και κτητικών αντωνυμιών

Όπως αναφέρουν οι ερωτώμενες, στο Ε.Υ. γίνεται χρήση προσωπικών και κτητικών αντωνυμιών και κυρίως στις δραστηριότητες και τις ενέργειες που καλείται να εκτελέσει ο εκπαιδευόμενος.

Ε1: *«Ναι, στο εκπαιδευτικό υλικό γίνεται χρήση προσωπικών και κτητικών αντωνυμιών».*

Ε2: *«Λόγω του ότι το Ε.Υ. χρησιμοποιεί το β ενικό πρόσωπο, γίνεται η χρήση προσωπικών και κτητικών αντωνυμιών».*

Ε3: *«Ναι, ιδιαίτερα στις δραστηριότητες/ενέργειες που παρακινείται να κάνει ο εκπαιδευόμενος».*

Γ) Χρήση καθομιλουμένης γλώσσας

Όπως αναφέρουν οι ερωτώμενες, στο Ε.Υ. γίνεται χρήση της καθομιλουμένης γλώσσας, γεγονός που το καθιστά κατανοητό και ευκολοδιάβαστο. Η απλή και καθημερινή γλώσσα που χρησιμοποιείται βοηθά τους εκπαιδευόμενους να κατανοήσουν εύκολα το περιεχόμενο, χωρίς να δυσκολεύονται από εξειδικευμένη ή περίπλοκη ορολογία.

Ε1: *«Στο εκπαιδευτικό υλικό γίνεται χρήση της καθομιλουμένης γεγονός που το κάνει κατανοητό και ευκολοδιάβαστο χωρίς να κουράζει».*

Ε2: *«Το Ε.Υ. είναι γραμμένο σε απλή καθημερινή γλώσσα, χωρίς δύσκολες λέξεις ή κάποια δύσκολη ορολογία».*

Ε3: *«Ναι, στο εκπαιδευτικό γίνεται χρήση της καθομιλουμένης γλώσσας/».*

Δ) Ευανάγνωστη γραφή

Σύμφωνα με τις ερωτώμενες, η γραφή του Ε.Υ. είναι ιδιαίτερα ευανάγνωστη, διευκολύνοντας τον αναγνώστη να παρακολουθήσει το περιεχόμενο με ευχάριστο τρόπο, ενώ με τη χρήση τυπογραφικών στοιχείων, όπως έντονη γραφή, πλάγια γραφή και χρώματα, τονίζονται τα σημαντικά σημεία. Ως μόνη εξαίρεση αναφέρονται οι δραστηριότητες που περιλαμβάνουν το κρυπτόλεξο, οι οποίες δεν ήταν τόσο ευανάγνωστες όσο τα υπόλοιπα τμήματα του υλικού.

Ε1: *«Η γραφή είναι ευανάγνωστη με αποτέλεσμα να διαβάζεται το υλικό ευχάριστα».*

Ε2: *«Το Ε.Υ. είναι ιδιαίτερα ευανάγνωστο, διότι χρησιμοποιεί χρώματα, πλάγια γραφή και έντονη γραμματοσειρά, δίνοντας έμφαση στα σημαντικά σημεία».*

Ε3: *«Ναι, είναι εξαιρετικά ευανάγνωστη τόσο το κύριο μέρος του Ε.Υ. όσο και οι επιπλέον πληροφορίες και οι ασκήσεις. Μόνο οι δραστηριότητες που περιλάμβαναν κρυπτόλεξο δεν ήταν τόσο ευανάγνωστες όσο το υπόλοιπο Ε.Υ».*

Ε) Ικανοποιητική πυκνότητα πληροφοριών

Η πυκνότητα των πληροφοριών του Ε.Υ. κρίνεται από τις ερωτώμενες ως ικανοποιητική, παρέχοντας εκείνες τις πληροφορίες που απαιτούνται ώστε να καλύπτονται τα θέματα χωρίς να κουράζεται ο χρήστη. Στο Ε.Υ. δεν υπάρχουν υπερβολικά μεγάλα κείμενα και οι επιπλέον πληροφορίες που δίνονται με το αντίστοιχο κουμπί, διατηρούν επίσης μια ικανοποιητική πυκνότητα.

Ε1: *«Οι πληροφορίες είναι τόσες όσες χρειάζονται, χωρίς μεγάλα κείμενα και χωρίς πολλές λεπτομέρειες που θα κούραζαν τον χρήστη».*

Ε2: *«Η πυκνότητα του Ε.Υ. είναι ικανοποιητική και καθόλου κουραστική. Δίνει επιπλέον πληροφορίες, πατώντας το κουμπί «πληροφορίες».*

Ε3: *«Ναι, είναι ικανοποιητική. Επίσης οι επεξηγήσεις που συνοδεύουν το Ε.Υ. έχουν ικανοποιητική πυκνότητα πληροφοριών».*

ΣΤ) Τμηματική παρουσίαση στο μέγεθος της οθόνης

Οι απαντήσεις υποδεικνύουν ότι γίνεται τμηματική παρουσίαση στο μέγεθος της οθόνης. Στα βίντεο των συνοψίσεων, το υλικό παρουσιάζεται τμηματικά, ενώ στις περιπτώσεις που το υλικό παρουσιάζεται μαζεμένο ανά διαφάνεια, είναι διαμορφωμένο έτσι ώστε να παραμένει ευανάγνωστο και να καθοδηγεί τον εκπαιδευόμενο στον τρόπο μελέτης.

Ε1: *«Ναι, το εκπαιδευτικό υλικό παρουσιάζεται τμηματικά στο μέγεθος της οθόνης».*

Ε2: *«Ναι το υλικό παρουσιάζεται τμηματικά στην οθόνη».*

Ε3: *«Στα βίντεο της κάθε σύνοψης, το Ε.Υ παρουσιάζεται τμηματικά στο μέγεθος της οθόνης. Στο υπόλοιπο μέρος, συνήθως, παρουσιάζεται μαζεμένο/όλο μαζί το υλικό ανά διαφάνεια αλλά με τέτοιο τρόπο ώστε να είναι ευανάγνωστο από το χρήστη και να τον καθοδηγεί στον τρόπο μελέτης/ανάγνωσης π.χ κάπου υπάρχουν βέλη».*

Ζ) Μόνο κείμενο

Οι απαντήσεις καταδεικνύουν ότι το Ε.Υ. περιλαμβάνει εικόνες, ήχους, διαδραστικά βίντεο και δραστηριότητες ανατροφοδότησης, καθιστώντας το υλικό ενδιαφέρον για τους εκπαιδευόμενους.

Ε1: *«Όχι, δεν περιέχει μόνο κείμενο».*

Ε2: *«Το Ε.Υ. αποτελείται από εικόνες, ήχους, διαδραστικά βίντεο, κείμενα, δραστηριότητες ανατροφοδότησης. Δεν αφήνει τον εκπαιδευόμενο να κουραστεί και να βαρεθεί».*

Ε3: *«Όχι, το εκπαιδευτικό υλικό περιέχει και εικόνες, σχήματα, βίντεο, ήχο».*

Η) Κείμενο και εικόνες

Οι απαντήσεις των ερωτώμενων υποδεικνύουν ότι το Ε.Υ. περιέχει συνδυασμό κειμένου και εικόνων, γεγονός που ενισχύει σημαντικά τη διαδικασία κατανόησης των πληροφοριών.

Ε1: *«Ναι, περιέχει κείμενο και εικόνες».*

Ε2: *«Όταν συνδυάζεται εικόνα και κείμενο, η κατανόηση του Ε.Υ. γίνεται παιχνίδι».*

Ε3: *«Ναι, το Ε.Υ. περιέχει και εικόνες οι οποίες βοηθούν τον εκπαιδευόμενο να κατανοήσει καλύτερα το Ε.Υ π.χ. εικόνες από επιστημονικά άρθρα, από κτίρια (σχολεία) της εποχής που αναφέρεται, ακόμη και οι εικόνες - φωτογραφίες από πρόσωπα που αναφέρονται στο Ε.Υ».*

Θ) Κείμενο, εικόνες, βίντεο

Σύμφωνα με τις ερωτώμενες, το Ε.Υ. περιλαμβάνει κείμενο, εικόνες και βίντεο ενισχύοντας τη διαδικασία κατανόησης, ενώ αυτή η συνδυαστική παρουσίαση καθιστά τη μελέτη του Ε.Υ. πιο ευχάριστη και διασκεδαστική.

Ε1: *«Το εκπαιδευτικό υλικό περιέχει κείμενο, εικόνες και video κάτι που συμβάλλει στη μεγαλύτερη κατανόησή του».*

Ε2: *«Ο συνδυασμός του κειμένου, βίντεο και εικόνας κάνει τη μελέτη του Ε.Υ. πιο ευχάριστη και διασκεδαστική».*

Ε3: *«Ναι, το Ε.Υ. περιέχει κείμενο, εικόνες και video».*

Ι) Χρωματικές συνθέσεις για άνετη αλληλεπίδραση

Οι απαντήσεις υποδεικνύουν ότι τα ήπια και φιλικά προς το μάτι χρώματα που χρησιμοποιούνται δεν κουράζουν τους χρήστες, αλλά αντίθετα ενισχύουν την εμπειρία μελέτης, όπως επίσης και η σταθερότητα στις χρωματικές συνθέσεις καθ' όλη τη διάρκεια του Ε.Υ.

Ε1: *«Ναι, οι χρωματικές συνθέσεις συμβάλλουν στην άνετη αλληλεπίδραση καθώς τα χρώματα που χρησιμοποιούνται είναι ήπια και δεν κουράζουν».*

Ε2: *«Τα χρώματα που χρησιμοποιεί το Ε.Υ. είναι πολύ φιλικά στο μάτι, δεν κουράζουν και ενισχύουν τη μελέτη».*

Ε3: *«Ναι, οι χρωματικές συνθέσεις του Ε.Υ. συμβάλλουν στην άνετη αλληλεπίδραση και ιδιαίτερα το γεγονός ότι διατηρούνται οι ίδιες χρωματικές συνθέσεις σε όλο το Ε.Υ.».*

3ος Άξονας: Ευχρηστία Ε.Υ.

Α) Κουμπιά κατανοητά και αναγνωρίσιμα

Σύμφωνα με τις ερωτώμενες, τα κουμπιά που χρησιμοποιούνται στο Ε.Υ. είναι κατανοητά και εύκολα αναγνωρίσιμα, είναι τοποθετημένα στη δεξιά πλευρά των διαφανειών και έχουν ίδιες χρωματικές αποχρώσεις με το υπόλοιπο Ε.Υ. Οι επεξήγηση αυτών, στην αρχή κάθε ενότητας, συμβάλλει ακόμη περισσότερο στην κατανόησή τους.

Ε1: *«Τα κουμπιά που χρησιμοποιήθηκαν είναι αναγνωρίσιμα και κατανοητά και επεξηγούνται στην αρχή της κάθε διδακτικής ενότητας και παράλληλα υπάρχουν στη δεξιά πλευρά κάθε διαφάνειας».*

Ε2: *«Με την έναρξη του Ε.Υ. υπάρχουν σχετικές και πολύτιμες πληροφορίες. Είναι απόλυτα κατανοητές και δεν δυσκολεύουν καθόλου τον εκπαιδευόμενο».*

Ε3: *«Ναι, είναι. Μάλιστα όλα τα κουμπιά είναι στις ίδιες χρωματικές αποχρώσεις με το υπόλοιπο μέρος του Ε.Υ».*

Β) Εικονίδια κατανοητά και αναγνωρίσιμα

Σύμφωνα με τις απαντήσεις που συλλέχθηκαν από το ερωτηματολόγιο, τα εικονίδια που χρησιμοποιήθηκαν στο Ε.Υ. θεωρούνται κατανοητά και αναγνωρίσιμα, ενώ επεξηγούνται στην αρχή κάθε διδακτικής ενότητας.

Ε1: *«Τα εικονίδια που χρησιμοποιήθηκαν είναι αναγνωρίσιμα και κατανοητά και επεξηγούνται στην αρχή της κάθε διδακτικής ενότητας».*

Ε2: *«Σε κάθε ενότητα υπάρχει η διαφάνεια με την επεξήγηση συμβόλων δίνονται όλες οι απαραίτητες πληροφορίες. Εξηγούνται όλα τα κουμπιά και τα εικονίδια».*

Ε3: *«Ναι είναι όλα τα εικονίδια κατανοητά και αναγνωρίσιμα».*

Γ) Εύκολη πλοήγηση

Σύμφωνα με τις απαντήσεις, η πλοήγηση στο Ε.Υ. αξιολογείται ως ιδιαίτερα εύκολη. Οι ερωτώμενες, επισημαίνουν ότι το επεξηγηματικό βίντεο που υπάρχει στην εισαγωγική ενότητα συνέβαλε σημαντικά στην εξοικείωση τους με τη χρήση του υλικού, ενώ τα κουμπιά πλοήγησης, τα βελάκια, οι τίτλοι στο κάτω μέρος της σελίδας και οι συνδέσεις καθιστούν την πλοήγηση εύκολη.

Ε1: *«Η πλοήγηση στο εκπαιδευτικό υλικό είναι πολύ εύκολη και σε αυτό συνέβαλλε το επεξηγηματικό βίντεο που υπάρχει στην εισαγωγική ενότητα, τα κουμπιά και οι συνδέσεις».*

Ε2: *«Η πλοήγηση του Ε.Υ. είναι πάρα πολύ εύκολη. Τα κουμπιά και τα βελάκια βοηθούν πολύ».*

Ε3: *«Ναι, η πλοήγηση στο Ε.Υ. είναι εύκολη (κουμπιά πλοήγησης, τίτλοι στο κάτω μέρος, απευθείας μετακίνηση από τα περιεχόμενα στην επιθυμητή σελίδα)».*

Δ) Ακρίβεια υπερσυνδέσμων

Σύμφωνα με τις ερωτώμενες, οι υπερσύνδεσμοι που περιλαμβάνονται στο Ε.Υ. λειτουργούν σωστά και οδηγούν στο αναμενόμενο περιεχόμενο. Επίσης, αναφέρουν ότι οι

υπερσύνδεσμοι εμφανίζονται σε διάφορα σημεία του υλικού και προσφέρουν πρόσβαση σε επιπλέον πληροφορίες που σχετίζονται με το θέμα που μελετούν.

Ε1: *«Υπάρχει το σύμβολο των υπερσυνδέσμων σε διάφορα σημεία του εκπαιδευτικού υλικού, το οποίο οδηγεί στο αναμενόμενο περιεχόμενο».*

Ε2: *«Οι υπερσύνδεσμοι του Ε.Υ. λειτουργούν και οδηγούν σε περαιτέρω πληροφορίες σχετικές με το υλικό που μελετά ο εκπαιδευόμενος».*

Ε3: *«Ναι, οι υπερσύνδεσμοι του Ε.Υ. οδηγούν στο αναμενόμενο περιεχόμενο το οποίο είναι σύμφωνο με το περιεχόμενο της κάθε διαφάνειας και βοηθάει τους εκπαιδευόμενους να εμπλουτίσουν τις γνώσεις τους σχετικά με αυτό».*

4ος Άξονας: Υποστήριξη – καθοδήγηση εκπαιδευόμενου στη μελέτη του

Α) Συμβουλές μελέτης

Σύμφωνα με τις απαντήσεις που δόθηκαν, το Ε.Υ. παρέχει σαφείς συμβουλές και καθοδήγηση σχετικά με το πώς να μελετηθεί μέσα μια ξεχωριστή ενότητα με οδηγίες μελέτης, από το εισαγωγικό βίντεο του μαθήματος, μέσα από το avatar καθώς και από εισαγωγικά στοιχεία κάθε ενότητας όπου αναφέρονται ο σκοπός, τα προσδοκώμενα μαθησιακά αποτελέσματα, λέξεις κλειδιά και ο εκτιμώμενος χρόνος μελέτης.

Ε1: *«Ναι, παρέχονται συμβουλές για το πώς να μελετηθεί το εκπαιδευτικό υλικό μέσα από το εισαγωγικό βίντεο που παρατίθεται στην αρχή».*

Ε2: *«Ο ήρωας avatar είναι εκείνος ο οποίος καθοδηγεί τον εκπαιδευόμενο, δίνει πληροφορίες για την ενότητα που πρόκειται να μελετήσει. Στα εισαγωγικά στοιχεία κάθε ενότητας αναφέρονται ο σκοπός, τα προσδοκώμενα μαθησιακά αποτελέσματα, λέξεις κλειδιά και ο εκτιμώμενος χρόνος».*

Ε3: *«Ναι, συγκεκριμένα υπάρχει ξεχωριστή ενότητα στο Ε.Υ. με οδηγίες μελέτης».*

Β) Έμφαση σε σημεία

Από τις απαντήσεις προκύπτει ότι το Ε.Υ. υποστηρίζει τον εκπαιδευόμενο να εστιάσει σε συγκεκριμένα σημεία μέσω διαφόρων ενδείξεων και σημάνσεων, όπως πλαίσια, έντονη και πλάγια γραφή, χρήση διαφορετικών χρωμάτων, διευκολύνοντας την κατανόηση των πιο σημαντικών εννοιών.

Ε1: *«Ναι, υπάρχουν ενδείξεις σε όλο το εκπαιδευτικό υλικό που βοηθούν τον εκπαιδευόμενο να δώσει μεγαλύτερη έμφαση σε συγκεκριμένα σημεία».*

Ε2: *«Τα χρώματα και η πλάγια γραφή, διευκολύνουν τον εκπαιδευόμενο στην πλοήγηση και κατανόηση του περιεχομένου. Έτσι το Ε.Υ. γίνεται καλύτερα κατανοητό».*

Ε3: *«Ναι, ο πιο συνηθισμένος τρόπος είναι η χρήση διαφορετικού χρώματος σε λέξεις ή εκφράσεις».*

Γ) Επεξηγηματικά σχόλια

Σύμφωνα με τα αποτελέσματα του ερωτηματολογίου, το Ε.Υ. περιλαμβάνει επεξηγηματικά σχόλια.

Ε1: *«Υπάρχει το κουμπί πληροφορίες, το οποίο όταν το πατήσεις δίνει περισσότερες πληροφορίες για κάποιο ζήτημα».*

Ε2: *«Ο εκπαιδευόμενος πατώντας το κουμπί «πληροφορίες» έχει τη δυνατότητα να μελετήσει περισσότερες πληροφορίες».*

Ε3: *«Ναι, υπάρχουν άφθονα επεξηγηματικά σχόλια».*

5ος Άξονας: Αλληλεπίδραση Ε.Υ. με τον εκπαιδευόμενο στη μελέτη του

Α) Δραστηριότητες που ενθαρρύνουν την έκφραση απόψεων-κρίσεων

Οι ερωτώμενες σημείωσαν ότι το Ε.Υ. περιλαμβάνει εργαλεία όπως τα Google Forms και το Padlet, τα οποία δίνουν στους εκπαιδευόμενους τη δυνατότητα να καταγράψουν και να αποστείλουν τις σκέψεις και απόψεις τους.

Ε1: *«Υπάρχουν δραστηριότητες οι οποίες ενθαρρύνουν τον χρήστη να εκφράσει τις απόψεις του μέσα από google forms αλλά και padlet».*

Ε2: *«Το Ε.Υ. χρησιμοποιεί την Google Forms, όπου ο εκπαιδευόμενος μπορεί να καταγράψει τις σκέψεις του και να τις αποστείλει».*

Ε3: *«Ναι, το Ε.Υ. εμπεριέχει δραστηριότητες σε κάθε ενότητα οι οποίες ενθαρρύνουν τον εκπαιδευόμενο να εκφράσει τις δικές του απόψεις/κρίσεις πάνω σε σημαντικά ζητήματα».*

Β) Δραστηριότητες που ενθαρρύνουν τη διατύπωση ερωτήσεων

Σύμφωνα με τις ερωτώμενες, το Ε.Υ. περιλαμβάνει δραστηριότητες που ενθαρρύνουν τον εκπαιδευόμενο να διατυπώνει τις δικές του ερωτήσεις πάνω σε σημαντικά ζητήματα, αν και αυτό δεν γίνεται πάντα άμεσα. Όπως αναφέρθηκε, οι δραστηριότητες, όπως τα padlets, επιτρέπουν στους χρήστες να απαντούν αλλά και να εκφράζουν τις ερωτήσεις τους. Παράλληλα, υπάρχει η δυνατότητα σχολιασμού και ανταλλαγής απόψεων μεταξύ των συνεπιμορφούμενων, κάτι που ενθαρρύνει την αλληλεπίδραση και έμμεσα τη διατύπωση ερωτήσεων προς τους άλλους συμμετέχοντες.

Ε1: *«Υπάρχουν δραστηριότητες (padlets) οι οποίες ενθαρρύνουν τον χρήστη και να απαντήσει αλλά και να εκφράσει τις ερωτήσεις του».*

Ε2: *«Ο εκπαιδευόμενος μπορεί να σχολιάσει τις απόψεις των συνεπιμορφούμενών του και να αλληλεπιδράσει ανταλλάσσοντας απόψεις».*

Ε3: *«Το Ε.Υ. δεν εμπεριέχει δραστηριότητες οι οποίες να ενθαρρύνουν άμεσα τον εκπαιδευόμενο να διατυπώνει δικές του ερωτήσεις πάνω σε σημαντικά ζητήματα αλλά εμπεριέχει δραστηριότητες οι οποίες τον ενθαρρύνουν να αλληλεπιδράσει με τις απόψεις των συνεπιμορφούμενών του, οπότε έμμεσα μπορεί να κάνει σε αυτούς κάποιες ερωτήσεις».*

Γ) Δραστηριότητες συναισθηματικής εμπλοκής

Σύμφωνα με τις ερωτώμενες, το Ε.Υ. περιέχει δραστηριότητες οι οποίες εμπλέκουν συναισθηματικά τον εκπαιδευόμενο.

Ε1: *«Ναι, το εκπαιδευτικό υλικό περιέχει τέτοιες δραστηριότητες».*

Ε2: *«Ναι, εμπεριέχει. Στο Ε.Υ. υπάρχει το διαδραστικό βίντεο, μέσα στο οποίο ο εκπαιδευόμενος έχει τη δυνατότητα να ελέγξει τις γνώσεις του και να συνεχίσει τη μελέτη».*

Ε3: *«Ναι, εμπεριέχει».*

Δ) Δραστηριότητες που ενθαρρύνουν ανταλλαγή απόψεων μεταξύ εκπαιδευόμενων

Σύμφωνα με τις απαντήσεις των συμμετεχόντων, το Ε.Υ. περιέχει δραστηριότητες που ενθαρρύνουν την ανταλλαγή απόψεων μεταξύ των εκπαιδευομένων. Αυτές οι δραστηριότητες γίνονται κυρίως μέσω της εφαρμογής Padlet, όπου οι εκπαιδευόμενοι έχουν τη δυνατότητα να καταγράψουν τις σκέψεις τους και να ανταλλάξουν απόψεις με άλλους.

Ε1: *«Υπάρχουν δραστηριότητες οι οποίες ενθαρρύνουν τον χρήστη να αλληλεπιδράσει με τους υπόλοιπους χρήστες μέσω των padlets».*

Ε2: *«Στην εφαρμογή Padlet ο εκπαιδευόμενος μπορεί να καταγράψει τις σκέψεις του και να ανταλλάξει απόψεις και γνώμες με άλλους εκπαιδευόμενους».*

Ε3: *«Ναι, υπάρχουν τέτοιες δραστηριότητες σε κάθε ενότητα».*

Ε) Δραστηριότητες που ενθαρρύνουν τον εκπαιδευόμενο να αισθανθεί μέλος ομάδας

Σύμφωνα με τις ερωτώμενες, το Ε.Υ. περιέχει δραστηριότητες που ενθαρρύνουν τους εκπαιδευόμενους να αντιληφθούν τον εαυτό τους ως μέλος μιας κοινωνικής ομάδας με συγκεκριμένες ανάγκες και προσδοκίες. Μέσα από τη χρήση διαδραστικών εργαλείων, όπως το Padlet και τα Google Forms, οι εκπαιδευόμενοι έχουν τη δυνατότητα να ανταλλάξουν απόψεις, ιδέες και σκέψεις με άλλους. Αυτή η διαδικασία ενισχύει το αίσθημα κοινότητας και δημιουργεί έναν χώρο όπου οι εκπαιδευόμενοι νιώθουν ότι ανήκουν σε μια κοινωνική ομάδα με κοινές προσδοκίες και στόχους.

Ε1: *«Ο χρήστης μπορεί να θεωρήσει τον εαυτό του ως μέλος μιας κοινωνικής ομάδας που έχει συγκεκριμένες ανάγκες και προσδοκίες καθώς μέσα από τις δραστηριότητες του υλικού μπορεί να αλληλεπιδράσει και να ανταλλάξει απόψεις και ιδέες με τους υπολοίπους χρήστες».*

Ε2: *«Με τη χρήση του Padlet και Google Forms ο εκπαιδευόμενος μπορεί να έρθει σε επαφή με άλλους συνεκπαιδευόμενους και να ανταλλάξουν απόψεις και σκέψεις. Με τον τρόπο αυτόν θα νιώσει μέλος μιας κοινωνικής ομάδας με τις ίδιες ανάγκες και προσδοκίες».*

Ε3: *«Ναι, εμπεριέχει».*

ΣΤ) Δραστηριότητες που ενθαρρύνουν τον εκπαιδευόμενο να ενσωματώσει/εμπλουτίσει τις απόψεις του

Σύμφωνα με τις απαντήσεις που δόθηκαν, το Ε.Υ. περιέχει δραστηριότητες που ενθαρρύνουν τον εκπαιδευόμενο να ενσωματώσει και να εμπλουτίσει τις απόψεις του, όπως μέσα από εργαλεία όπως το Padlet.

Ε1: *«Ναι, υπάρχουν δραστηριότητες, οι οποίες βοηθούν τον χρήστη να καταγράψει τις απόψεις του».*

Ε2: *«Με την εφαρμογή Padlet ο εκπαιδευόμενος μπορεί να καταγράψει και να ενσωματώσει τις απόψεις του για το Ε.Υ.».*

Ε3: *«Ναι, εμπεριέχει».*

6ος Άξονας: Αναστοχασμός - αυτοαξιολόγησης εκπαιδευόμενου

Α) Δραστηριότητες αυτοαξιολόγησης

Οι ερωτώμενες επιβεβαιώνουν ότι το Ε.Υ. περιέχει δραστηριότητες που ενθαρρύνουν την αυτοαξιολόγηση του εκπαιδευόμενου. Συγκεκριμένα, στο τέλος κάθε δραστηριότητας παρέχεται ανατροφοδότηση, με επιλογές όπως το κουμπί «έλεγχος», το οποίο επιβραβεύει τις σωστές απαντήσεις ή καθοδηγεί τον εκπαιδευόμενο στην αντίστοιχη διαφάνεια για να εντοπίσει τις σωστές πληροφορίες. Έτσι, δίνεται στον εκπαιδευόμενο η ευκαιρία να αναστοχαστεί και να βελτιώσει την κατανόησή του, ενισχύοντας την αυτοαξιολόγησή του κατά τη μελέτη.

Ε1: *«Ναι, στο εκπαιδευτικό υλικό εμπεριέχονται δραστηριότητες που ενθαρρύνουν την αυτοαξιολόγηση του εκπαιδευόμενου».*

Ε2: *«Στο τέλος κάθε δραστηριότητας υπάρχει ανατροφοδότηση για τον εκπαιδευόμενο πατώντας το κουμπί «έλεγχος», όπου επιβραβεύει τον εκπαιδευόμενο όταν έχει όλες τις απαντήσεις σωστές ή εμφανίζεται ένα πλαίσιο που καθοδηγεί τον μαθητευόμενο στην αντίστοιχη διαφάνεια, ώστε να βρει τη σωστή απάντηση».*

Ε3: *«Ναι, υπάρχουν αρκετές δραστηριότητες και μάλιστα στις οποίες υπάρχει σχετική καθοδήγηση για να μπορέσει ο εκπαιδευόμενος να ανατρέξει στα κατάλληλη σημεία μελέτης».*

Β) Δραστηριότητες για ανάπτυξη αυτόνομης κριτικής σκέψης

Σύμφωνα με τις απαντήσεις που δόθηκαν, το Ε.Υ. περιέχει δραστηριότητες που ενθαρρύνουν την ανάπτυξη της αυτόνομης κριτικής σκέψης των εκπαιδευόμενων, όπως τα διαδραστικά βίντεο και η δραστηριότητα του κρυπτόλεξου που προσφέρουν ευκαιρίες για την ενίσχυση της κριτικής σκέψης.

Ε1: *«Ναι, υπάρχουν δραστηριότητες, οι οποίες αναπτύσσουν την κριτική σκέψη του χρήστη».*

Ε2: *«Τα διαδραστικά βίντεο βοηθούν τον εκπαιδευόμενο στην ανάπτυξη της κριτικής σκέψης, όπως και η δραστηριότητα του κρυπτόλεξου».*

Ε3: *«Ναι, εμπεριέχει».*

Γ) Δραστηριότητες για ανάπτυξη διαύλων επικοινωνίας με στόχο την ανατροφοδότηση

Οι ερωτώμενες επιβεβαιώνουν ότι το Ε.Υ. περιέχει δραστηριότητες που ενθαρρύνουν την ανάπτυξη δίαυλων επικοινωνίας με στόχο την ανατροφοδότηση του εκπαιδευόμενου, όπως είναι το Google Forms και το Padlet αλλά και δραστηριότητες που προσφέρουν δυνατότητες για άμεση ανατροφοδότηση από το ίδιο το Ε.Υ.

Ε1: *«Ναι, εμπεριέχει τέτοιες δραστηριότητες».*

Ε2: *«Δραστηριότητες όπως Google Forms και η εφαρμογή Padlet θεωρούνται δίαυλος επικοινωνίας με στόχο την ανατροφοδότηση του εκπαιδευόμενου».*

Ε3: *«Υπάρχουν δραστηριότητες με στόχο την ανατροφοδότηση του εκπαιδευόμενου, από το ίδιο το Ε.Υ.».*

Δ) Δραστηριότητες συσχέτισης νέων δεδομένων με τη δική του πραγματικότητα

Σύμφωνα με τις απαντήσεις που δόθηκαν, το Ε.Υ. περιλαμβάνει δραστηριότητες που ενθαρρύνουν τον εκπαιδευόμενο να συσχετίσει τα νέα δεδομένα με τη δική του πραγματικότητα.

Ε1: *«Ναι, εμπεριέχει δραστηριότητες».*

Ε2: *«Οι δραστηριότητες του Ε.Υ. μπορούν να χρησιμοποιηθούν όπως θεωρεί ο εκπαιδευόμενος».*

Ε3: *«Ναι, εμπεριέχει και μάλιστα είναι ανοικτού τύπου».*

Ε) Δραστηριότητες εφαρμογής νέας γνώσης στη δική του πραγματικότητα

Σύμφωνα με τις ερωτώμενες, το Ε.Υ. εμπεριέχει δραστηριότητες που ενθαρρύνουν τον εκπαιδευόμενο να εφαρμόσει τις νέες γνώσεις που έμαθε στην δική του πραγματικότητα και καθημερινότητα.

Ε1: *«Ναι, περιέχονται δραστηριότητες που ενθαρρύνουν τον χρήστη να εφαρμόσει τη νέα γνώση στη δική του πραγματικότητα, να αναλύσει πραγματικές καταστάσεις με βάση τις νέες γνώσεις που απέκτησε».*

Ε2: *«Ναι, στο Ε.Υ. υπάρχουν δραστηριότητες που ενθαρρύνουν τον εκπαιδευόμενο να χρησιμοποιήσει τις νέες γνώσεις στην καθημερινότητά του».*

Ε3: *«Ναι, εμπεριέχει».*

7ος Άξονας: Σκοπός και προσδοκώμενα μαθησιακά αποτελέσματα

Α) Σαφής διατύπωση του σκοπού κάθε διδακτικής ενότητας

Όπως αναφέρουν οι ερωτώμενες, ο σκοπός της κάθε διδακτικής ενότητας στο Ε.Υ. διατυπώνεται στην αρχή με σαφή, συνοπτικό και περιεκτικό τρόπο.

Ε1: *«Στην αρχή κάθε διδακτικής ενότητας υπάρχει σαφώς διατυπωμένος ο σκοπός της».*

Ε2: *«Στα εισαγωγικά στοιχεία κάθε ενότητας αναγράφεται ο σκοπός της ενότητας».*

Ε3: *«Ναι και μάλιστα με συνοπτικό και περιεκτικό τρόπο, και δίνοντας έμφαση με χρώμα σε λέξεις κλειδιά».*

Β) Σαφής διατύπωση των προσδοκώμενων αποτελεσμάτων κάθε διδακτικής ενότητας

Σύμφωνα με τις ερωτώμενες, στο Ε.Υ. διατυπώνονται σαφώς τα προσδοκώμενα αποτελέσματα σε κάθε διδακτική ενότητα. Συγκεκριμένα, στην αρχή κάθε ενότητας περιλαμβάνονται αναλυτικά τα προσδοκώμενα αποτελέσματα, τα οποία ταξινομούνται σε επίπεδο γνώσεων, δεξιοτήτων και στάσεων.

Ε1: *«Στην αρχή κάθε διδακτικής ενότητας υπάρχουν σαφώς διατυπωμένα τα προσδοκώμενα αποτελέσματά της».*

Ε2: *«Στα εισαγωγικά στοιχεία κάθε ενότητας αναγράφονται αναλυτικά τα προσδοκώμενα αποτελέσματα σε επίπεδο γνώσεων, δεξιοτήτων και στάσεων».*

Ε3: *«Ναι διατυπώνονται και μάλιστα με ταξινόμηση σε επίπεδο γνώσεων, δεξιοτήτων και στάσεων».*

Γ) Παρακίνηση σε επίπεδο γνώσεων

Σύμφωνα με τις απαντήσεις των ερωτώμενων, τα προσδοκώμενα αποτελέσματα του Ε.Υ. παρακινούν τον εκπαιδευόμενο σε επίπεδο γνώσεων. Προκαλούν το ενδιαφέρον του και τον ενθαρρύνουν να αποκτήσει τις γνώσεις που σχετίζονται με την εκάστοτε ενότητα.

Ε1: *«Τα προσδοκώμενα αποτελέσματα προκαλούν το ενδιαφέρον του εκπαιδευόμενου και τον παρακινούν ώστε να επιθυμεί να αποκτήσει αυτές τις γνώσεις».*

Ε2: *«Ναι, τον παρακινούν να μάθει. Με την ολοκλήρωση της μελέτης του Ε.Υ. ο εκπαιδευόμενος θα γνωρίζει τα βασικά στοιχεία για την ενότητα που μελετά».*

Ε3: *«Ναι, παρακινούν».*

Δ) Παρακίνηση σε επίπεδο δεξιοτήτων

Όπως αναφέρουν οι ερωτώμενες, τα προσδοκώμενα αποτελέσματα του Ε.Υ. παρακινούν τον εκπαιδευόμενο σε επίπεδο δεξιοτήτων. Ο εκπαιδευόμενος ενθαρρύνεται να αποκτήσει νέες δεξιότητες, όπως η εξοικείωση με τη χρήση εργαλείων ΤΠΕ. Ωστόσο, επεσήμαναν ότι θα μπορούσε να είναι αναλυτικότεροι.

Ε1: *«Ναι, παρακινούν τον εκπαιδευόμενο να επιθυμεί να αποκτήσει αυτές τις νέες δεξιότητες».*

Ε2: *«Ναι, τον παρακινούν. Με την ολοκλήρωση του Ε.Υ. ο εκπαιδευόμενος θα έχει εξοικειωθεί με τη χρήση ΤΠΕ εργαλείων».*

Ε3: *«Ναι, παρακινούν. Θα μπορούσαν να είναι πιο αναλυτικά σε επίπεδο δεξιοτήτων».*

Ε) Παρακίνηση σε επίπεδο στάσεων

Σύμφωνα με τις ερωτώμενες, το Ε.Υ. παρακινεί τον εκπαιδευόμενο σε επίπεδο στάσεων. Ο εκπαιδευόμενος ενθαρρύνεται να καλλιεργήσει νέες στάσεις, όπως να αντιμετωπίζει τις ΤΠΕ ως εργαλεία που ενισχύουν τη σκέψη και τις ικανότητές του και όχι μόνο ως μέσα διασκέδασης και ψυχαγωγίας, να αλληλεπιδρά με τους άλλους επιμορφούμενους και να καλλιεργήσει την κριτική του σκέψη.

Ε1: *«Ναι, παρακινούν τον εκπαιδευόμενο».*

Ε2: *«Ναι, τον παρακινούν. Ο εκπαιδευόμενος όταν ολοκληρώσει τη μελέτη του Ε.Υ. θα πρέπει να αντιμετωπίζει τις ΤΠΕ ως εργαλεία που ενισχύουν τη σκέψη και τις ικανότητές του και όχι μόνο ως μέσα διασκέδασης και ψυχαγωγίας. Να αλληλεπιδρά με τους άλλους επιμορφούμενους. Να καλλιεργεί την κριτική του σκέψη».*

Ε3: *«Ναι, παρακινούν».*

ΣΤ) Έλεγχος προόδου με βάση τα προσδοκώμενα αποτελέσματα

Οι ερωτώμενες επισημαίνουν ότι το Ε.Υ. παρέχει τη δυνατότητα στον εκπαιδευόμενο να ελέγξει την πρόοδό του με βάση τα προσδοκώμενα αποτελέσματα. Τα αποτελέσματα αυτά προσφέρουν σαφή πληροφόρηση για το τι θα πρέπει να έχει μάθει ο εκπαιδευόμενος κατά την ολοκλήρωση της μελέτης του υλικού. Επιπλέον, στο τέλος κάθε ενότητας, ο εκπαιδευόμενος έχει τη δυνατότητα να ελέγξει την πρόοδό του μέσω δραστηριοτήτων που περιλαμβάνουν ανατροφοδότηση, ενώ για τα προσδοκώμενα αποτελέσματα σε επίπεδο δεξιοτήτων και στάσεων δίνεται έμφαση στην αυτοαξιολόγηση.

Ε1: *«Τα προσδοκώμενα αποτελέσματα παρέχουν πληροφορίες στον εκπαιδευόμενο για το τι θα πρέπει να έχει μάθει ολοκληρώνοντας τη μελέτη του εκπαιδευτικού υλικού».*

Ε2: *«Στο τέλος κάθε ενότητας, ο εκπαιδευόμενος έχει τη δυνατότητα να ελέγξει την πρόοδό του. Η τελευταία διαφάνεια της κάθε ενότητας αναλύει τη συνολική του βαθμολογία».*

Ε3: *«Ναι. Συγκεκριμένα για τα προσδοκώμενα αποτελέσματα σε επίπεδο γνώσεων υπάρχουν δραστηριότητες με ανατροφοδότηση από το Ε.Υ.. Ενώ για να ελέγξει τα προσδοκώμενα αποτελέσματα σε επίπεδο δεξιοτήτων και στάσεων χρειάζεται κυρίως η αυτοαξιολόγηση».*

8ος Άξονας: Εφαρμογή αρχών Πολυμεσικής Μάθησης

Α) Συνδυασμός κειμένου-εικόνας (Πολυμεσική Αρχή)

Οι συμμετέχοντες επιβεβαιώνουν ότι στο Ε.Υ. υπάρχει συνδυασμός κειμένου και εικόνας, κάτι που ενισχύει την κατανόηση του γνωστικού αντικειμένου, συμβάλλει στην καλύτερη απομνημόνευση του υλικού και δημιουργεί συναισθηματικές αντιδράσεις και στάσεις από την πλευρά των εκπαιδευόμενων.

Ε1: *«Στο εκπαιδευτικό υλικό υπάρχει συνδυασμός κειμένου και εικόνας κάτι που βοηθά στην καλύτερη κατανόηση του υλικού».*

Ε2: *«Ο συνδυασμός εικόνας και κειμένου δημιουργεί συναισθηματικές αντιδράσεις και στάσεις. Ο συνδυασμός αυτός συντελεί στην καλύτερη απομνημόνευση και κατανόηση του Ε.Υ.».*

Ε3: *«Ναι, υπάρχει σε όλη την έκταση του Ε.Υ.».*

Β) Χρήση εικόνων (Πολυμεσική Αρχή)

Οι ερωτώμενες αναφέρουν ότι η χρήση των εικόνων στο Ε.Υ. τους βοηθά στην καλύτερη κατανόηση του γνωστικού αντικειμένου.

Ε1: *«Ναι η χρήση των εικόνων βοηθά στην καλύτερη κατανόηση του γνωστικού αντικειμένου».*

Ε2: *«Η εικόνα αιχμαλωτίζει τον μαθητευόμενο και τον κατευθύνει στην καλύτερη κατανόηση του κειμένου».*

Ε3: *«Ναι, οι εικόνες σχετίζονται με το γνωστικό αντικείμενο και βοηθάνε στην κατανόησή του».*

Γ) Στοιχεία αφήγησης (Αρχή της Τροπικότητας)

Οι ερωτώμενες επισημαίνουν ότι το Ε.Υ. περιλαμβάνει στοιχεία αφήγησης. Σε όλες τις ενότητες υπάρχει αφήγηση, είτε μέσω του ήρωα-avatar που συνοδεύει τον εκπαιδευόμενο, είτε μέσω επεξηγηματικών σχολίων που διευκολύνουν την κατανόηση του υλικού, είτε μέσω των ψηφιακών αφηγήσεων που εστιάζουν σε ένα συγκεκριμένο θέμα. Επίσης, η ψηφιακή αφήγηση υποστηρίζει την καλύτερη κατανόηση του περιεχομένου.

Ε1: *«Στο εκπαιδευτικό υλικό υπάρχει αφήγηση σε όλες τις διαφάνειες, υπάρχουν επίσης και σχόλια που επεξηγούν καλύτερα κάποια σημεία του υλικού. Τέλος, υπάρχει ψηφιακή αφήγηση σε κάθε ενότητα που βοηθά στην καλύτερη κατανόηση του υλικού εστιάζοντας σε κάποια συγκεκριμένη θεματική».*

Ε2: *«Ο ήρωας avatar που μας συνοδεύει σε όλο το Ε.Υ. μας αφηγείται την ενότητα, μας δίνει χρήσιμες πληροφορίες για το υλικό μάθησης».*

Ε3: *«Ναι, υπάρχουν».*

Δ) Μη σχετικές πληροφορίες (Αρχή της Συνοχής)

Οι ερωτώμενες αναφέρουν ότι το Ε.Υ. δεν περιλαμβάνει μη σχετικές με το γνωστικό αντικείμενο πληροφορίες. Αντίθετα, όλες οι πληροφορίες που παρέχονται είναι σχετικές τόσο με το περιεχόμενο όσο και μεταξύ τους.

Ε1: *«Στο εκπαιδευτικό υλικό δεν συμπεριλαμβάνονται πληροφορίες που δεν σχετίζονται με το γνωστικό αντικείμενο».*

Ε2: *«Δεν χρησιμοποιεί λέξεις, εικόνες, ήχους άγνωστες ή μη σχετικές με το Ε.Υ.. Πατώντας στο κουμπί Πληροφορίες μας επεξηγεί κάθε εικόνα».*

Ε3: *«Όχι δεν συμπεριλαμβάνονται μη σχετικές πληροφορίες με το γνωστικό αντικείμενο, το αντίθετο μάλιστα, είναι όλα σχετικά τόσο με το γνωστικό αντικείμενο όσο και μεταξύ τους».*

Ε) Φιλική γλώσσα (Αρχή της Προσωποποίησης)

Οι ερωτώμενες αναφέρουν ότι στο Ε.Υ. γίνεται χρήση φιλικής γλώσσας. Σε αυτό συμβάλλει και η χρήση του β' ενικού προσώπου.

Ε1: *«Ναι και σε συνδυασμό με τη χρήση του β' ενικού προσώπου ενισχύεται η χρήση της φιλικής γλώσσας».*

Ε2: *«Ο τόνος γίνεται συνομιλητικός- φιλικός, χάρη στην χρήση του β ενικού προσώπου».*

Ε3: *«Ναι, η γλώσσα είναι φιλική προς τον χρήστη/εκπαιδευόμενο».*

ΣΤ) Χρήση δεύτερου προσώπου (Αρχή της Προσωποποίησης)

Σύμφωνα με τις ερωτώμενες, στο Ε.Υ. γίνεται εκτενής χρήση του β' ενικού προσώπου. Αυτό προσδίδει αμεσότητα και οικειότητα στο λόγο, κάνοντας τον εκπαιδευόμενο να νιώθει πως το υλικό απευθύνεται άμεσα σε αυτόν. Επίσης, με αυτόν τον τρόπο αποκτά διαλογικό χαρακτήρα το υλικό.

Ε1: *«Το β' ενικό πρόσωπο χρησιμοποιείται σε όλο το εκπαιδευτικό υλικό κάνοντας έτσι τον χρήστη να νιώθει πως απευθύνεται σε αυτόν».*

Ε2: *«Το δεύτερο ενικό πρόσωπο χρησιμοποιείται σε όλο το Ε.Υ. Προσδίδει αμεσότητα και οικειότητα στο λόγο. Προσδίδει διαλογικό χαρακτήρα».*

Ε3: *«Ναι, γίνεται χρήση δεύτερου ενικού προσώπου».*

Ζ) Ηχητική παρουσίαση (Αρχή της Προσωποποίησης)

Οι ερωτώμενες σημειώνουν ότι στο Ε.Υ. γίνεται ηχητική παρουσίαση του γνωστικού αντικειμένου σε όλες τις διαφάνειες των διδακτικών ενοτήτων.

Ε1: *«Πραγματοποιείται ηχητική παρουσίαση του γνωστικού αντικειμένου στο σύνολο των διαφανειών όλων των διδακτικών ενοτήτων».*

Ε2: *«Η ηχητική παρουσίαση εξηγεί με λίγα λόγια το περιεχόμενο της ενότητας. Έτσι παροτρύνει τον εκπαιδευόμενο στην μάθηση».*

Ε3: *«Ναι, γίνεται ηχητική παρουσίαση του γνωστικού αντικειμένου».*

Η) Φιλικό ύφος ηχητικής παρουσίασης (Αρχή της Φωνής)

Σύμφωνα με τις ερωτώμενες, το ύφος της ηχητικής παρουσίασης στο Ε.Υ. είναι φιλικό προς τον εκπαιδευόμενο, η φωνή είναι ήρεμη και σταθερή.

Ε1: *«Το ύφος της ηχητικής παρουσίασης είναι φιλικό για τον εκπαιδευόμενο καθώς η φωνή είναι ήρεμη και σταθερή».*

Ε2: *«Το ύφος της ηχητικής παρουσίασης είναι πολύ φιλικό, διότι μιλάει με ήρεμη και σταθερή φωνή».*

Ε3: *«Ναι, το ύφος της ηχητικής παρουσίασης είναι φιλικό για τον εκπαιδευόμενο».*

Θ) Φιλικός χαρακτήρας-Avatar (Αρχή της Εικόνας)

Οι ερωτώμενες επιβεβαιώνουν ότι στο Ε.Υ. εμφανίζεται ένας φιλικός χαρακτήρας (avatar), ο οποίος ενισχύει τη διαδικασία μάθησης. Ο χαρακτήρας συνοδεύει τον εκπαιδευόμενο σε όλη τη διάρκεια του υλικού, παροτρύνοντας τον στη μάθηση με φιλικό και υποστηρικτικό τρόπο.

Ε1: *«Σε όλο το εκπαιδευτικό υλικό παρουσιάζεται ένας φιλικός χαρακτήρας (avatar), ο οποίος συμβάλλει στη διαδικασία μάθησης».*

Ε2: *«Ο χαρακτήρας avatar μας συνοδεύει καθ' όλη τη διάρκεια του Ε.Υ., είναι πολύ φιλικός, και παροτρύνει τον εκπαιδευόμενο στη διαδικασία της μάθησης».*

Ε3: *«Ναι, εμφανίζεται avatar ο οποίος ενισχύει τη διαδικασία μάθησης».*

Ι) Τμηματική παρουσίαση γνωστικού αντικειμένου (Αρχή της Κατάτμησης)

Οι ερωτώμενες συμφωνούν ότι η παρουσίαση του γνωστικού αντικειμένου στο Ε.Υ. γίνεται τμηματικά. Το υλικό έχει διαιρεθεί σε ενότητες και υποενότητες, διευκολύνοντας την κλιμακωτή και σταδιακή κατανόηση του αντικειμένου από τον εκπαιδευόμενο.

Ε1: *«Ναι, στο εκπαιδευτικό υλικό παρουσιάζεται τμηματικά το γνωστικό αντικείμενο».*

Ε2: *«Το εκπαιδευτικό υλικό έχει διαιρεθεί σε πέντε διδακτικές ενότητες, οι οποίες εμπεριέχουν 3 υποενότητες. Έτσι το γνωστικό αντικείμενο κλιμακώνεται τμηματικά».*

Ε3: *«Ναι, η παρουσίαση του γνωστικού αντικειμένου γίνεται τμηματικά και με σύντομο τρόπο».*

ΙΑ) Διαδραστικές δραστηριότητες με ανατροφοδότηση (Αρχή της Προσωποποίησης)

Σύμφωνα με τις ερωτώμενες, στο Ε.Υ. υπάρχουν διαδραστικές δραστηριότητες που παρέχουν ανατροφοδότηση στους εκπαιδευόμενους.

Ε1: *«Όλες οι δραστηριότητες παρέχουν ανατροφοδότηση στους χρήστες».*

Ε2: *«Ναι υπάρχουν. Πατώντας το εικονίδιο της βοήθειας, ο εκπαιδευόμενος μπορεί να μελετήσει τις διαφάνειες που αντιστοιχούν στην άσκηση και να προσπαθήσει ξανά να την λύσει».*

Ε3: *«Ναι, υπάρχουν».*

ΙΒ) Μακροσκελή κείμενα (Αρχή Κατάτμησης)

Όπως αναφέρουν οι ερωτώμενες, στο Ε.Υ. δεν υπάρχουν μακροσκελή κείμενα και μακροσκελείς αφηγήσεις. Αντιθέτως, τα κείμενα είναι συνοπτικά, ευανάγνωστα, κατανοητά με τις απαραίτητες πληροφορίες, χωρίς να κουράζουν τον εκπαιδευόμενο.

Ε1: *«Δεν υπάρχουν μακροσκελή κείμενα, αντιθέτως τα κείμενα είναι συνοπτικά με αποτέλεσμα να μην κουράζουν τον χρήστη».*

Ε2: *«Τα κείμενα είναι ευανάγνωστα, σύντομα και κατανοητά με τις απαραίτητες πληροφορίες χωρίς να κουράζουν τον εκπαιδευόμενο».*

Ε3: *«Δεν υπάρχουν μακροσκελή κείμενα και μακροσκελείς αφηγήσεις».*

ΙΓ) Σαφείς οδηγίες για δραστηριότητες-εργασίες (Αρχή της Σηματοδότησης)

Όπως αναφέρουν οι ερωτώμενες, στο Ε.Υ. παρέχονται σαφείς οδηγίες που βοηθούν τον εκπαιδευόμενο να υλοποιήσει τις δραστηριότητες.

Ε1: *«Παρέχονται οι απαραίτητες πληροφορίες που χρειάζεται ο χρήστης προκειμένου να απαντήσει στις δραστηριότητες και στις εργασίες».*

Ε2: *«Παρέχει απόλυτα σαφείς οδηγίες ,εξηγώντας στον εκπαιδευόμενο πώς να υλοποιήσει την δραστηριότητα».*

Ε3: *«Ναι, παρέχει σαφείς οδηγίες και μάλιστα περιέχει αναλυτικό οδηγό με αναλυτικές οδηγίες».*

ΙΔ) Στοιχεία επισήμανσης (Αρχή της Σηματοδότησης)

Όπως αναφέρεται από τις ερωτώμενες, σε κάθε διαφάνεια του Ε.Υ. υπάρχουν στοιχεία επισήμανσης, όπως έντονη γραφή, χρωματισμοί λέξεων, πλαίσια, βελάκια τα οποία δίνουν έμφαση στα σημαντικά σημεία του υλικού.

Ε1: *«Ναι, σε κάθε διαφάνεια υπάρχουν στοιχεία επισήμανσης όπως έντονη γραφή, χρωματισμοί λέξεων, πλαίσια, βελάκια προκειμένου ο χρήστης να μπορέσει να εστιάσει στα σημαντικότερα σημεία των διαφανειών».*

Ε2: *«Σε στοιχεία που θέλει να δώσει έμφαση, έχει χρησιμοποιήσει χρώματα, πλάγια και έντονη γραφή».*

Ε3: *«Ναι, σε όλη την έκταση του Ε.Υ.».*

ΙΕ) Εισαγωγικές δραστηριότητες (Αρχή της Προπαίδευσης)

Σύμφωνα με τις ερωτώμενες, στο Ε.Υ. υπάρχουν εισαγωγικές δραστηριότητες σε κάθε διδακτική ενότητα, οι οποίες εισάγουν τον εκπαιδευόμενο στην αντίστοιχη θεματική και του δίνουν κίνητρο για να μελετήσει.

Ε1: *«Σε κάθε διδακτική ενότητα υπάρχουν εισαγωγικές δραστηριότητες που βοηθούν τον χρήστη να καταλάβει σε ποιο θέμα θα αναφερθεί η ενότητα».*

Ε2: *«Το κρυπτόλεξο είναι μια από τις εισαγωγικές δραστηριότητες που βοηθούν στη μελέτη του Ε.Υ., δίνει το κίνητρο στον εκπαιδευόμενο να θέλει να μελετήσει την ενότητα».*

Ε3: *«Ναι, υπάρχουν».*

9ος Άξονας: Δυνατά σημεία

Α) Δυνατά σημεία

Σύμφωνα με τις ερωτώμενες, δυνατά σημεία του Ε.Υ. είναι η σαφής επεξήγηση σε σημεία που μπορεί να είναι πιο δύσκολα, τα διαδραστικά βίντεο που ενισχύουν την κατανόηση, και

η ήρεμη και σταθερή φωνή της αφήγησης, η οποία βοηθά στην παρακολούθηση των διαφανειών. Επιπλέον, αναφέρουν ότι η αφήγηση αποτελεί σημαντικό στοιχείο τόσο στην κατανόηση των ενοτήτων όσο και στη σύνοψή τους. Εξίσου σημαντική είναι η σταθερή δομή όλων των ενοτήτων, η πλούσια βιβλιογραφία και η μεγάλη ποικιλία σε εκπαιδευτικές τεχνικές και εποπτικά μέσα.

Ε1: *«Τα τρία πιο δυνατά σημεία του εκπαιδευτικού υλικού είναι:*

-Η επεξήγηση που υπάρχει σε κάποια σημεία που ενδεχομένως να ήταν λίγο πιο δύσκολα.

-Τα διαδραστικά βίντεο που βοήθησαν στην καλύτερη κατανόηση κάποιων σημείων.

-Η ήρεμη και σταθερή φωνή της αφήγησης των διαφανειών».

Ε2: *«Η αφήγηση είναι ένα σημαντικό στοιχείο στο Ε.Υ., βοηθάει στην κατανόηση της ενότητας και στην αρχή της ενότητας αλλά και στο τέλος ως σύνοψη».*

Ε3: *«Όλες οι ενότητες έχουν την ίδια δομή (εισαγωγικά στοιχεία, εισαγωγική δραστηριότητα και κύριο μέρος) και την ίδια δομή στο κύριο μέρος (εισαγωγικό βίντεο κ.τ.λ). Η πλούσια βιβλιογραφία τόσο όσα αναφερόταν στο εκπαιδευτικό υλικό όσο και στις παραπομπές. Η μεγάλη ποικιλία σε εκπαιδευτικές τεχνικές και εποπτικά μέσα».*

10ος Άξονας: Σημεία βελτίωσης

Α) Προτάσεις βελτίωσης

Σύμφωνα με τις απαντήσεις των ερωτώμενων, οι βελτιώσεις που προτείνονται αφορούν στη μείωση της έκτασης της εισαγωγικής ενότητας. Μια επιπλέον πρόταση αφορά στο κρυπτόλεξο, προτείνοντας να έχει λιγότερα γράμματα και να μην περιλαμβάνει τόνους, ενώ μία ερωτώμενη θεωρεί πως το υλικό είναι άριστο, δημιουργικό, εύκολο και ευχάριστο στη χρήση, οπότε δεν θα έκανε καμία αλλαγή.

Ε1: *«Θα μπορούσε να είναι πιο σύντομη η εισαγωγική ενότητα».*

Ε2: *«Δεν θα έκανα καμία αλλαγή στο Ε.Υ., το θεωρώ άριστο, δημιουργικό και πολύ εύκολο και ευχάριστο στη χρήση του».*

Ε3: *«Το κρυπτόλεξο να έχει λιγότερα γράμματα και χωρίς τόνους».*

6.2 Έρευνα των ενηλίκων χρηστών του εκπαιδευτικού υλικού

6.2.1 Προφίλ ενηλίκων χρηστών

Α) Φύλο

Φύλο	**Αριθμός**
Άντρες	1
Γυναίκες	5
Σύνολο	6

Πίνακας 9: Το δείγμα των ενηλίκων χρηστών κατά φύλο

Στην έρευνα συμμετείχαν συνολικά έξι (6) άτομα, από τα οποία πέντε (5) ήταν γυναίκες και ένας (1) άντρας. Επομένως, στο δείγμα που επιλέχθηκε υπερτερούσαν σε αριθμό οι γυναίκες.

Β) Ηλικία

Ηλικιακή Ομάδα	**Αριθμός**
18-30	4
31-40	1
41-50	0
> 50	1

Πίνακας 10: Οι συμμετέχοντες κατά ηλικιακή ομάδα

Το δείγμα αποτελείται κυρίως από νέους, με την πλειοψηφία (4 άτομα) να ανήκουν στην ηλικιακή ομάδα 18-30 ετών. Υπάρχει ένα (1) άτομο στην ηλικιακή ομάδα 31-40, ενώ η ηλικιακή ομάδα 41-50 δεν εκπροσωπείται. Τέλος, υπάρχει ένα (1) άτομο που είναι άνω των 50 ετών. Η κατανομή αυτή δείχνει ότι το δείγμα κυριαρχείται από νεότερους ανθρώπους, με τους περισσότερους να βρίσκονται κάτω των 30 ετών.

Γ) Ιδιότητα

Συμμετέχοντες	**Ιδιότητα**
Σ1	Δασκάλα
Σ2	Νηπιαγωγός
Σ3	Υποψήφιος Διδάκτορας

Σ4	Φιλόλογος
Σ5	Φοιτήτρια
Σ6	Φοιτήτρια

Πίνακας 11: Οι συμμετέχοντες κατά ιδιότητα

Το δείγμα αποτελούνταν από έξι (6) συμμετέχοντες με ποικίλες ιδιότητες. Συγκεκριμένα, μία δασκάλα, μία νηπιαγωγό, έναν υποψήφιο διδάκτορα, μία φιλόλογο και δύο φοιτήτριες. Αυτή η σύνθεση δείχνει μια ποικιλία επαγγελματικών και ακαδημαϊκών καταστάσεων, με έμφαση σε επαγγέλματα της εκπαίδευσης και σε φοιτητές, καλύπτοντας διαφορετικά επίπεδα σπουδών και εμπειρίας.

Δ) Έτη προϋπηρεσίας

	Συμμετέχοντες						
Έτη προϋπηρεσίας	**Σ1**	**Σ2**	**Σ3**	**Σ4**	**Σ5**	**Σ6**	**Σύνολο**
0-4	X		X		X	X	4
5-10				X			1
11-20							0
> 20		X					1
Γενικό σύνολο							6

Πίνακας 12: Οι συμμετέχοντες κατά έτη προϋπηρεσίας

Το δείγμα των συμμετεχόντων περιλαμβάνει άτομα με διαφορετικά έτη προϋπηρεσίας. Συγκεκριμένα, τέσσερις (4) έχουν 0-4 έτη προϋπηρεσίας, ένας (1) έχει 5-10 έτη και ένας (1) έχει πάνω από 20 χρόνια προϋπηρεσίας. Αυτή η κατανομή δείχνει ότι η πλειοψηφία των συμμετεχόντων είναι σχετικά νέα στο επάγγελμα, ενώ υπάρχει μόνο ένας συμμετέχων με σημαντική εμπειρία πάνω από 20 χρόνια.

Ε) Εξοικείωση συμμετεχόντων με ΕξΑΕ και ΤΠΕ

	Συμμετέχοντες					
Ερώτηση	**Σ1**	**Σ2**	**Σ3**	**Σ4**	**Σ5**	**Σ6**
Είσαι εξοικειωμένος/η με τις Τεχνολογίες της Πληροφορίας και της Επικοινωνίας (ΤΠΕ).	5	3	5	5	5	5
Χρησιμοποιείς τις Τεχνολογίες της Πληροφορίας και της Επικοινωνίας (ΤΠΕ) στην εκπαιδευτική πράξη.	5	3	5	5	1	1
Είσαι εξοικειωμένος/η με τη μέθοδο της Εξ Αποστάσεως Εκπαίδευσης (ΕξΑΕ) με τη χρήση των ΤΠΕ.	5	3	5	5	5	5
Είσαι εξοικειωμένος/η με τη μελέτη του εκπαιδευτικού υλικού το οποίο έχει σχεδιαστεί με τη μέθοδο της Εξ Αποστάσεως Εκπαίδευσης (ΕξΑΕ).	5	3	5	5	5	5
Μέση τιμή	**5**	**3**	**5**	**5**	**4**	**4**

Πίνακας 13: Εξοικείωση συμμετεχόντων με ΕξΑΕ και ΤΠΕ

Από τους έξι (6) συμμετέχοντες οι πέντε (5) δήλωσαν ότι συμφωνούν απόλυτα ότι είναι εξοικειωμένοι με τις ΤΠΕ, με τη μέθοδο της ΕξΑΕ με τη χρήση των ΤΠΕ και με τη μελέτη Ε.Υ. που έχει σχεδιαστεί με τη μέθοδο της ΕξΑΕ, ενώ ένας (1) δήλωσε ότι ούτε συμφωνεί ούτε διαφωνεί. Όσον αφορά στη χρήση των ΤΠΕ στην εκπαιδευτική πράξη, από τους έξι (6) συμμετέχοντες οι τρεις (3) δήλωσαν ότι συμφωνούν απόλυτα, ένας (1) ότι ούτε συμφωνεί ούτε διαφωνεί, ενώ δύο (2) ότι διαφωνούν απόλυτα.

6.2.2 Παρουσίαση και σχολιασμός των ευρημάτων

1ος Άξονας: Ενδιαφέρον

Από τις απαντήσεις των συμμετεχόντων προκύπτει μια θετική στάση απέναντι στο θέμα του Ε.Υ.. Συγκεκριμένα, τα δεδομένα δείχνουν ότι το Ε.Υ. θεωρήθηκε ιδιαίτερα ενδιαφέρον από την πλειοψηφία των συμμετεχόντων, κυρίως λόγω της εστίασής του σε γυναίκες εκπαιδευτικούς του Μεσοπολέμου, οι οποίες είχαν σημαντική εκπαιδευτική και κοινωνική δράση. Οι περισσότεροι συμμετέχοντες παρατήρησαν ότι αυτές οι γυναικείες προσωπικότητες ήταν άγνωστες σε αυτούς, γεγονός που έκανε το θέμα πιο ελκυστικό και πρωτότυπο. Το υλικό θεωρήθηκε ιδιαίτερα χρήσιμο, καθώς προσέφερε μια σπάνια ματιά σε ένα συχνά υποφωτισμένο κομμάτι της εκπαιδευτικής ιστορίας, συμβάλλοντας στην αναγνώριση του καθοριστικού ρόλου των γυναικών στα εκπαιδευτικά και κοινωνικά ζητήματα του Μεσοπολέμου. Επιπλέον, οι συμμετέχοντες επισήμαναν τη διαχρονικότητα

του θέματος, καθώς μέσα από τη μελέτη του Ε.Υ. αντιλήφθηκαν πως τα σύγχρονα εκπαιδευτικά ζητήματα έχουν τις ρίζες τους στο παρελθόν.

Σ1: *«Το θέμα μου φάνηκε πολύ ενδιαφέρον, καθώς δεν είχα ακούσει ξανά για τις συγκεκριμένες γυναικείες προσωπικότητες, οι οποίες όπως φάνηκε είχαν σημαντική δράση την περίοδο που έζησαν».*

Σ2: *«Το θέμα του εκπαιδευτικού υλικού ήταν πολύ ενδιαφέρον γιατί μου έδωσε την ευκαιρία να γνωρίσω την ιστορία σημαντικών γυναικών εκπαιδευτικών του Μεσοπολέμου, οι οποίες είχαν καθοριστικό ρόλο στην προώθηση της εκπαίδευσης και της κοινωνικής αλλαγής».*

Σ3: *«Πάρα πολύ ενδιαφέρον θέμα και πρωτότυπο. Ενδιαφέρουσες προσωπικότητες που μου ήταν άγνωστες με σημαντική εκπαιδευτική και κοινωνική δράση. Απέκτησα βαθύτερη κατανόηση για το πώς αυτές οι γυναίκες συνέβαλαν από την πλευρά τους στην εκπαίδευση και στην κοινωνία εκείνης της εποχής. Επίσης, αντιλήφθηκα πως πολλά σύγχρονα ζητήματα έχουν τις απαρχές τους εκείνη την περίοδο».*

Σ4: *«Βρήκα το θέμα του εκπαιδευτικού υλικού ιδιαίτερα ενδιαφέρον, κυρίως επειδή επικεντρώνεται στις βιογραφίες γυναικών εκπαιδευτικών του Μεσοπολέμου, κάτι που θεωρώ ότι είναι ένα υποφωτισμένο κομμάτι της εκπαιδευτικής ιστορίας. Μέσα από τις βιογραφίες αυτές, γνώρισα όχι μόνο τις προσωπικότητες αυτών των γυναικών, αλλά και τις συνθήκες της εποχής, τις προκλήσεις που αντιμετώπισαν και τη συμβολή τους στην εκπαίδευση».*

Σ5: *«Αρκετά ενδιαφέρον θέμα, καθώς δεν διδάσκεται συχνά, κι έτσι μου κέντρισε το ενδιαφέρον από την αρχή».*

Σ6: *«Το θέμα είναι ιδιαίτερα ενδιαφέρον, καθώς επικεντρώνεται σε μια σημαντική ιστορική περίοδο, τον Μεσοπόλεμο. Επιπλέον, η εστίαση στις βιογραφίες τριών γυναικών εκπαιδευτικών προσδίδει μια ξεχωριστή διάσταση, κάνοντας το υλικό ακόμα πιο ελκυστικό».*

2ος Άξονας: Μαθησιακό αποτέλεσμα

Οι απαντήσεις δείχνουν ότι το Ε.Υ. βοήθησε σημαντικά τους συμμετέχοντες να μάθουν, κυρίως χάρη στη σαφή και κατανοητή του δομή, καθώς και στον πολυμεσικό χαρακτήρα του. Πολλοί αναφέρουν ότι η παρουσίαση του περιεχομένου με εικόνες, βίντεο και δραστηριότητες έκανε τη μάθηση πιο ελκυστική και εύκολη και ενίσχυσε την εκπαιδευτική εμπειρία. Οι δραστηριότητες αυτοαξιολόγησης και οι ερωτήσεις εμβάθυνσης βοήθησαν

τους συμμετέχοντες να ελέγξουν τις γνώσεις τους και να εμπεδώσουν καλύτερα το υλικό. Επιπλέον, το γεγονός ότι οι βιογραφίες των γυναικών συνδέονταν με το ιστορικό πλαίσιο της εποχής προσέφερε μια ολοκληρωμένη κατανόηση του θέματος. Οι σαφείς στόχοι και τα προσδοκώμενα αποτελέσματα που παρουσιάστηκαν από την αρχή βοήθησαν τους συμμετέχοντες να γνωρίζουν τι θα μάθουν και ποιες δεξιότητες θα καλλιεργήσουν. Συνολικά, το υλικό κρίθηκε ιδιαίτερα αποτελεσματικό στην ενίσχυση της κατανόησης και της μάθησης, λόγω της απλότητας και της δομής του.

Σ1: *«Το εκπαιδευτικό υλικό με βοήθησε να μάθω για αυτές τις γυναίκες καθώς και για την περίοδο που έζησαν και έδρασαν. Ο τρόπος παρουσίασης ήταν απλός και κατανοητός, με εικόνες και βίντεο που βοηθούσαν στην καλύτερη κατανόηση του θέματος, υπήρχαν δραστηριότητες που με βοηθούσαν να ελέγξω τι έχω μάθει».*

Σ2: *«Ναι, το εκπαιδευτικό υλικό με βοήθησε σημαντικά να μάθω. Ο τρόπος με τον οποίο ήταν δομημένο, με σαφή και κατανοητά κείμενα, σε συνδυασμό με τις δραστηριότητες που με ενθάρρυναν, διευκόλυνε την κατανόηση του περιεχομένου».*

Σ3: *«Ναι, το εκπαιδευτικό υλικό με βοήθησε να μάθω σημαντικά πράγματα. Οι πληροφορίες δίνονταν με κατανοητό τρόπο. Επίσης, το γεγονός ότι συνέδεε τις βιογραφίες των γυναικών με το ιστορικό πλαίσιο με βοήθησε στην καλύτερη κατανόηση των πραγμάτων».*

Σ4: *«Ναι, το εκπαιδευτικό υλικό με βοήθησε σημαντικά να μάθω, κυρίως επειδή ήταν καλά δομημένο. Μέσα από τις βιογραφίες των γυναικών εκπαιδευτικών του Μεσοπολέμου, κατανόησα καλύτερα τη δράση και τις διεκδικήσεις των γυναικών εκείνης της εποχής. Το υλικό παρουσίαζε με σαφήνεια τα θέματα και παρείχε χρήσιμες πληροφορίες, ενώ τα παραδείγματα και οι ερωτήσεις αυτοαξιολόγησης με βοήθησαν να εμβαθύνω στο περιεχόμενο».*

Σ5: *«Ναι με βοήθησε και κυρίως το γεγονός ότι περιείχε και βίντεο ήταν κάτι που έκανε τη μάθηση πιο εύκολη και ελκυστική».*

Σ6: *«Ναι, με βοήθησε. Εξαρχής είχα εικόνα για τους στόχους και τα προσδοκώμενα αποτελέσματα, στο τι θα μάθω, τι δεξιότητες θα καλλιεργήσω. Αυτό ήταν ιδιαίτερα βοηθητικό. Επίσης, είχε καλή δομή, κατανοητό λόγο και ήταν εμπλουτισμένο με εικόνες και βίντεο που βοηθούσαν σημαντικά στην όλη διαδικασία».*

3ος Άξονας: Καταλληλότητα για ενήλικες

Οι απαντήσεις δείχνουν ότι οι συμμετέχοντες θεωρούν το Ε.Υ. κατάλληλο για ενήλικες, κυρίως λόγω της δομής, της θεματολογίας και της ευελιξίας που προσφέρει. Η οργάνωση σε μικρές, κατανοητές ενότητες, εμπλουτισμένες με κείμενο, εικόνες και βίντεο, το καθιστούν φιλικό προς τους ενήλικες, επιτρέποντάς τους να μαθαίνουν με τον δικό τους ρυθμό και σύμφωνα με τον διαθέσιμο χρόνο τους. Επιπλέον, η θεματολογία που εστιάζει σε κοινωνικά και ιστορικά ζητήματα προσελκύει το ενδιαφέρον των ενηλίκων και καλλιεργεί την κριτική σκέψη, ιδιαίτερα μέσα από τον στοχασμό για κοινωνική δικαιοσύνη και εκπαίδευση. Οι συμμετέχοντες τονίζουν επίσης ότι η δυνατότητα αυτοαξιολόγησης και η σαφής οργάνωση των θεμάτων διευκολύνουν την αυτοκατευθυνόμενη μάθηση, κάτι που είναι ιδιαίτερα σημαντικό για την ενήλικη εκπαίδευση. Τέλος, ο απλός και κατανοητός λόγος, σε συνδυασμό με την προσθήκη πολυμέσων, καθιστά το υλικό ελκυστικό και κατάλληλο για ενήλικες, αρκεί το θέμα να είναι στα ενδιαφέροντά τους.

Σ1: *«Θεωρώ ότι τόσο η επιλογή θέματος όσο και το ίδιο το εκπαιδευτικό υλικό από άποψη δομής και οργάνωσης είναι κατάλληλο για έναν ενήλικα. Συνδυάζει κείμενο, εικόνα, βίντεο που βοηθούν έναν ενήλικα να μάθει πιο εύκολα. Είναι χωρισμένο σε μικρές ενότητες. Ο λόγος είναι απλός. Επίσης, μπορείς να το μελετήσεις όποτε έχεις διαθέσιμο χρόνο, χωρίς να σε περιορίζει».*

Σ2: *«Θεωρώ ότι το εκπαιδευτικό υλικό, όπως έχει σχεδιαστεί, είναι κατάλληλο για ενήλικες. Είναι καλά δομημένο και εμπλουτισμένο με πολυμέσα που βοηθούν στη διαδικασία της μάθησης. Τα θέματα που πραγματεύεται δίνουν την ευκαιρία για στοχασμό πάνω στην κοινωνική δικαιοσύνη, την εκπαίδευση και τη χειραφέτηση και καλλιεργούν την κριτική σκέψη».*

Σ3: *«Θεωρώ ότι το εκπαιδευτικό υλικό είναι κατάλληλο για έναν ενήλικα. Η θεματολογία του προσελκύει το ενδιαφέρον ενός ενήλικα. Επιπλέον, η δομή του υλικού είναι φιλική προς τους ενήλικες, καθώς περιλαμβάνει κατανοητές πληροφορίες, δυνατότητες αυτοαξιολόγησης και ευελιξία στη μελέτη».*

Σ4: *«Θεωρώ ότι το εκπαιδευτικό υλικό είναι ιδιαίτερα κατάλληλο για έναν ενήλικα. Το περιεχόμενο είναι σχετικό με θέματα που αφορούν ιστορικά γεγονότα και κοινωνικά ζητήματα, κάτι που ενδιαφέρει πολλούς ενήλικες. Η μορφή του υλικού, με σαφείς ενότητες και*

δραστηριότητες αυτοαξιολόγησης βοηθά στην αυτοκατευθυνόμενη μάθηση, κάτι που είναι σημαντικό για τους ενήλικες. Επίσης, η εξ αποστάσεως μορφή του παρέχει την ευελιξία που χρειάζονται οι ενήλικοι λόγω των διαφόρων υποχρεώσεών τους».

***Σ5:** «Θεωρώ πως είναι κατάλληλο για έναν ενήλικα αρκεί το θέμα να είναι στα ενδιαφέροντά του».*

***Σ6:** «Η θεματολογία ταιριάζει πιστεύω σε ενήλικες, όπως και ο τρόπος οργάνωσής του. Ξεκάθαρες ενότητες, διαφάνειες που δεν κουράζουν, περιεχόμενο προσαρμοσμένο στο επίπεδο των ενηλίκων».*

4ος Άξονας: Εμπειρία

Η συνολική εμπειρία των συμμετεχόντων κατά τη μελέτη του Ε.Υ. ήταν σε γενικές γραμμές πολύ θετική, με την πλειοψηφία να εκφράζει ικανοποίηση από τη δομή, την οργάνωση και το περιεχόμενο του υλικού. Πολλοί αναφέρουν ότι η πλατφόρμα ήταν εύχρηστη και οι οδηγίες, ιδιαίτερα μέσω του εισαγωγικού βίντεο και της επεξήγησης των συμβόλων, διευκόλυναν την πλοήγηση και την κατανόηση του τρόπου μελέτης. Το υλικό περιλάμβανε ποικιλία μέσων, όπως κείμενα, βίντεο και δραστηριότητες, κάτι που βοήθησε στη διατήρηση του ενδιαφέροντος και την καλύτερη κατανόηση των θεμάτων. Μία συμμετέχουσα σημείωσε ότι αρχικά χρειάστηκε χρόνο για να προσαρμοστεί στη μορφή της ΕξΑΕ, αλλά αυτό δεν επηρέασε σημαντικά τη συνολική θετική εμπειρία της. Η σύνδεση των θεμάτων με πραγματικές βιογραφίες γυναικών εκπαιδευτικών του Μεσοπολέμου έκανε το υλικό πιο ενδιαφέρον και προσιτό, ενώ η ξεκάθαρη δομή και οι σαφείς ενότητες συνέβαλαν στην ευκολία μάθησης. Συνολικά, το υλικό αναγνωρίστηκε ως αποτελεσματικό μέσο για την απόκτηση νέων γνώσεων.

***Σ1:** «Δεν αντιμετώπισα κάποιο πρόβλημα. Υπήρχε το εισαγωγικό βίντεο που βοήθησε σημαντικά και με καθοδήγησε για τον τρόπο μελέτης. Υπήρχε επίσης επεξήγηση συμβόλων που επίσης βοήθησε στην πλοήγηση. Γενικά ήταν μια πολύ καλή εμπειρία, έμαθα πολλά καινούργια και ενδιαφέροντα πράγματα».*

***Σ2:** «Η συνολική μου εμπειρία κατά τη μελέτη του εκπαιδευτικού υλικού ήταν πολύ θετική. Το υλικό ήταν καλά οργανωμένο και ευχάριστο στην παρακολούθηση, γεγονός που κράτησε ζωντανό το ενδιαφέρον μου. Η ποικιλία περιεχομένου, όπως κείμενα, βίντεο και ασκήσεις, βοήθησε στην καλύτερη κατανόηση των θεμάτων. Ωστόσο, αντιμετώπισα κάποιες δυσκολίες,*

κυρίως στην αρχή, όταν προσπαθούσα να προσαρμοστώ στη μορφή της εξ αποστάσεως εκπαίδευσης. Ίσως χρειάστηκα λίγο χρόνο για να εξοικειωθώ με την πλατφόρμα και την αυτονομία που απαιτεί η εξ αποστάσεως μάθηση. Παρ' όλα αυτά, συνολικά, η εμπειρία ήταν ωφέλιμη και με βοήθησε να αποκτήσω νέες γνώσεις».

***Σ3:** «Η συνολική μου εμπειρία ήταν πολύ καλή. Έμαθα πολλά και καινούργια πράγματα. Δεν αντιμετώπισα κάποια δυσκολία. Ήταν αρκετά εύχρηστη η πλατφόρμα, βοήθησαν και οι οδηγίες που υπήρχαν σε μορφή βίντεο».*

***Σ4:** «Η συνολική μου εμπειρία κατά τη μελέτη του εκπαιδευτικού υλικού ήταν πολύ θετική. Το περιεχόμενο ήταν κατανοητό και καλογραμμένο, και το γεγονός ότι συνδεόταν με πραγματικές βιογραφίες γυναικών εκπαιδευτικών του Μεσοπολέμου το έκανε ακόμα πιο ενδιαφέρον. Δεν αντιμετώπισα ιδιαίτερες δυσκολίες, καθώς το υλικό ήταν δομημένο με τρόπο που διευκόλυνε τη μάθηση, με ξεκάθαρα τμήματα και σαφή περιγραφή των εννοιών».*

***Σ5:** «Η συνολική μου εμπειρία ήταν θετική. Το υλικό ήταν καλά οργανωμένο και κατανοητό. Δεν αντιμετώπισα ιδιαίτερες δυσκολίες».*

***Σ6:** «Η εμπειρία με το εκπαιδευτικό υλικό ήταν ενδιαφέρουσα, αν και κάποιες φορές απαιτητική. Το περιεχόμενο ήταν πλούσιο και προσαρμοσμένο στο επίπεδο των ενηλίκων. Δεν συνάντησα κάποια δυσκολία».*

5ος Άξονας: Δυνατά σημεία

Σύμφωνα με τους συμμετέχοντες, τα διαδραστικά βίντεο αναδείχθηκαν ως ένα από τα πιο ισχυρά στοιχεία, καθώς προσέλκυσαν το ενδιαφέρον και βοήθησαν στην κατανόηση και αφομοίωση του περιεχομένου. Επίσης, η καλή δομή και οργάνωση του υλικού, με ξεκάθαρες ενότητες και συνόψεις με τα σημαντικότερα σημεία, επέτρεψε την εύκολη μελέτη και την παρακολούθηση της προόδου τους. Ως δυνατό σημείο ανέφεραν τις ασκήσεις αυτοαξιολόγησης, που περιλάμβαναν δραστηριότητες όπως σωστό-λάθος, αντιστοιχίσεις και συμπληρώσεις κενών που βοήθησαν στην ενίσχυση της κριτικής σκέψης και στην εμβάθυνση του περιεχομένου. Ακόμη, η παροχή σαφών οδηγιών πλοήγησης και επεξηγήσεων για τον τρόπο μελέτης, ιδιαίτερα μέσα από βίντεο, επισημάνθηκε ως ένα ακόμη δυνατό σημείο του Ε.Υ., ειδικά για όσους δεν είχαν μεγάλη εμπειρία στην ΕξΑΕ.

Σ1: *«Τα διαδραστικά βίντεο που υπήρχαν σε κάθε διδακτική ενότητα ήταν το δυνατό τους σημείο. Το πλούσιο εποπτικό υλικό που συνόδευε το κείμενο. Η καλή δομή και οργάνωση του εκπαιδευτικού υλικού».*

Σ2: *«Το υλικό ήταν καλά δομημένο. Πολύ βοηθητικά τα διαδραστικά βίντεο. Πολύ βοηθητικό το βίντεο που δίνει οδηγίες για το πώς να μελετηθεί το υλικό, κυρίως για όσους δεν έχουν μεγάλη εμπειρία στην εξ αποστάσεως εκπαίδευση».*

Σ3: *«Η Σύνοψη που υπήρχε σε κάθε διδακτική ενότητα με τα βασικά σημεία βοηθούσε στην ανακεφαλαίωση και κατανόηση του περιεχομένου. Η επισήμανση των κυριότερων σημείων που σε καθοδηγούσε για το πού να επικεντρωθείς. Οι δραστηριότητες που ζητούσαν την άποψή μου και μου έδιναν την ευκαιρία να σκεφτώ κριτικά».*

Σ4: *«Το εκπαιδευτικό υλικό ήταν καλογραμμένο. Η ύπαρξη δραστηριοτήτων αυτοαξιολόγησης. Η ύπαρξη περαιτέρω βιβλιογραφίας, που δίνει τη δυνατότητα για εμβάθυνση σε θέματα που σε ενδιαφέρουν περισσότερο».*

Σ5: *«Οι ασκήσεις αυτοαξιολόγησης που βοηθούν στο να παρακολουθείς την πρόοδό σου και το τι έμαθες. Σαφής στοχοθεσία, που επιτρέπει στον εκπαιδευόμενο να γνωρίζει τι γνώσεις και δεξιότητες θα αποκτήσει. Το βίντεο με τις οδηγίες πλοήγησης και η επεξήγηση των συμβόλων σε κάθε ενότητα που ήταν αρκετά χρήσιμα ειδικά για κάποιον που δεν έχει ανάλογη εμπειρία».*

Σ6: *«Ποικιλία δραστηριοτήτων, όπως ανάπτυξης, σωστού-λάθους, αντιστοίχιση, συμπλήρωση κενών. Σύντομες και περιεκτικές διδακτικές ενότητες με αφήγηση. Διαδραστικά βίντεο που προσελκύουν το ενδιαφέρον και βοηθούν στην αφομοίωση της γνώσης».*

6ος Άξονας: Σημεία βελτίωσης

Οι συμμετέχοντες ανέφεραν διάφορα σημεία που θεωρούν ότι θα μπορούσαν να βελτιωθούν στο Ε.Υ., προκειμένου να ενισχυθεί η εμπειρία μάθησης. Αρκετοί αναφέρουν ότι η εισαγωγική ενότητα θα μπορούσε να είναι μικρότερη ή να χωριστεί σε μικρότερες ενότητες, καθώς θεωρείται αρκετά μεγάλη και ίσως κουραστική. Επίσης, υπάρχει η επιθυμία για περισσότερη επικοινωνία και αλληλεπίδραση με τον εκπαιδευτή και τους άλλους εκπαιδευομένους, μέσω chat, forum ή άλλων διαδραστικών εργαλείων, ώστε να επιλύονται απορίες και να ενισχύεται η συνεργατική μάθηση. Ορισμένοι πρότειναν την προσθήκη περισσότερων διαδραστικών βίντεο και δραστηριοτήτων που θα καλλιεργούν

την κριτική σκέψη. Επίσης, προτάθηκε η ενσωμάτωση ενός τελικού κουίζ σε κάθε διδακτική ενότητα για καλύτερη αξιολόγηση της μάθησης, η περαιτέρω ανάλυση κάποιων θεμάτων και ο περιορισμός εμφάνισης του φιλικού χαρακτήρα (avatar).

Σ1: *«Είναι πάρα πολύ καλό το εκπαιδευτικό υλικό. Δε θεωρώ ότι χρήζει κάποιας βελτίωσης».*

Σ2: *«Η εισαγωγική ενότητα θα μπορούσε να χωριστεί σε μικρότερες, καθώς είναι μεγάλη η έκτασή της. Θα ήθελα να υπάρχει άμεση επικοινωνία, ίσως μέσω chat, με τον εκπαιδευτή για τυχόν απορίες και διευκρινίσεις».*

Σ3: *«Κάποια θέματα θα μπορούσαν να αναλυθούν παραπάνω, όπως η φεμινιστική δράση των συγκεκριμένων γυναικών. Επίσης, θα μπορούσε να υπάρχει κάποιου είδους επικοινωνία για επίλυση αποριών. Το avatar θα μπορούσε να μην εμφανίζεται σε κάθε διαφάνεια καθώς δεν έχει κάποιον ουσιαστικό ρόλο».*

Σ4: *«Περισσότερη σύνδεση με το σήμερα. Ενσωμάτωση περισσότερων δραστηριοτήτων που να ενθαρρύνουν τη συζήτηση και τη συνεργασία μεταξύ των εκπαιδευομένων. Ύπαρξη κάποιου forum ή chat για ομαδικές συζητήσεις μεταξύ των εκπαιδευομένων για την ενίσχυση της συνεργασίας και της ανταλλαγής απόψεων».*

Σ5: *«Περισσότερα διαδραστικά βίντεο, όπως αυτά που έχουν δημιουργηθεί. Λιγότερο κείμενο σε κάποιες ενότητες. Καλό θα ήταν να υπάρχει ένα τελικό κουίζ σε κάθε διδακτική ενότητα».*

Σ6: *«Να ήταν πιο σύντομη η εισαγωγική ενότητα ή να χωριζόταν σε μικρότερες ενότητες. Δημιουργία φόρουμ για την ενίσχυση της συνεργατικής μάθησης. Περισσότερες δραστηριότητες που καλλιεργούν την ανάπτυξη της κριτικής σκέψης».*

Συζήτηση – Συμπεράσματα – Προτάσεις περαιτέρω έρευνας

Στο πλαίσιο της παρούσας εργασίας δημιουργήθηκε διαδραστικό Ε.Υ. με θέμα «Βιογραφίες γυναικών εκπαιδευτικών του Μεσοπολέμου: Οι περιπτώσεις των Μυρσίνης Κλεάνθους-Παπαδημητρίου, Μαρίας Αμαριώτου και Ρόζας Ιμβριώτη», αξιοποιώντας κυρίως το H5P και την πλατφόρμα του Chamilo. Η αρχική φάση της έρευνας, αφορούσε στην αποτίμηση του διαδραστικού Ε.Υ. από ειδικούς στον τομέα της ΕξΑΕ και της Πολυμεσικής Μάθησης, οι οποίοι κλήθηκαν να απαντήσουν σε ερωτηματολόγιο που τους δόθηκε, με ερωτήσεις προσαρμοσμένες στα ερευνητικά ερωτήματα της εργασίας. Βάσει, λοιπόν, των απαντήσεων που δόθηκαν προκύπτουν τα ακόλουθα ευρήματα ανά ερευνητικό ερώτημα:

1) Το Ε.Υ. διέπεται από τις αρχές και τη μεθοδολογία της Εξ αποστάσεως εκπαίδευσης;

Όπως προκύπτει από τις απαντήσεις των ερωτώμενων, το Ε.Υ. διέπεται από τις αρχές και τη μεθοδολογία της ΕξΑΕ, όπως αυτές αναφέρονται στην ταξινομία West-Λιοναράκη (Λιοναράκης, 2001). Συγκεκριμένα, το Ε.Υ. χαρακτηρίζεται από πλούσια βιβλιογραφική τεκμηρίωση και αναφορές σε ποικιλία πηγών, ενώ παρέχει δυνατότητες περαιτέρω αναζήτησης μέσω υπερσυνδέσμων, κουμπιών και προτεινόμενης βιβλιογραφίας στο τέλος κάθε ενότητας. Με αυτόν τον τρόπο, ενισχύεται η επιστημονική συνοχή και τεκμηρίωση του υλικού, διευκολύνοντας παράλληλα τους εκπαιδευόμενους στην πρόσβαση σε αξιόπιστες πηγές και προωθώντας την κριτική κατανόηση και τον αναστοχασμό. Επίσης, το Ε.Υ. περιλαμβάνει εργαλεία και δραστηριότητες που ενθαρρύνουν την ερμηνεία και τη σύγκριση πληροφοριών, υποστηρίζοντας έτσι την ανάπτυξη της κριτικής σκέψης. Η παρουσίαση του περιεχομένου είναι απλή και κατανοητή, χάρη στο φιλικό ύφος γραφής, τη χρήση καθημερινής γλώσσας και την αποφυγή εξειδικευμένης ορολογίας. Η ευανάγνωστη γραφή, οι προσεκτικά επιλεγμένες χρωματικές συνθέσεις και το πλούσιο οπτικοακουστικό υλικό δημιουργούν ένα ευχάριστο και ξεκούραστο περιβάλλον αλληλεπίδρασης, διευκολύνοντας τη μάθηση και καθιστώντας το Ε.Υ. προσιτό και ευκολοδιάβαστο. Μια ακόμα αρχή της ΕξΑΕ που ενσωματώνεται στο Ε.Υ. είναι ο υποστηρικτικός και καθοδηγητικός του ρόλος. Οι σαφείς οδηγίες, τα επεξηγηματικά βίντεο και οι καθοδηγητικές σημάνσεις συμβάλλουν στη διευκόλυνση της πλοήγησης και στην εκτέλεση των δραστηριοτήτων από τους εκπαιδευόμενους, ενισχύοντας την αυτονομία τους.

Παράλληλα, το Ε.Υ. προωθεί την αλληλεπίδραση, ενσωματώνοντας δραστηριότητες που ενθαρρύνουν τη συνεργασία, την ανταλλαγή απόψεων και τη σύνδεση με την προσωπική εμπειρία κάθε εκπαιδευόμενου. Περιέχει επίσης δραστηριότητες που προάγουν τον αναστοχασμό, την αυτοαξιολόγηση και την καλλιέργεια της κριτικής σκέψης, ενισχύοντας την αυτονομία και την ενεργό συμμετοχή των εκπαιδευομένων. Τέλος, οι ειδικοί επεσήμαναν τη σαφή διατύπωση του σκοπού και των προσδοκώμενων αποτελεσμάτων του Ε.Υ. σε επίπεδο γνώσεων, δεξιοτήτων και στάσεων, κάτι που συμβάλλει θετικά στην ενθάρρυνση και παρακίνηση των εκπαιδευόμενων.

2) Το Ε.Υ. έχει δημιουργηθεί σύμφωνα με τις αρχές της Πολυμεσικής Μάθησης;

Σύμφωνα με τις απαντήσεις των ειδικών, το Ε.Υ. σχεδιάστηκε σύμφωνα με τις αρχές της Πολυμεσικής Μάθησης, όπως τις διατύπωσε ο Mayer (2017). Συγκεκριμένα, ο συνδυασμός κειμένου και εικόνας διευκολύνει την κατανόηση και την αφομοίωση του γνωστικού αντικειμένου, ενώ ταυτόχρονα ενισχύει τη συναισθηματική εμπλοκή του εκπαιδευόμενου, βελτιώνοντας έτσι τη μαθησιακή εμπειρία. Επιπλέον, το Ε.Υ. τηρεί την αρχή της συνοχής, αποφεύγοντας περιττές λεκτικές ή οπτικές πληροφορίες, ενώ η παρουσίαση του γνωστικού αντικειμένου μέσω πολλαπλών τρόπων, όπως ψηφιακών αφηγήσεων, ικανοποιεί την αρχή της τροπικότητας. Το υλικό πληροί επίσης την αρχή της προσωποποίησης, χρησιμοποιώντας φιλική γλώσσα, το β’ ενικό πρόσωπο και έναν φιλικό χαρακτήρα-avatar (αρχή της εικόνας), ενώ υπάρχει και ηχητική παρουσίαση του περιεχομένου με σταθερή και ήρεμη φωνή (αρχή της φωνής), όπως και διαδραστικές δραστηριότητες με ανατροφοδότηση που υποστηρίζουν ενεργά την κατανόηση και ενισχύουν την αμεσότητα του υλικού. Επιπρόσθετα, ακολουθείται η αρχή της κατάτμησης, με το γνωστικό αντικείμενο να παρουσιάζεται συνοπτικά και τμηματικά. Τα γραφικά στοιχεία καθοδήγησης που περιλαμβάνει το Ε.Υ. ικανοποιούν την αρχή της σηματοδότησης, καθοδηγώντας τους εκπαιδευόμενους στα βασικά σημεία του περιεχομένου. Τέλος, το Ε.Υ. ανταποκρίνεται στην αρχή της προπαίδευσης, καθώς κάθε ενότητα περιλαμβάνει εισαγωγικές δραστηριότητες που προετοιμάζουν τους εκπαιδευόμενους για το αντικείμενο της εκάστοτε θεματικής, διευκολύνοντας την ομαλή τους ένταξη σε αυτή.

3) Ποια είναι τα δυνατά σημεία του εκπαιδευτικού υλικού;

Σύμφωνα με τις απαντήσεις των ειδικών, τα δυνατά σημεία του Ε.Υ. αφορούν στην παροχή σαφών και κατανοητών επεξηγήσεων στα πιο απαιτητικά σημεία του περιεχομένου, στα διαδραστικά βίντεο που ενισχύουν την κατανόηση, καθώς και στην ήρεμη και σταθερή φωνή της αφήγησης, η οποία διευκολύνει την παρακολούθηση του υλικού. Η αφήγηση θεωρείται επίσης σημαντική τόσο για την κατανόηση όσο και για τη σύνοψη των ενοτήτων. Επιπλέον, η σταθερή δομή του υλικού, η πλούσια βιβλιογραφία και η ποικιλία σε εκπαιδευτικές τεχνικές και εποπτικά μέσα αποτελούν ισχυρά σημεία που ενισχύουν την αποτελεσματικότητα του υλικού. Αυτά τα στοιχεία έχουν επισημανθεί ως δυνατά σημεία και σε άλλες έρευνες αποτίμησης Ε.Υ. (Στρατικόπουλος, 2021).

4) Ποια σημεία του εκπαιδευτικού υλικού χρήζουν βελτίωσης;

Οι προτάσεις βελτίωσης που επισημάνθηκαν από τους ειδικούς είναι σε γενικές γραμμές περιορισμένες, καθώς το Ε.Υ. κρίθηκε ως άρτιο. Τα σημεία του Ε.Υ. που χρήζουν βελτίωσης περιλαμβάνουν κυρίως τη μείωση της έκτασης της εισαγωγικής ενότητας, η οποία θεωρείται εκτενής. Επιπλέον, προτείνεται η απλοποίηση του κρυπτόλεξου με λιγότερα γράμματα και χωρίς τόνους, ώστε να διευκολυνθεί η χρήση του, κάτι όμως που δεν είναι εφικτό να πραγματοποιηθεί καθώς η ίδια η εφαρμογή δε δίνει αυτήν τη δυνατότητα.

Με βάση τα παραπάνω ερευνητικά ευρήματα, η αποτίμηση του κύριου Ε.Υ. από τους ειδικούς, υπήρξε ιδιαίτερα θετική με το Ε.Υ. να κρίνεται ότι ακολουθεί τις βασικές αρχές της ΕξΑΕ σύμφωνα με την τυπολογία West-Λιοναράκη (Λιοναράκης, 2001) και της Πολυμεσικής Μάθησης του Mayer (2017). Αναδείχθηκε η ευχρηστία, η πολυμορφικότητα, η δομή, η σαφής στοχοθεσία του Ε.Υ., χαρακτηριστικά που προάγουν την αυτονομία, την αυτομάθηση και τη διαδραστικότητα, ενισχύοντας τα αποτελέσματα άλλων ερευνών, οι οποίες αφορούσαν σε αποτίμηση ΕξΑΕ Ε.Υ. και στις οποίες τα παραπάνω χαρακτηριστικά αναδείχθηκαν επίσης ως θετικά (Κακουλάκης κ.ά., 2019˙ Κουρκουνάκης, 2021).

Η επόμενη φάση της έρευνας αφορούσε στην αποτίμηση του διαδραστικού Ε.Υ. από τους ενήλικες επιμορφούμενους, οι οποίοι αποτέλεσαν τους τελικούς χρήστες του υλικού και οι οποίοι κλήθηκαν να απαντήσουν σε ένα ερωτηματολόγιο βασισμένο στα ερευνητικά ερωτήματα της εργασίας. Από τις απαντήσεις των ενηλίκων χρηστών προέκυψαν τα παρακάτω ερευνητικά ευρήματα ανά ερευνητικό ερώτημα.

1) Βρήκαν ενδιαφέρον το Ε.Υ. και για ποιους λόγους;

Το Ε.Υ. θεωρήθηκε ιδιαίτερα ενδιαφέρον, κυρίως λόγω της εστίασής του σε άγνωστες γυναικείες προσωπικότητες του Μεσοπολέμου με σημαντική εκπαιδευτική και κοινωνική δράση. Οι περισσότεροι συμμετέχοντες βρήκαν το θέμα ελκυστικό και πρωτότυπο, ενώ παράλληλα εκτίμησαν τη δυνατότητα που τους προσέφερε το υλικό να αποκτήσουν μια σπάνια ματιά σε ένα παραγκωνισμένο κομμάτι της εκπαιδευτικής ιστορίας. Η διαχρονικότητα του θέματος και η σύνδεση με σύγχρονα εκπαιδευτικά ζητήματα ενίσχυσαν περαιτέρω το ενδιαφέρον τους, καθώς αντιλήφθηκαν τις ρίζες των σημερινών προβλημάτων στο παρελθόν.

2) Οι επιμορφούμενοι απέκτησαν γνώσεις από το Ε.Υ.;

Σύμφωνα με τους επιμορφούμενους, το Ε.Υ. βοήθησε σημαντικά στην απόκτηση γνώσεων. Η σαφής και κατανοητή δομή, σε συνδυασμό με τον πολυμεσικό χαρακτήρα του, έκανε τη μάθηση πιο ελκυστική και εύκολη. Η παρουσίαση του περιεχομένου μέσω εικόνων, βίντεο και διαδραστικών δραστηριοτήτων ενίσχυσε την εκπαιδευτική εμπειρία, ενώ οι δραστηριότητες αυτοαξιολόγησης και οι ερωτήσεις εμβάθυνσης επέτρεψαν στους συμμετέχοντες να ελέγξουν τις γνώσεις τους και να εμπεδώσουν το υλικό. Επίσης, οι βιογραφίες των γυναικών σε σύνδεση με το ιστορικό πλαίσιο της εποχής προσέφεραν μια ολοκληρωμένη κατανόηση του θέματος.

3) Ποιες είναι οι απόψεις των επιμορφούμενων σχετικά με την ικανότητα του Ε.Υ. να ανταποκριθεί στις εκπαιδευτικές ανάγκες και απαιτήσεις τους ως ενηλίκων;

Το Ε.Υ. θεωρείται κατάλληλο και προσαρμοσμένο στις ανάγκες των ενηλίκων εκπαιδευομένων. Η δομή του, οργανωμένη σε μικρές και κατανοητές ενότητες εμπλουτισμένες με κείμενο, εικόνες και βίντεο, επιτρέπει στους ενήλικες να μαθαίνουν με τον δικό τους ρυθμό και ανάλογα με τον διαθέσιμο χρόνο τους. Η θεματολογία που επικεντρώνεται σε κοινωνικά και ιστορικά ζητήματα προσελκύει το ενδιαφέρον τους και καλλιεργεί την κριτική σκέψη, ειδικά μέσα από τον στοχασμό για κοινωνική δικαιοσύνη και εκπαίδευση. Επιπλέον, η δυνατότητα αυτοαξιολόγησης και η σαφής οργάνωση του περιεχομένου διευκολύνουν την αυτοκατευθυνόμενη μάθηση, γεγονός που είναι κρίσιμο για την εκπαίδευση ενηλίκων. Ο απλός και κατανοητός λόγος, σε συνδυασμό με τα

πολυμέσα, καθιστούν το υλικό ελκυστικό για τους ενήλικες, με την προϋπόθεση ότι το θέμα εμπίπτει στα ενδιαφέροντά τους.

4) Πώς περιγράφουν τη συνολική τους εμπειρία κατά τη μελέτη του εκπαιδευτικού υλικού; Αντιμετώπισαν δυσκολίες ή όχι;

Η συνολική εμπειρία των συμμετεχόντων κατά τη μελέτη του Ε.Υ. ήταν θετική, με την πλειοψηφία να εκφράζει ικανοποίηση από τη δομή, την οργάνωση και το περιεχόμενο. Η πλατφόρμα κρίθηκε εύχρηστη, με τις οδηγίες—ιδιαίτερα μέσω του εισαγωγικού βίντεο και της επεξήγησης των συμβόλων—να διευκολύνουν την πλοήγηση και τη μελέτη. Η ποικιλία των μέσων, όπως κείμενα, βίντεο και δραστηριότητες, διατήρησε το ενδιαφέρον των συμμετεχόντων και συνέβαλε στην καλύτερη κατανόηση των θεμάτων. Μια μικρή δυσκολία που αντιμετώπισε μία συμμετέχουσα αφορούσε την προσαρμογή στην ΕξΑΕ, χωρίς όμως να επηρεάσει σημαντικά την εμπειρία της. Η σύνδεση των θεμάτων με πραγματικές βιογραφίες γυναικών εκπαιδευτικών του Μεσοπολέμου έκανε το υλικό πιο ενδιαφέρον και προσιτό. Συνολικά, οι συμμετέχοντες αναγνώρισαν το υλικό ως αποτελεσματικό μέσο απόκτησης νέων γνώσεων, χωρίς σημαντικές δυσκολίες.

5) Ποια σημεία του εκπαιδευτικού υλικού θεωρούν θετικά;

Θετικά σημεία του Ε.Υ. αποτελούν τα διαδραστικά βίντεο, τα οποία προσέλκυσαν το ενδιαφέρον και διευκόλυναν την κατανόηση του περιεχομένου, η καλά δομημένη και οργανωμένη μορφή του υλικού με σαφείς ενότητες και συνόψεις, και οι ασκήσεις αυτοαξιολόγησης, όπως σωστό-λάθος, αντιστοιχίσεις και συμπληρώσεις κενών, που βοήθησαν στην ενίσχυση της κριτικής σκέψης και εμβάθυνσης στο περιεχόμενο. Επιπλέον, οι σαφείς οδηγίες πλοήγησης και οι επεξηγήσεις για τον τρόπο μελέτης μέσω βίντεο. Τα στοιχεία αυτά επισημάνθηκαν ως θετικά και σε άλλες ανάλογες έρευνες (Κακουλάκης κ.ά., 2019˙ Λυμπερίδης, 2021).

6) Ποια σημεία του εκπαιδευτικού υλικού θεωρούν ότι χρήζουν βελτίωσης;

Σημεία του Ε.Υ. που χρήζουν βελτίωσης, αποτελούν η μείωση της έκτασης της εισαγωγικής ενότητας ή η διάσπασή της σε μικρότερες ενότητες για να αποφευχθεί η κόπωση. Η ύπαρξη περισσότερης αλληλεπίδρασης με τον εκπαιδευτή και τους άλλους εκπαιδευόμενους, μέσω chat, forum ή άλλων διαδραστικών εργαλείων, για να επιλυθούν απορίες και να ενισχυθεί η συνεργατική μάθηση. Τέλος, η προσθήκη περισσότερων διαδραστικών βίντεο και

δραστηριοτήτων για την καλλιέργεια της κριτικής σκέψης, η ενσωμάτωση τελικού κουίζ σε κάθε ενότητα για καλύτερη αξιολόγηση της μάθησης, η παραπάνω ανάλυση κάποιων θεμάτων και ο περιορισμός της συχνής εμφάνισης του φιλικού χαρακτήρα (avatar).

Συνοψίζοντας, η αποτίμηση του Ε.Υ. από τους ενήλικες χρήστες ήταν θετική. Το θέμα του κρίθηκε πρωτότυπο, ελκυστικό και ιδιαίτερα ενδιαφέρον—ένα στοιχείο που συνάδει με την προσέγγιση ότι τα ενδιαφέροντα και τα κίνητρα του ενήλικου εκπαιδευόμενου είναι αυτά που τον ωθούν να συμμετάσχει σε ένα πρόγραμμα (Καραλής, 2012). Επίσης, το Ε.Υ. αξιολογήθηκε ως κατάλληλο και προσαρμοσμένο στις ανάγκες των ενηλίκων εκπαιδευομένων, καθώς η οργάνωσή του σε μικρές, κατανοητές ενότητες με σαφώς διατυπωμένους στόχους και προσδοκώμενα αποτελέσματα, η σύνδεση της νέας γνώσης με τις εμπειρίες των εκπαιδευομένων και με την πραγματικότητα, η ευχρηστία του, ο πολυμεσικός χαρακτήρας, καθώς και οι δραστηριότητες αυτοαξιολόγησης ενίσχυσαν την αυτομάθηση και την ανάπτυξη κριτικής σκέψης, ικανοποιώντας θεμελιώδεις αρχές μάθησης των ενηλίκων (Καραλής, 2012˙ Ματραλής, 1999˙ Παπαγεωργίου, 2012). Ως σημεία βελτίωσης προτάθηκαν η συντόμευση της εισαγωγικής ενότητας, η αύξηση των ευκαιριών αλληλεπίδρασης με τον εκπαιδευτή και τους άλλους εκπαιδευόμενους, καθώς και η προσθήκη επιπλέον διαδραστικών στοιχείων για την ενίσχυση της κριτικής σκέψης—προτάσεις που αναδεικνύουν τη σπουδαιότητα που αποδίδουν οι ενήλικες εκπαιδευόμενοι σε αυτά τα χαρακτηριστικά (Βουζαξάκης & Γεωργιάδης, 2013).

Αντιπαραβάλλοντας τα ευρήματα από την έρευνα των ειδικών και των ενηλίκων χρηστών, προκύπτει πως οι ειδικοί αναγνώρισαν τη δομή, την πολυμορφικότητα και τη σαφή στοχοθεσία του Ε.Υ., στοιχεία που ενισχύουν την αυτονομία και την αυτομάθηση, με τους ενήλικες εκπαιδευόμενους από την πλευρά τους να επιβεβαιώνουν ότι η οργάνωση του Ε.Υ. σε μικρές και κατανοητές ενότητες, με σαφείς στόχους και αναμενόμενα αποτελέσματα, καθιστά το υλικό πιο προσιτό και κατανοητό. Επίσης, τόσο οι ειδικοί όσο και οι ενήλικες χρήστες συμφωνούν ότι το Ε.Υ. υποστηρίζει την αυτομάθηση και την κριτική σκέψη, ακολουθώντας θεμελιώδεις αρχές της Εκπαίδευσης Ενηλίκων, της τυπολογίας West-Λιοναράκη και της Πολυμεσικής Μάθησης του Mayer. Τα διαδραστικά και πολυμεσικά χαρακτηριστικά θεωρούνται επίσης υποστηρικτικά για την αυτονομία του εκπαιδευόμενου. Τόσο οι ειδικοί όσο και οι ενήλικες χρήστες αξιολόγησαν το θέμα του Ε.Υ. ως πρωτότυπο, ελκυστικό και ιδιαίτερα ενδιαφέρον. Η αξιολόγηση αυτή συνδέεται με την παραδοχή ότι τα

ενδιαφέροντα των ενήλικων εκπαιδευομένων αποτελούν σημαντικό κίνητρο για τη συμμετοχή τους. Επίσης, οι ενήλικες εκπαιδευόμενοι πρότειναν τη συντόμευση της εισαγωγικής ενότητας, όπως και οι ειδικοί. Τέλος, το Ε.Υ. κρίθηκε από όλους προσαρμοσμένο στις ανάγκες των ενηλίκων εκπαιδευομένων, κυρίως μέσω της σύνδεσης της νέας γνώσης με τις εμπειρίες τους και την καθημερινότητα. Αυτό το στοιχείο συμβαδίζει με τις αρχές της εκπαίδευσης ενηλίκων, όπως αυτές περιγράφονται από μελετητές (Κόκκος, 2005˙ Παπαγεωργίου, 2012).

Παρόλο που οι απόψεις των ειδικών και των ενήλικων χρηστών συνέκλιναν σε αρκετά σημεία, αναδείχθηκαν και κάποιες αποκλίσεις, κυρίως ως προς το στοιχείο της αλληλεπίδρασης. Ενώ οι ειδικοί εστίασαν περισσότερο στη δομή και την αυτονομία του Ε.Υ., οι ενήλικες εκπαιδευόμενοι πρότειναν την αύξηση των ευκαιριών αλληλεπίδρασης τόσο με τον εκπαιδευτή όσο και με τους συνεκπαιδευομένους τους, θεωρώντας την αλληλεπίδραση αυτή ουσιαστική για την εμπειρία μάθησης. Παράλληλα, οι ενήλικες χρήστες πρότειναν την προσθήκη περισσότερων διαδραστικών στοιχείων που θα ενίσχυαν την κριτική σκέψη τους, με τους ειδικούς να θεωρούν επαρκή τα υπάρχοντα πολυμεσικά και διαδραστικά χαρακτηριστικά εστιάζοντας κυρίως στη δομή και την ευχρηστία του Ε.Υ.. Οι διαφοροποιήσεις αυτές υπογραμμίζουν τη σημασία της αλληλεπίδρασης και της πρακτικής εφαρμογής που επιθυμούν οι ενήλικες εκπαιδευόμενοι, σε αντίθεση με την περισσότερο θεωρητική προσέγγιση που υιοθέτησαν οι ειδικοί στην αποτίμηση του υλικού.

Κλείνοντας, η παρούσα έρευνα ανέδειξε την αποτελεσματικότητα του διαδραστικού Ε.Υ., το οποίο σχεδιάστηκε με βάση τις αρχές της ΕξΑΕ και της Πολυμεσικής Μάθησης. Η θετική αποτίμηση από ειδικούς και επιμορφούμενους καταδεικνύει ότι το υλικό ανταποκρίνεται στις ανάγκες των ενήλικων εκπαιδευομένων, προωθώντας την κατανόηση, την αφομοίωση της γνώσης και την ενεργό συμμετοχή στη μαθησιακή διαδικασία. Η σαφής δομή, η χρήση πολυμέσων και διαδραστικών στοιχείων, καθώς και οι προτάσεις για βελτιώσεις—με έμφαση στην ενίσχυση της αλληλεπίδρασης και της καλλιέργειας κριτικής σκέψης—αποτελούν ισχυρό υπόβαθρο για τη μελλοντική ανάπτυξη ακόμα πιο αποδοτικών εκπαιδευτικών εργαλείων.

Ωστόσο, το γεγονός ότι η έρευνα είχε πιλοτικό χαρακτήρα και πραγματοποιήθηκε εκτός οργανωμένου εκπαιδευτικού πλαισίου, περιορίζει τη δυνατότητα γενίκευσης των

ευρημάτων στον γενικό πληθυσμό των ενήλικων εκπαιδευομένων. Το μικρό και επιλεγμένο δείγμα παρέχει μια πρώτη ενδεικτική εικόνα της λειτουργικότητας και αποτελεσματικότητας του Ε.Υ., χωρίς να εξασφαλίζεται αντιπροσωπευτικότητα για τον ευρύτερο πληθυσμό. Επομένως, απαιτείται περαιτέρω έρευνα για την εξαγωγή ασφαλέστερων συμπερασμάτων και τη διαμόρφωση πιο ολοκληρωμένων απόψεων.

Είναι, λοιπόν, απαραίτητο να πραγματοποιηθεί συστηματική μελέτη σε μεγαλύτερο δείγμα, το οποίο να αντανακλά τις ποικίλες ομάδες του πληθυσμού των ενήλικων εκπαιδευομένων. Ένα αντιπροσωπευτικό δείγμα θα προσφέρει ασφαλέστερα και γενικεύσιμα αποτελέσματα σχετικά με την καταλληλότητα και αποτελεσματικότητα του Ε.Υ.

Επίσης, απαιτείται η διερεύνηση των διαφορετικών μαθησιακών αναγκών ανά ηλικιακή και επαγγελματική κατηγορία, καθώς οι εκπαιδευόμενοι έχουν διαφορετικές ανάγκες, στόχους και προτιμήσεις. Επομένως, μελέτες που εξετάζουν τις συγκεκριμένες μαθησιακές απαιτήσεις κάθε ομάδας θα μπορούσαν να βοηθήσουν στον προσανατολισμό και τη βελτίωση του Ε.Υ., ώστε να ανταποκρίνεται καλύτερα στις ποικίλες απαιτήσεις.

Η παρούσα έρευνα κατέδειξε ότι οι ενήλικες εκπαιδευόμενοι αναζητούν μεγαλύτερη αλληλεπίδραση με τον εκπαιδευτή και τους άλλους εκπαιδευόμενους. Έτσι, μελλοντικές έρευνες θα πρέπει να εστιάσουν στη σχεδίαση διαδραστικών μοντέλων που θα ενισχύουν τη συνεργασία και την αμοιβαία μάθηση, καθώς και στην αξιολόγηση της επίδρασης αυτών των μοντέλων στη μαθησιακή διαδικασία.

Τέλος, προτείνεται η διερεύνηση του πώς οι γνώσεις που αποκτώνται μέσω του Ε.Υ. εφαρμόζονται στην πράξη και κατά πόσο επιφέρουν διαρκή βελτίωση στις δεξιότητες των εκπαιδευομένων. Η μακροπρόθεσμη μελέτη των επιπτώσεων μπορεί να προσφέρει σημαντικά στοιχεία σχετικά με την αποτελεσματικότητα του υλικού στην επαγγελματική και προσωπική ανάπτυξη των εκπαιδευομένων.

Η περαιτέρω έρευνα σε αυτούς τους τομείς θα συμβάλει σημαντικά στη βελτίωση και ενίσχυση της λειτουργικότητας του Ε.Υ., καθιστώντας το ακόμη πιο αποτελεσματικό εργαλείο στην Εκπαίδευση Ενηλίκων.

Βιβλιογραφικές αναφορές

Ελληνόγλωσσες

Αβδελά, Έ. (2004). Η ιστορία των γυναικών και του φύλου στη σύγχρονη ελληνική ιστοριογραφία: Αποτιμήσεις και προοπτικές. Στο Π. Κιτρομηλίδης και Τ. Σκλαβενίτης (Επιμ.), *Ιστοριογραφία της νεότερης και σύγχρονης Ελλάδας 1833-2002: Δ' Διεθνές Συνέδριο Ιστορίας: πρακτικά* (σσ. 123–137). Αθήνα: Κέντρο Νεοελληνικών Ερευνών Εθνικού Ιδρύματος Ερευνών.

Αβδελά, Έ. (2010). Η ιστορία του φύλου στην Ελλάδα: Από τη διαταραχή στην ενσωμάτωση. Στο Β. Καντσά, Β. Μουτάφη και Ευ. Παπαταξιάρχης (Επιμ.), *Φύλο και κοινωνικές επιστήμες στη σύγχρονη Ελλάδα* (σσ. 89–117). Αθήνα: Αλεξάνδρεια.

Αβδελά, Έ. και Ψαρά, Α. (Επιμ.). (1997). Ξαναγράφοντας το παρελθόν. Σύγχρονες διαδρομές της ιστορίας των γυναικών. Στο *Σιωπηρές ιστορίες: γυναίκες και φύλο στην ιστορική αφήγηση* (σσ.17–119). Αθήνα: Αλεξάνδρεια.

Αναστασιάδης, Π. (Επιμ). (2008). *Η Τηλεδιάσκεψη στην Υπηρεσία της Δια Βίου Μάθησης και της Εξ Αποστάσεως Εκπαίδευσης-Παιδαγωγικές εφαρμογές Συνεργατικής Μάθησης από απόσταση στην Ελληνική Τριτοβάθμια Εκπαίδευση.* Αθήνα: Gutenberg.

Αναστασιάδης, Π. (2014). Η έρευνα για την ΕξΑΕ με τη χρήση των ΤΠΕ (elearning) στο Ελληνικό Τυπικό Εκπαιδευτικό Σύστημα. Ανασκόπηση και προοπτικές για την Πρωτοβάθμια, Δευτεροβάθμια και Τριτοβάθμια Εκπαίδευση. *Open Education. The Journal for Open and Distance Education and Educational Technology, 10* (1), 5-32.

Βάμβουκας, Μ. (2000). *Εισαγωγή στην Ψυχοπαιδαγωγική Έρευνα και Μεθοδολογία.* Αθήνα: Εκδόσεις Γρηγόρη.

Βαρίκα, Ε. (2009). *Για μια πολιτική γραμματική του φύλου* (Π. Μαρκέτου, Μετ.). Αθήνα: Πλέθρο.

Βουζαξάκης, Γ. & Γεωργιάδη, Ε. (2013). Η χρήση της πλατφόρμας Moodle ως εργαλείο για την εξ αποστάσεως επιμόρφωση καθηγητών Δευτεροβάθμιας Εκπαίδευσης της

Κρήτης. Στο Α. Λιοναράκης (Επιμ.), *7ο Συνέδριο για την Ανοικτή & την Εξ Αποστάσεως Εκπαίδευση,* τόμος 4 (σσ. 114-127). Αθήνα: Ελληνικό Δίκτυο Ανοικτής & Εξ Αποστάσεως Εκπαίδευσης.

Γιαγλή, Σ., Γεώργιος Γιαγλής, Γ., Κουτσούμπα, Μ. (2010). Αυτονομία στη μάθηση στο πλαίσιο της εξ αποστάσεως εκπαίδευσης. *Ανοικτή Εκπαίδευση: το περιοδικό για την Ανοικτή και εξ Αποστάσεως Εκπαίδευση και την Εκπαιδευτική Τεχνολογία, 6* (1,2), 93-105.

Γκότση, Γ., Διαλέτη, Α., Φουρναράκη, Ε. (2015). (Επιμ.). *Το Φύλο στην ιστορία: Αποτιμήσεις και παραδείγματα.* Ασίνη, Αθήνα.

Γκουτσιουκώστα, Ζ. (2020). *Η ψηφιακή αφήγηση (digital storytelling) ως διδακτικό εργαλείο στο μάθημα της λογοτεχνίας* (Διδακτορική διατριβή). Αριστοτέλειο Πανεπιστήμιο Θεσσαλονίκης (ΑΠΘ), Παιδαγωγικό Τμήμα Δημοτικής Εκπαίδευσης, Θεσσαλονίκη. Διαθέσιμο από: Εθνικό Αρχείο Διδακτορικών Διατριβών https://www.didaktorika.gr/eadd/handle/10442/48311

Δαλακούρα, Αικ. (2015). Ιστορία της εκπαίδευσης και φύλο στη σύγχρονη ελληνική ιστοριογραφία. Στο Γ. Γκότση, Α. Διαλέτη και Ε. Φουρναράκη (Επιμ.), *Το φύλο στην ιστορία: Αποτιμήσεις και παραδείγματα* (σσ. 53–77). Αθήνα: Ασίνη.

Ζιώγου-Καραστεργίου, Σ. (2006). *Διερευνώντας το φύλο: Ιστορική διάσταση και σύγχρονος προβληματισμός στη γενική, επαγγελματική και συνεχιζόμενη εκπαίδευση*. Θεσσαλονίκη: Βάνιας.

Κακουλάκης, Κ., Παναγιωτακόπουλος, Χ., & Κουστουράκης, Γ. (2019). Σχεδιασμός, υλοποίηση και αποτίμηση ψηφιακού εκπαιδευτικού υλικού για διαδικτυακή ασύγχρονη επιμόρφωση εκπαιδευτικών στο πεδίο «Εισαγωγή στη Διαφοροποιημένη Διδασκαλία». *Πρακτικά 10ου Διεθνούς Συνεδρίου για την Ανοικτή & εξ Αποστάσεως Εκπαίδευση 10*(2Α) (σσ.164-177). https://doi.org/10.12681/icodl.2335

Καραλής, Θ. (2012). Σχεδιασμός και οργάνωση μαθημάτων. Στο Θ. Καραλής και Η. Παπαγεωργίου (Επιμ.), *Εκπαίδευση εργαζομένων στην Εκπαίδευση Ενηλίκων. Σχεδιασμός, Υλοποίηση και Αξιολόγηση Προγραμμάτων Δια Βίου Εκπαίδευσης* (σσ. 57-106). Αθήνα: ΙΝΕ/ΓΣΕΕ.

Καραλής, Θ. (2013). *Κίνητρα και Εμπόδια για τη Συμμετοχή των Ενηλίκων στη Δια βίου Εκπαίδευση.* Αθήνα: ΙΝΕ/ΓΣΕΕ και ΙΜΕ ΓΣΕΒΕΕ.

Κόκκος, Α. (2005). *Εκπαίδευση Ενηλίκων: Ανιχνεύοντας το πεδίο.* Αθήνα: Εκδόσεις Μεταίχμιο.

Κοντάκος, Α. και Γκόβαρης, Χ. (2006). *Εκπαίδευση ενηλίκων. Εκπαίδευση ή παιδαγωγική ενηλίκων στην Ευρώπη και στην Ελλάδα;* Αθήνα: ΥΠ.Ε.Π.Θ., Γ.Γ.Ε.Ε., Ι.Δ.Ε.Ε.

Κουρκουνάκης, Ι. (2021). *Σχεδιασμός, ανάπτυξη και αποτίμηση ολοκληρωμένου elearning περιβάλλοντος με τη μέθοδο της εξ αποστάσεως εκπαίδευσης και χρήση ΤΠΕ για την επιμόρφωση Δημοσίων Υπαλλήλων με θέμα: Θεσμικό πλαίσιο, αρχές λειτουργίας, έκδοση και χρήση Ψηφιακών υπογραφών σε ηλεκτρονικά έγγραφα* (Μεταπτυχιακή Εργασία). Πανεπιστήμιο Κρήτης, ΕΔΙΒΕΑ, Ρέθυμνο.

Κυριαζή, Ν. (1998). *Η κοινωνιολογική έρευνα. Κριτική επισκόπηση των μεθόδων και των τεχνικών.* Αθήνα: Ελληνικές Επιστημονικές Εκδόσεις.

Λιαργκόβας, Π., Δερμάτης, Ζ., Κομνηνός, Δ. (2022). *Μεθοδολογία της έρευνας και συγγραφή επιστημονικών εργασιών.* Θεσσαλονίκη: Τζιόλα.

Λιοναράκης, Α. (2001). Ανοικτή και εξ αποστάσεως πολυμορφική εκπαίδευση: Προβληματισμοί για μια ποιοτική προσέγγιση σχεδιασμού διδακτικού υλικού. Στο Α. Λιοναράκης (Επιμ.), *Απόψεις και Προβληματισμοί για την Ανοικτή και εξ Αποστάσεως Εκπαίδευση* (σσ. 33-52). Αθήνα: Προπομπός.

Λιοναράκης, Α. (2006). Η θεωρία της εξ αποστάσεως εκπαίδευσης και η πολυπλοκότητα της πολυμορφικής της διάστασης. Στο Α. Λιοναράκης (Επιμ.), *Ανοικτή και εξ Αποστάσεως Εκπαίδευση-Στοιχεία θεωρίας και πράξης* (σσ. 7-41). Αθήνα: Προπομπός.

Λυμπερίδης, Σ. (2021). *Σχεδιασμός, υλοποίηση & αποτίμηση εκπαιδευτικού υλικού για την εξ αποστάσεως εκπαίδευση με τη χρήση ΠΤΕ: Μια Περίπτωση Κατάρτισης Στελεχών Λιμενικού Σώματος-Ελληνικής Ακτοφυλακής* (Μεταπτυχιακή Εργασία). Πανεπιστήμιο Κρήτης, ΕΔΙΒΕΑ, Ρέθυμνο.

Μανούσου, Ε. (2008). *Προδιαγραφές παιδαγωγικού πλαισίου για την εφαρμογή πολυμορφικής, συμπληρωματικής εξ αποστάσεως περιβαλλοντικής εκπαίδευσης, σε*

μαθητές πρωτοβάθμιας, ολιγοθέσιων και απομακρυσμένων σχολείων της Ελλάδας (Διδακτορική διατριβή). Ελληνικό Ανοιχτό Πανεπιστήμιο, Πάτρα. Διαθέσιμο από: Εθνικό Αρχείο Διδακτορικών Διατριβών https://www.didaktorika.gr/eadd/handle/10442/15961

Ματραλής, Χ. (1998, 1999). Το έντυπο υλικό στην εκπαίδευση από απόσταση. Στο Α. Κόκκος, Α. Λιοναράκης, Χ. Ματραλής, & Χ. Παναγιωτακόπουλος (Επιμ.), *Ανοικτή και εξ αποστάσεως εκπαίδευση. Το εκπαιδευτικό υλικό και οι νέες τεχνολογίες,* τ. Γ. (σσ. 21-50). Πάτρα: ΕΑΠ.

Μαυροειδής, Η., Γκιόσος, Ι., & Κουτσούμπα, Μ. (2014). Επισκόπηση θεωρητικών εννοιών στην εκπαίδευση από απόσταση. *Ανοικτή Εκπαίδευση: το περιοδικό για την Ανοικτή και εξ Αποστάσεως Εκπαίδευση και την Εκπαιδευτική Τεχνολογία, 10* (1), 88-100.

Μουζάκης, Χ. (2006). *Εκπαίδευση ενηλίκων. Η εξ αποστάσεως εκπαίδευση στην εκπαίδευση ενηλίκων-Παραδείγματα και περιπτώσεις εφαρμογής.* Αθήνα: ΥΠ.Ε.Π.Θ., Γ.Γ.Ε.Ε., Ι.Δ.Ε.Ε.

Παϊτάκη, Μ. (2017). *Το πρότυπο της γυναίκας επιστημόνισσας των αρχών του 20ού αιώνα: Το παράδειγμα της Μυρσίνης Κλεάνθους-Παπαδημητρίου* (Μεταπτυχιακή εργασία). Πανεπιστήμιο Κρήτης, Ρέθυμνο.

Παπαγεωργίου, Η. (2012). Περιεχόμενο και προβληματική της διά βίου εκπαίδευσης. Στο Θ. Καραλής και Η. Παπαγεωργίου (Επιμ.), *Εκπαίδευση εργαζομένων στην Εκπαίδευση Ενηλίκων. Σχεδιασμός, Υλοποίηση και Αξιολόγηση Προγραμμάτων Δια Βίου Εκπαίδευσης* (σσ. 17-42). Αθήνα: ΙΝΕ/ΓΣΕΕ.

Παπαδοπούλου, Υ. (2017). *Δασκάλες σε «μετάβαση» την περίοδο του μεσοπολέμου: Η περίπτωση της Μαρίας Αμαριώτου* (Μεταπτυχιακή εργασία). Πανεπιστήμιο Κρήτης, Ρέθυμνο.

Παπαστεφανάκη, Ε. (2013). *Η Ρόζα Ιμβριώτη και το εκπαιδευτικό της έργο* (Μεταπτυχιακή Εργασία). Πανεπιστήμιο Κρήτης, Ρέθυμνο.

Ράικου, Ν. (2022). Ενηλικιότητα. Στο Θ. Καραλής & Π. Λιντζέρης (Επιμ.), *Λεξικό Εκπαίδευσης Ενηλίκων* (σσ. 114-117). Αθήνα: Επιστημονική Ένωση Εκπαίδευσης Ενηλίκων.

Σαχινίδης, Κ. & Πολυχρονάκης, Γ. (2009). ΤΠΕ και εξ Αποστάσεως Εκπαίδευση στην υπηρεσία της Δια Βίου Μάθησης. Πρόσβαση στη γνώση ή ένας νέος ψηφιακός δυϊσμός; *Open and Distance Education for Global Collaboration & Educational Development, 5* (2), 195-203.

Στρατικόπουλος, Κ. (2021). *Σχεδιασμός, υλοποίηση & αποτίμηση διαδραστικού εκπαιδευτικού υλικού για ενήλικες με τη μέθοδο της ΕξΑΕ & τη χρήση εφαρμογών επαυξημένης πραγματικότητας, στο θεματικό πεδίο της τοπικής ιστορίας: η περίπτωση της πόλης του Ρεθύμνου* (Μεταπτυχιακή Εργασία). Πανεπιστήμιο Κρήτης, ΕΔΙΒΕΑ, Ρέθυμνο.

Τζάνη, Μ. & Κεχαγιάς, Χ. (2005). *Μεθοδολογία Έρευνας Κοινωνικών Επιστημών.* Αθήνα: Εθνικό & Καποδιστριακό Πανεπιστήμιο Αθηνών.

Τσιμπουκλή, Α & Φίλλιπς, Ν. (2007). Εισαγωγή στην Εκπαίδευση Ενηλίκων. Στο Α. Κόκκος & Κ. Κουτρούμπα (Επιμ.), *Εκπαίδευση Εκπαιδευτών Ενηλίκων. Πρόγραμμα Δια Βίου Εκπαίδευσης από Απόσταση-Εκπαιδευτικό Υλικό* (σσ. 8-78). Αθήνα: ΥΠΕΠΘ-ΙΔΕΚΕ.

Τσιώλης, Γ. (2006). *Ιστορίες ζωής και βιογραφικές αφηγήσεις: Η βιογραφική προσέγγιση στην κοινωνιολογική ποιοτική έρευνα*. Αθήνα: Κριτική.

Χαρίση, Α. (2011). *Η Ρόζα Ιμβριώτη στο Πρότυπο Ειδικό Σχολείο Αθηνών (1937-1940)*. Αθήνα: Επίκεντρο.

Χαρτοφύλακα, Α. (2011). *Η διασφάλιση ποιότητας στην παραγωγή εκπαιδευτικού υλικού Ανοιχτής και εξ Αποστάσεως Εκπαίδευσης: διαμόρφωση κριτηρίων ποιότητας περιεχομένου* (Διδακτορική διατριβή). Ελληνικό Ανοιχτό Πανεπιστήμιο, Πάτρα. Διαθέσιμο από Εθνικό Αρχείο Διδακτορικών Διατριβών. https://www.didaktorika.gr/eadd/handle/10442/28372

Ξενόγλωσσες

Alimova, N. & Shamsieva, M. (2024). Evolving Narratives: Intersection of Gender and History. *International Journal of Religion, 5,* 865–870.

Alwasilah, S. (2019). Creating Your Animated Stories with Plotagon: Implementation of Project-Based Learning in Narrative Writing. *International Journal of Learning, Teaching and Educational Research, 18* (12), 333-349.

Berelson, B. (1952). *Content analysis in communication research.* Free Press.

Bloom, S. (1956). *Taxonomy of Educational Objectives, Handbook I: The Cognitive Domain.* New York: David McKay Co Inc.

Bucur, M. (2016). From Invisibility to Marginality: women's history in Romania. *Women's History Review, 27*, 1-10.

Dalakoura, K. (2015). Between East and West: Sappho Leontias (1830-1900) and her Educational Theory. *Paedagogica Historica, 51* (3), 298–318.

Edet, J. I., Edet, O. A., Nkanu, C. U., Chinedozie, U., & Chukwudi, U. J. (2021). Utilization of Doodly for designing effectively engaging environmental education multimedia packages in the Covid-19 era. *International Journal of Educational Policy Research and Review, 8* (6), 249-254.

Fuchs, B. (2014). The writing is on the wall: using Padlet for whole-class engagement. *Loex Quarterly, 40* (4), 7-9.

Garrison, D. & Shale, D. (1987). Mapping the boundaries of distance education: Problems in defining the field. *The American Journal of Distance Education,* (1), 4-13.

Griffin, C. (2006). Η δια βίου μάθηση ως πολιτική, στρατηγική και πολιτισμική πρακτική. Γ. Α. Κουλαουζίδης, Μετ.). *Εκπαίδευση ενηλίκων,* (9), 19-27.

Holmberg, B. (1977). *Distance Education: A Survey and Bibliography*. New York: Nichols Pub. Co.

Holmberg (1995). *Theory and practice of distance education.* New York: Routhledge.

Jacob, T. & Centofanti, St. (2023). Effectiveness of H5P in improving student learning outcomes in an online tertiary education setting. *Journal of Computing in Higher Education, 36* (2), 1-17.

Jarvis, P. (2006). Εκπαίδευση και κατάρτιση εκπαιδευτικών και εκπαιδευτών: Πλαίσιο Ευρωπαϊκής Πολιτικής (Γεώργιος Ζαρίφης Μετ.). Στο Α. Καψάλης & Α.

Παπασταμάτης (Επιμ.), *Επαγγελματισμός στη συνεχιζόμενη εκπαίδευση* (σσ. 65-79). Αθήνα: Τυπωθήτω Γιώργος Δαρδανός.

Keegan, D. (1986). Interaction and communication. In D. Keegan (Ed.), *The foundations of distance education* (pp. 89-107). Kent, UK.: Croom Helm. Ανακτήθηκε στις 10 Αυγούστου 2024 από http://www.c3l.uni-oldenburg.de/cde/support/readings/keegan86.pdf

Klug, B. & Williams, U. (2016). Canva. *The Charleston Advisor, 17* (4), 13-16.

Knowles, M. S. (1978). *The Adult Learner: A Neglected Species.* 2nd Edition. Houston, Texas: Gulf Publishing Company.

Mayer, R. E. (2001). *Multimedia learning*. New York: Cambridge University Press.

Mayer, R. E. (2017). Using multimedia for e-learning. *Journal of Computer Assisted Learning*, (33), 403-423.

Mayer, R. E., & Moreno, R. (2002). Animation as an aid to multimedia learning. *Educational Psychology Review, 14* (1), 87-99.

Moore, M. G. (1993). Theory of transactional distance. In D. Keegan (Ed.), *Theoretical principles of distance education* (pp. 22-38). New York: Routledge.

Perraton, H. (1988). A theory for distance education. In D. Sewart, D. Keegan and B. Holmberg (Eds.), *Distance education: International perspectives* (pp. 34-45). New York: Routledge.

Peters, O. (1993). Distance Education in Postindustrial society. In D. Keegan (Ed.), *Theoretical Principles of Distance Education* (pp. 22-38). London: Routledge.

Robin, B. (2006). The educational uses of digital storytelling. In C. Crawford, R. Carlsen, K. McFerrin, J. Price, R. Weber and D. Willis (Eds.), *Proceedings of Society for Information Technology & Teacher Education International Conference 2006* (pp. 709-716). Chesapeake, VA: AACE.

Robin, B. (2008). Digital storytelling: A powerful technology tool for the 21st century classroom. *Theory into practice, 47* (3), 220-228.

Robin B. (2016). The Power of Digital Storytelling to Support Teaching and Learning. *Digital Education Review*, *30*, 17-29.

Rogers, A. (1999). *Η Εκπαίδευση Ενηλίκων* (Μ. Παπαδοπούλου & Μ. Τόμπρου, Μετ.). Αθήνα: Μεταίχμιο.

Rumble, G. (1989). On defining distance education. *The American Journal of Distance Education*, *3* (2), 8-21.

Simanjuntak, B., & Limbong, T. (2018). Using Google form for student worksheet as learning media. *International Journal of Engineering & Technology*, *7* (3,4), 321-324.

Smeda, N., Dakich, E., & Sharda, N. (2014). The effectiveness of digital storytelling in the classrooms: a comprehensive study. *Smart Learning Environments, 1* (1), 6.

West, R. (1996). Concepts of text in distance education. In G. Motteram, G. Walsh, and R. West (Eds.), *Proceedings of the 2nd Symposium on Distance Education for Language Teachers, University of Manchester, UK* (pp. 62-72). University of Manchester.

Παράρτημα Α: «Ερωτηματολόγιο ειδικών ΕξΑΕ και Πολυμεσικής Μάθησης»

ΣΧΟΛΗ ΕΠΙΣΤΗΜΩΝ ΑΓΩΓΗΣ
ΠΑΙΔΑΓΩΓΙΚΟ ΤΜΗΜΑ ΔΗΜΟΤΙΚΗΣ ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗΣ

Πρόγραμμα Μεταπτυχιακών Σπουδών «Επιστήμες της Αγωγής - Εξ Αποστάσεως Εκπαίδευση με την χρήση των ΤΠΕ (e-Learning)».

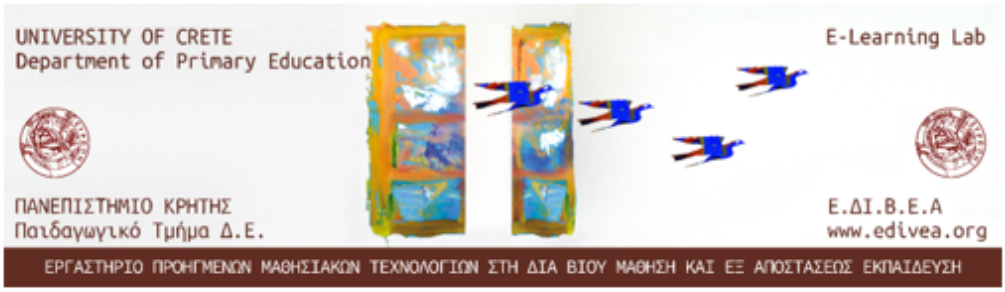

«Σχεδιασμός, Υλοποίηση, Αποτίμηση μιας ολοκληρωμένης παρέμβασης Εξ Αποστάσεως Εκπαίδευσης για ενήλικες με θέμα: «Βιογραφίες γυναικών εκπαιδευτικών του Μεσοπολέμου: Οι περιπτώσεις των Μυρσίνης Κλεάνθους-Παπαδημητρίου, Μαρίας Αμαριώτου και Ρόζας Ιμβριώτη»

Επιβλέπουσα: Ευαγγελία Μανούσου

Υπεύθυνη Έρευνας: Μαρία Παϊτάκη

Οδηγίες

Το παρόν ερωτηματολόγιο αποτελεί μια προσπάθεια διερεύνησης των απόψεών σας σχετικά με το Εκπαιδευτικό Υλικό (Ε.Υ.) που μελετήσατε. Ο σκοπός του ερωτηματολογίου είναι διττός. Αφενός διερευνάται εάν το υλικό διέπεται από τις αρχές και τη μεθοδολογία της εξ αποστάσεως εκπαίδευσης και αφετέρου αν το εκπαιδευτικό υλικό έχει δημιουργηθεί σύμφωνα με τις αρχές της Πολυμεσικής Μάθησης. Προκειμένου να διασφαλιστεί η αξιοπιστία και η εγκυρότητα των συμπερασμάτων που θα προκύψουν από την παρούσα έρευνα, είναι αναγκαία η αντικειμενική προσέγγιση των ερωτήσεων.

© 2023 Πανεπιστήμιο Κρήτης | Ε.ΔΙ.Β.Ε.Α. All rights reserved.

Κατά την επεξεργασία των δεδομένων του ερωτηματολογίου, το οποίο προορίζεται αποκλειστικά για ερευνητική χρήση, θα είναι σεβαστό το απόρρητο των απαντήσεών σας. Τα αποτελέσματα της έρευνας θα σας κοινοποιηθούν αμέσως μετά το τέλος της στατιστικής επεξεργασίας.

Η Υπεύθυνη Έρευνας: Μαρία Παϊτάκη

Υπογραφή

Δημογραφικά στοιχεία

(Ζητείται η συμπλήρωση δημογραφικών στοιχείων)

1. Φύλο (Κυκλώστε) Άντρας Γυναίκα

2. Ηλικία (Κυκλώστε) 22-30 31-40 41-50 >51

3. Χρόνια Προϋπηρεσίας (Κυκλώστε) 0-4 5-10 11-20 >20

4. Είστε εξοικειωμένοι με τις Τεχνολογίες της Πληροφορίας και της Επικοινωνίας (ΤΠΕ).

☐ ☐ ☐ ☐ ☐

1 2 3 4 5

όπου το 1 σημαίνει ΔΙΑΦΩΝΩ ΑΠΟΛΥΤΑ και το 5 ΣΥΜΦΩΝΩ ΑΠΟΛΥΤΑ

5. Χρησιμοποιείτε τις Τεχνολογίες της Πληροφορίας και της Επικοινωνίας (ΤΠΕ) στην εκπαιδευτική πράξη.

☐ ☐ ☐ ☐ ☐

1 2 3 4 5

όπου το 1 σημαίνει ΔΙΑΦΩΝΩ ΑΠΟΛΥΤΑ και το 5 ΣΥΜΦΩΝΩ ΑΠΟΛΥΤΑ

6. Είστε εξοικειωμένοι με τη μέθοδο της Εξ Αποστάσεως Εκπαίδευσης (ΕξΑΕ) με τη χρήση των ΤΠΕ.

☐ ☐ ☐ ☐ ☐

1 2 3 4 5

όπου το 1 σημαίνει ΔΙΑΦΩΝΩ ΑΠΟΛΥΤΑ και το 5 ΣΥΜΦΩΝΩ ΑΠΟΛΥΤΑ

7. Είστε εξοικειωμένοι με τη μελέτη του εκπαιδευτικού υλικού το οποίο έχει σχεδιαστεί με τη μέθοδο της Εξ Αποστάσεως Εκπαίδευσης (ΕξΑΕ).

☐ ☐ ☐ ☐ ☐

1 2 3 4 5

όπου το 1 σημαίνει ΔΙΑΦΩΝΩ ΑΠΟΛΥΤΑ και το 5 ΣΥΜΦΩΝΩ ΑΠΟΛΥΤΑ

1° Ερευνητικό Ερώτημα: Το εκπαιδευτικό υλικό διέπεται από τις αρχές και τη μεθοδολογία της εξ αποστάσεως εκπαίδευσης;

Α. Επιστημονική συνοχή / Τεκμηρίωση του Ε.Υ.

Α.1. Στο Ε.Υ. γίνεται παράθεση πληροφοριών / απόψεων με την σχετική βιβλιογραφική τεκμηρίωση;

Α.2. Στο Ε.Υ. γίνεται αναφορά σε διαφορετικές πηγές πληροφοριών (Βιβλία, επιστημονικά περιοδικά, επιστημονικά συνέδρια κλπ);

Α.3. Στο Ε.Υ. γίνεται συγκριτική ανάλυση των πληροφοριών / απόψεων;

Α.4. Το Ε.Υ. είναι εμπλουτισμένο με την ερμηνεία / κριτική συζήτηση των πληροφοριών;

Α.5. Το Ε.Υ. παρέχει τη δυνατότητα στον εκπαιδευόμενο για περαιτέρω μελέτη σε διαφορετικές πηγές;

Β. Το Ε.Υ. συμβάλει στην απλή και κατανοητή παρουσίαση του Γνωστικού Αντικειμένου

Β.1. Το ύφος γραφής του Ε.Υ. είναι φιλικό για τον αναγνώστη;

Β.2. Στο Ε.Υ. γίνεται χρήση προσωπικών και κτητικών αντωνυμιών;

Β.3. Στο Ε.Υ. γίνεται κατά το δυνατόν χρήση της καθομιλούμενης γλώσσας;

Β.4. Η γραφή του Ε.Υ. είναι ευανάγνωστη;

Β.5. Η πυκνότητα των πληροφοριών του Ε.Υ. είναι ικανοποιητική;

Β.6. Το Ε.Υ. παρουσιάζεται τμηματικά στο μέγεθος της οθόνης;

Β.7. Το Ε.Υ. περιέχει μόνο κείμενο;

Β.8. Το Ε.Υ περιέχει κείμενο και εικόνες;

Β.9. Το Ε.Υ περιέχει κείμενο, εικόνες και video;

Β.10. Οι χρωματικές συνθέσεις του Ε.Υ. συμβάλλουν στην άνετη αλληλεπίδραση;

Γ. Ευχρηστία του Ε.Υ.

Γ.1. Τα κουμπιά που χρησιμοποιήθηκαν στο Ε.Υ. (εμπρός, πίσω κλπ) είναι κατανοητά και αναγνωρίσιμα;

Γ.2. Τα εικονίδια που χρησιμοποιήθηκαν στο Ε.Υ. (πρόσθετες πηγές, δραστηριότητες κλπ) είναι κατανοητά και αναγνωρίσιμα;

Γ.3. Η πλοήγηση στο Ε.Υ. είναι εύκολη;

Γ.4. Οι υπερσύνδεσμοι του Ε.Υ. οδηγούν στο αναμενόμενο περιεχόμενο;

Δ. Το Ε.Υ. υποστηρίζει - καθοδηγεί τον εκπαιδευόμενο στη μελέτη του

Δ.1. Παρέχονται συμβουλές για το πώς να μελετηθεί το εκπαιδευτικό υλικό;

Δ.2. Το Ε.Υ. υποστηρίζει τον εκπαιδευόμενο προκειμένου να δώσει έμφαση σε συγκεκριμένα σημεία (Υπάρχουν πλαίσια ή έντονη γραφή (σήμανση) ώστε να τονίζονται σημαντικές έννοιες);

Δ.3. Στο Ε.Υ. υπάρχουν επεξηγηματικά σχόλια τα οποία υποστηρίζουν τον σπουδαστή στη μελέτη του;

Ε. Το Ε.Υ υποστηρίζει την αλληλεπίδραση με τον εκπαιδευόμενο στη μελέτη του

Ε.1. Το Ε.Υ. εμπεριέχει δραστηριότητες οι οποίες ενθαρρύνουν τον εκπαιδευόμενο να εκφράσει τις δικές απόψεις (κρίσεις) πάνω σε σημαντικά ζητήματα;

Ε.2. Το Ε.Υ. εμπεριέχει δραστηριότητες οι οποίες ενθαρρύνουν τον εκπαιδευόμενο να διατυπώνει τις δικές του ερωτήσεις πάνω σε σημαντικά ζητήματα;

Ε.3. Το Ε.Υ. εμπεριέχει δραστηριότητες οι οποίες ενθαρρύνουν τον εκπαιδευόμενο να εμπλακεί συναισθηματικά με βάση τα προσωπικά του ενδιαφέροντα;

Ε.4. Το Ε.Υ. εμπεριέχει δραστηριότητες οι οποίες ενθαρρύνουν τον εκπαιδευόμενο να ανταλλάξει απόψεις με τους άλλους εκπαιδευόμενους;

Ε.5. Το Ε.Υ. εμπεριέχει δραστηριότητες οι οποίες ενθαρρύνουν τον εκπαιδευόμενο να θεωρήσει τον εαυτό του ως μέλος μιας κοινωνικής ομάδας που έχει συγκεκριμένες ανάγκες και προσδοκίες;

Ε.6. Το Ε.Υ. εμπεριέχει δραστηριότητες οι οποίες ενθαρρύνουν τον εκπαιδευόμενο να ενσωματώσει / εμπλουτίσει τις απόψεις του σε αυτό;

Στ. Το Ε.Υ. παρέχει δυνατότητα Αναστοχασμού - Αυτοαξιολόγησης στον εκπαιδευόμενο

Στ.1. Το Ε.Υ. εμπεριέχει δραστηριότητες οι οποίες ενθαρρύνουν την αυτοαξιολόγηση του εκπαιδευόμενου;

Στ.2. Το Ε.Υ. εμπεριέχει δραστηριότητες οι οποίες ενθαρρύνουν την ανάπτυξη της αυτόνομης κριτικής σκέψης του εκπαιδευόμενου;

Στ.3. Το Ε.Υ. εμπεριέχει δραστηριότητες οι οποίες ενθαρρύνουν την ανάπτυξη δίαυλων επικοινωνίας με στόχο την ανατροφοδότηση του εκπαιδευόμενου;

Στ.4. Το Ε.Υ. εμπεριέχει δραστηριότητες οι οποίες ενθαρρύνουν τον εκπαιδευόμενο να συσχετίσει τα νέα δεδομένα με τη δική του πραγματικότητα;

Στ.5. Το Ε.Υ. εμπεριέχει δραστηριότητες οι οποίες ενθαρρύνουν τον εκπαιδευόμενο να εφαρμόσει τη νέα γνώση στη δική του πραγματικότητα;

Ζ. Σκοπός / Προσδοκώμενα Αποτελέσματα

Ζ.1. Στο Ε.Υ. διατυπώνεται σαφώς ο σκοπός της κάθε διδακτικής ενότητας;

Ζ.2. Στο Ε.Υ. διατυπώνονται σαφώς τα προσδοκώμενα αποτελέσματα σε κάθε διδακτική ενότητα;

Ζ.3. Τα προσδοκώμενα αποτελέσματα παρακινούν τον εκπαιδευόμενο σε επίπεδο γνώσεων;

Ζ.4. Τα προσδοκώμενα αποτελέσματα παρακινούν τον εκπαιδευόμενο σε επίπεδο δεξιοτήτων;

Ζ.5. Τα προσδοκώμενα αποτελέσματα παρακινούν τον εκπαιδευόμενο σε επίπεδο στάσεων;

Ζ.6. Ο εκπαιδευόμενος ελέγχει την πρόοδό του με βάση τα προσδοκώμενα αποτελέσματα;

2ο Ερευνητικό Ερώτημα: Το εκπαιδευτικό υλικό έχει δημιουργηθεί σύμφωνα με τις αρχές της Πολυμεσικής Μάθησης;

(Για να θυμηθείτε τις αρχές της Πολυμεσικής Μάθησης δείτε εδώ:

https://www.edivea.org/mayer.html)

Α.1. Στο Ε.Υ. υπάρχει συνδυασμός κείμενου και εικόνας για την παρουσίαση του γνωστικού αντικειμένου; **(Πολυμεσική Αρχή)**

Α.2. Στο Ε.Υ. η χρήση των εικόνων σας βοηθάει να κατανοήσετε το γνωστικό αντικείμενο; **(Πολυμεσική Αρχή)**

Α.3. Στο Ε.Υ. υπάρχουν στοιχεία αφήγησης (μονόλογος, διάλογος, περιγραφή, σχόλια κ.ά.); **(Αρχή της Τροπικότητας)**

Α.4. Στο Ε.Υ. συμπεριλαμβάνονται μη σχετικές πληροφορίες (λέξεις, εικόνες, ήχοι) με το γνωστικό αντικείμενο; **(Αρχή της Συνοχής)**

Α.5. Στο Ε.Υ. γίνεται χρήση φιλικής γλώσσας; **(Αρχή της Προσωποποίησης)**

Α.6. Στο Ε.Υ. γίνεται χρήση δεύτερου προσώπου; **(Αρχή της Προσωποποίησης)**

Α.7. Στο Ε.Υ. γίνεται ηχητική παρουσίαση του γνωστικού αντικειμένου; **(Αρχή της Προσωποποίησης)**

Α.8. Στο Ε.Υ. το ύφος της ηχητικής παρουσίασης είναι φιλικό για τον εκπαιδευόμενο; **(Αρχή της Φωνής)**

Α.9. Στο Ε.Υ. εμφανίζεται ένας φιλικός χαρακτήρας (avatar) που ενισχύει τη διαδικασία μάθησης των εκπαιδευόμενων; **(Αρχή της Εικόνας)**

Α.10. Στο Ε.Υ. η παρουσίαση του γνωστικού αντικειμένου γίνεται τμηματικά; **(Αρχή της Κατάτμησης)**

Α.11. Στο Ε.Υ. υπάρχουν διαδραστικές δραστηριότητες που παρέχουν ανατροφοδότηση στους εκπαιδευόμενους; **(Αρχή της Προσωποποίησης)**

Α.12. Στο Ε.Υ. υπάρχουν μακροσκελή κείμενα για την παρουσίαση του γνωστικού αντικειμένου; **(Αρχή της Κατάτμησης)**

Α.13. Το Ε.Υ. παρέχει σαφείς οδηγίες στους εκπαιδευόμενους για την υλοποίηση των δραστηριοτήτων και εργασιών; **(Αρχή της Σηματοδότησης)**

Α.14. Στο Ε.Υ. υπάρχουν στοιχεία επισήμανσης (έντονη γραφή, υπογράμμιση, χρωματισμός κ.ά.); **(Αρχή της Σηματοδότησης)**

Α.15. Στο Ε.Υ. υπάρχουν εισαγωγικές δραστηριότητες που βοηθούν στη μελέτη του γνωστικού αντικειμένου; **(Αρχή της Προπαίδευσης)**

Γενικές Επισημάνσεις

1. Ποια πιστεύετε ότι είναι τα τρία πιο δυνατά στοιχεία του εκπαιδευτικού υλικού;

2. Γράψτε έως τρεις αλλαγές που προτείνετε προκειμένου να βελτιωθεί το εκπαιδευτικό υλικό.

Ευχαριστώ για τη συνεργασία σας

Παράρτημα Β: «Ερωτηματολόγιο ενηλίκων χρηστών»

ΣΧΟΛΗ ΕΠΙΣΤΗΜΩΝ ΑΓΩΓΗΣ
ΠΑΙΔΑΓΩΓΙΚΟ ΤΜΗΜΑ ΔΗΜΟΤΙΚΗΣ ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗΣ
Πρόγραμμα Μεταπτυχιακών Σπουδών «Επιστήμες της Αγωγής - Εξ Αποστάσεως Εκπαίδευση με την χρήση των ΤΠΕ
(e-Learning)».

«Σχεδιασμός, Υλοποίηση, Αποτίμηση μιας ολοκληρωμένης παρέμβασης Εξ Αποστάσεως Εκπαίδευσης για ενήλικες με θέμα: «Βιογραφίες γυναικών εκπαιδευτικών του Μεσοπολέμου: Οι περιπτώσεις των Μυρσίνης Κλεάνθους-Παπαδημητρίου, Μαρίας Αμαριώτου και Ρόζας Ιμβριώτη»

Επιβλέπουσα: Ευαγγελία Μανούσου

Υπεύθυνη Έρευνας: Μαρία Παϊτάκη

Οδηγίες

Το παρόν ερωτηματολόγιο αποτελεί μια προσπάθεια διερεύνησης των απόψεών σου σχετικά με το Εκπαιδευτικό Υλικό (Ε.Υ.) που μελέτησες. Προκειμένου να διασφαλιστεί η αξιοπιστία και η εγκυρότητα των συμπερασμάτων που θα προκύψουν από την παρούσα έρευνα, είναι αναγκαία η αντικειμενική προσέγγιση των ερωτήσεων.
Κατά την επεξεργασία των δεδομένων του ερωτηματολογίου, το οποίο προορίζεται αποκλειστικά για ερευνητική χρήση, θα είναι σεβαστό το απόρρητο των απαντήσεών σου. Τα αποτελέσματα της έρευνας θα σου κοινοποιηθούν αμέσως μετά το τέλος της στατιστικής επεξεργασίας.

Η Υπεύθυνη Έρευνας: Μαρία Παϊτάκη

Υπογραφή

Δημογραφικά στοιχεία

(Ζητείται η συμπλήρωση δημογραφικών στοιχείων)

1. Φύλο (Κυκλώστε) Άντρας Γυναίκα

2. Ηλικία (Κυκλώστε) 18-30 31-40 41-50 >51

3. Ιδιότητα……

4. Χρόνια Προϋπηρεσίας (Κυκλώστε) 0-4 5-10 11-20 >20

5. Είσαι εξοικειωμένος/η με τις Τεχνολογίες της Πληροφορίας και της Επικοινωνίας (ΤΠΕ).

☐ ☐ ☐ ☐ ☐

1 2 3 4 5

όπου το 1 σημαίνει ΔΙΑΦΩΝΩ ΑΠΟΛΥΤΑ και το 5 ΣΥΜΦΩΝΩ ΑΠΟΛΥΤΑ

6. Χρησιμοποιείς τις Τεχνολογίες της Πληροφορίας και της Επικοινωνίας (ΤΠΕ) στην εκπαιδευτική πράξη.

☐ ☐ ☐ ☐ ☐

1 2 3 4 5

όπου το 1 σημαίνει ΔΙΑΦΩΝΩ ΑΠΟΛΥΤΑ και το 5 ΣΥΜΦΩΝΩ ΑΠΟΛΥΤΑ

7. Είσαι εξοικειωμένος/η με τη μέθοδο της Εξ Αποστάσεως Εκπαίδευσης (ΕξΑΕ) με τη χρήση των ΤΠΕ.

☐ ☐ ☐ ☐ ☐

1 2 3 4 5

όπου το 1 σημαίνει ΔΙΑΦΩΝΩ ΑΠΟΛΥΤΑ και το 5 ΣΥΜΦΩΝΩ ΑΠΟΛΥΤΑ

8. Είσαι εξοικειωμένος/η με τη μελέτη του εκπαιδευτικού υλικού το οποίο έχει σχεδιαστεί με τη μέθοδο της Εξ Αποστάσεως Εκπαίδευσης (ΕξΑΕ).

☐ ☐ ☐ ☐ ☐

1 2 3 4 5

όπου το 1 σημαίνει ΔΙΑΦΩΝΩ ΑΠΟΛΥΤΑ και το 5 ΣΥΜΦΩΝΩ ΑΠΟΛΥΤΑ

Αποτίμηση εκπαιδευτικού υλικού (Ε.Υ.)

1. Κατά πόσο βρήκες ενδιαφέρον ή όχι ενδιαφέρον το θέμα του εκπαιδευτικού υλικού και για ποιους λόγους;

2. Σε βοήθησε το εκπαιδευτικό υλικό να μάθεις ή όχι; Εάν ναι, με ποιον τρόπο; Εάν όχι, για ποιους λόγους;

3. Κατά πόσο θεωρείς ότι είναι κατάλληλο αυτό το εκπαιδευτικό υλικό για έναν ενήλικα;

4. Πώς ήταν η συνολική σου εμπειρία κατά τη μελέτη του εκπαιδευτικού υλικού; Αντιμετώπισες κάποιες δυσκολίες ή όχι;

5. Ανέφερε τα τρία πιο δυνατά σημεία του εκπαιδευτικού υλικού, κατά την άποψή σου.

6. Ανάφερε τρία ζητήματα σε σχέση με το εκπαιδευτικό υλικό που θεωρείς ότι χρήζουν βελτίωσης.

Ευχαριστώ για τη συνεργασία